Regió Metropolitana de Barcelona

TERRITORI-ESTRATÈGIES-PLANEJAMENT

La publicació del present número de la col·lecció «Papers. Regió Metropolitana de Barcelona» ha estat possible gràcies al suport econòmic de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

La col·lecció «Papers. Regió Metropolitana de Barcelona» és publicada per l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona sota el patrocini i l'impuls de l'Ajuntament de Barcelona, la Federació de Municipis de Catalunya i la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Les opinions expressades en els treballs publicats a «Papers. Regió Metropolitana de Barcelona» són d'exclusiva responsabilitat dels seus autors.

CONSELL DE REDACCIÓ
Lluís Ballbé i Mallol
Josep Serra i Batiste
Juli Esteban i Noguera
Amador Ferrer i Aixalà
Emili Garcia i Miquel
Oriol Nel·lo i Colom
Eduard Paricio i Rallo

Editor
Oriol Nel·lo i Colom

Secretària de Redacció
Xènia Tomàs i Figueras

Traducció dels abstracts
Hortènsia Ojeda i Marí (francès)
Ann King (anglès)

Correcció
Andreu Navarro i Rodríguez

Edició:
Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona

Disseny:
Oficina de Disseny de l'AMB

Fotocomposició:
Estudi Gràfic Pedregosa

Impressió:
Gradisa

Barcelona, setembre 1996
D.L.: B - 7099 - 1997
ISBN: 84-88068-46-8

S U M A R I

PRESENTACIÓ 7

ENQUESTA DE LA REGIÓ METROPOLITANA (1995):
PRIMERS RESULTATS 9

ÍNDEX DE TAULES I FIGURES. 69
ABSTRACTS

P R E S E N T A C I Ó

Comença amb la present monografia la tercera sèrie de la col·lecció «Papers. Regió Metropolitana de Barcelona». La col·lecció, com els nostres lectors saben, s'inicià l'any 1991 i es proposa d'oferir materials per a l'estudi, la reflexió i el debat sobre les dinàmiques territorials a l'espai metropolità barceloní, així com elements per a la discussió sobre la resposta que aquestes dinàmiques troben en el planejament i les polítiques públiques. Com és habitual, la tercera sèrie constarà de dotze quaderns.

En aquesta monografia es presenten els primers resultats de l'*Enquesta sobre els hàbits i les condicions de vida de la població de la regió metropolitana de Barcelona*, el treball de camp de la qual es va fer durant l'any 1995. L'Enquesta és la base d'un programa permanent d'estudi sobre la realitat metropolitana barcelonina que començà l'any 1985. Es tracta d'una enquesta de recurrència quinquennal, de manera que les dades que aquí es presenten corresponen a la seva tercera edició i permeten oferir resultats per a un període de 10 anys. L'Enquesta és realitzada per l'Institut d'Estudis Metropolitans per encàrrec de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i la Diputació de Barcelona.

Les dades de l'Enquesta són objecte d'una línia de publicacions pròpia i, a partir de la present edició, són també consultables *on-line*. Tanmateix, la col·lecció «Papers» ha cregut d'interès oferir aquest avanç dels resultats relacionats més directament relacionats amb els temes de les dinàmiques territorials i el planejament, tal com ja es va fer amb motiu de la segona edició de l'Enquesta (1990), els primers resultats de la qual van aparèixer en el número 7, d'aquesta col·lecció. Les dades i les anàlisis que es troben a continuació foren presentades públicament el mes de maig d'enguany. L'informe ha estat elaborat per un equip d'investigadors de l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona dirigit per Oriol Nel·lo.

COL·LECCIÓ PAPERS

Monografies publicades

1. *Planejament estratègic i actuació urbanística*
   Amb treballs de Jordi Borja, Josep Roig, Juli Esteban, Joan Busquets i Manuel Herce (desembre 1991, 54 pàgines)

2. *Planejament i àmbit territorial*
   Amb treballs de Juli Esteban, Lluís Casassas, Manuel Ribas Piera i Amador Ferrer (gener 1992, 64 pàgines)

3. *Economia i territori metropolità*
   Amb treballs d'Amador Ferrer, Oriol Nel·lo, Joan Trullén, Manuel de Forn i Josep M. Pascual (juliol 1991, 76 pàgines)

4. *Les grans ciutats espanyoles: dades bàsiques*
   Repertori estadístic realitzat per l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona sota la direcció d'Oriol Nel·lo (juliol 1991, 90 pàgines)

5. *Barcelona: la ciutat central*
   Amb treballs d'Anna Cabré, Marina Subirats, Alfredo Pastor i Manuel Ribas Piera (setembre 1991, 76 pàgines)

6. *El fet metropolità. Interpretacions geogràfiques*
   Amb treballs de Jordi Borja, Juli Esteban, Josep Serra, Joan Eugeni Sánchez i Oriol Nel·lo (setembre 1991, 76 pàgines)

7. *Enquesta Metropolitana de Barcelona (1990): primers resultats*
   Informe realitzat per l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona, sota la direcció de Marina Subirats (desembre 1991, 76 pàgines)

8. *La residència secundària de la població de Barcelona i la seva àrea metropolitana (1985-1990)*
   Treball realitzat per l'Institut d'Estudis Metropolitans sota la direcció de Montserrat Pallarès i Pilar Riera (novembre 1991, 88 pàgines)

9. *Política del sòl i habitatge*
   Amb treballs d'Agustí Jover, Joan Ràfols, Manuel Herce, Amador Ferrer i la Secció d'Estadística i Anàlisi Territorial de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana (febrer 1992, 72 pàgines)

10. *Transport i xarxa viària*
    Amb treballs de Maria Teresa Carrillo, Anna Matas, Pere Riera, Pelayo Martínez i Alfons Rodríguez Bayraguet (febrer 1992, 66 pàgines)

11. *Els espais no urbanitzats: medi natural, paisatge i lleure*
    Amb treballs de Jordi Cañas, Josep M. Carrera, Rosa Barba, Margarida Parés, Carles Pareja, Ramon Arribas, Rosa L. García i Batis Ibarguren (abril 1992, 88 pàgines)

12. *La vertebració de la ciutat metropolitana*
    Amb treballs de Joaquim Clusa, Miquel Roa, Amador Ferrer i Juli Esteban (abril 1992, 86 pàgines)

13. *La conurbació barcelonina: realitzacions i projectes*
    Amb treballs de Juli Esteban, Amador Ferrer, Constantí Vidal, Antoni Nogués, Joaquim Suñer, Jordi Ferrer, Lluís Cantallops, Manuel Ribas, Estanislau Roca, Imanol Pujana, Francesc Peremiquel (juny 1993, 94 pàgines)

14. *La Regió Metropolitana en el planejament territorial de Catalunya*
    Informe realitzat pel Servei d'Ordenació Urbanística de la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona (desembre 1993, 112 pàgines)

15. *Els teixits edificats: transformació i permanència*
Treball realitzat per Cèsar Díaz, Amador Ferrer, Ramon García i Àngels Ulla
(desembre 1993, 72 pàgines)

16. *La xarxa ferroviària: encaix urbà i impacte territorial*
Amb treballs de Juli Esteban, Jordi Prat, Jordi Julià, Robert Vergés, Robert Ramírez, Manuel Acero, Manuel Herce i José Aguilera (febrer 1994, 90 pàgines)

17. *El Vallès Occidental: planejament urbanístic i problemàtica territorial*
Amb treballs d'Oriol Civil, Manel Larrosa, Jordi Casso, Francesc Mestres, Pere Montaña, Ricard Pié i Batis Ibarguren (febrer 1994, 86 pàgines)

18. *La ciutat i la indústria*
Amb treballs d'Antoni Lucchetti, Narcisa Salvador, Javier Sáez, Amadeu Petitbò, Ezequiel Baró, Manel Villalante, Juli García, Oriol Nel·lo i Josep M. Alibés (juliol 1994, 98 pàgines)

19. *El Baix Llobregat: planejament urbanístic i problemàtica territorial*
Amb treballs de Josep Montilla, Miquel Roa, Joan-Antoni Solans, Javier Sáez, Miguel Durbán, Xabier Eizaguirre, Joan López i José Luis Flores (setembre 1994, 98 pàgines)

20. *Els espais oberts: parcs, rius i costes*
Amb treballs d'Àngel Simon, Joaquim Clusa, Juli Esteban, Albert Serratosa, Marià Martí i Jaume Vendrell (octubre 1994, 98 pàgines)

21. *El Vallès Oriental: planejament urbanístic i problemàtica territorial*
Amb treballs de Jordi Terrades, Josep Homs, Jordi Casso, Ramon Torra, Jordi Prat, Jordi Bertran, Joan López i José Luis Flores (novembre 1994, 100 pàgines)

22. *La ciutat i el comerç*
Amb treballs de Marçal Tarragó, Ricard Pié, Amador Ferrer, Josep Maria Carrera, Josep Maria Bros, Josep Llobet, Francesc Mestres, Juan F. de Mendoza, José Ignacio Palán Enric Llarch, Marisol Fraile
(febrer 1995, 110 pàgines)

23. *El Maresme: Planejament urbanístic i problemàtica territorial*
Amb treballs d'Agapit Borràs, Salvador Milà, Montserrat Hosta, Sebastià Jornet, Ramon Roger, Robert Vergès, Pere Lleonart, Joan López i José Luis Flores
(febrer 1995, ??? pàgines)

Subscripció

El preu especial per als subscriptors és de 5.000 ptes. per a cada sèrie de dotze números de la col·lecció. Els professionals o institucions interessats en obtenir una sèrie completa poden subscriure's adreçant-se a:

- Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona
  Campus de la Universitat Autònoma de Barcelona
  08193 Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)
  Tel: 691 83 61 / 691 97 97 Fax: 580 65 72

- Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona
  c/ 62, núm. 16, Edif. A, 1a. pl., despatx 113
  08040 Barcelona (Zona Franca)
  Tel: 335 73 13 / 336 61 61 ext: 2116 Fax: 336 40 31

Vendes i comandes

Les monografies de la col·lecció «*Papers. Regió Metropolitana de Barcelona*» poden adquirir-se, al preu de 500 ptes. per exemplar, a l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona i als punts de venda següents:

- Llibreria Aqualata
  Sant Josep, 1. 08700 Igualada

- Llibreria Art al Celler
  Murillo, 61. 08339 Vilassar de Dalt

- Llibreria Casabella
  Avgda. Puig i Cadafalch, 10. 08310 Argentona

- Llibreria Ciutat Vella
  La Rambla, 81. 08002 Barcelona

- Llibreria Díaz de Santos, S.A.
  Balmes, 417-419. 08022 Barcelona

- Llibreria El Cau Ple de Lletres
  Cremat, 15. 08221 Terrassa

- Llibreria Els Nous Rals
  Sant Joan, 19. 08840 Viladecans

- Llibreria Grau
  Gavatxons, 4. 08221 Terrassa

- Llibreria La Llopa
  Sant Joan, 62. 08370 Calella

- Llibreria Leviatan
  Ronda General Mitre, 199-201, 3er 1a. 08023 Barcelona

- Llibreria Perutxo
  Roselles, 14. 08901 l'Hospitalet de Llobregat

- Llibreria Ressenya
  Creu, 54. 08960 Sant Just Desvern

- Llibreria Robafaves S. Coop. C. Ltda.
  Carrer Nou, 9. 08301 Mataró

- Llibreria Tapide
  Plaça Major, 14 i 34. 08202 Sabadell

- Llibreria Tècnica
  Tres Creus, 65 -73. 08202 Sabadell

- Llibreria Traços
  Riera Buscarons, 43. 08360 Canet de Mar

- Llibreria Xaloc
  Carrer de Dalt, 6. 08980 Sant Feliu de Llobregat

PAPERS. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA
núm. 25, setembre 1996, pàgs. 9-67

ENQUESTA DE LA REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA (1995): PRIMERS RESULTATS

El present informe ha estat elaborat per l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona. En l'elaboració de l'informe han participat:

ORIOL NEL·LO, *geògraf (director)*
LUCÍA BARANDA, *sociòloga*
JAUME CLAPÉS, *geògraf*
JOSÉ LUIS FLORES, *geògraf*
ELENA PERMANYER, *informàtica*
NÚRIA SÁNCHEZ, *administrativa*

SUMARI

0. Enquesta Metropolitana de Barcelona

1. Mobilitat territorial de la població per raons de treball, compres i lleure
1.1. Evolució de la mobilitat laboral
1.2. Evolució del mitjà de transport utilitzat per anar al treball
1.3. Temps invertit en els desplaçaments laborals
1.4. Mobilitat per compres i lleure

2. Mobilitat residencial i distribució de la població sobre el territori
2.1. Evolució de la mobilitat residencial durant els darrers 15 anys
2.2. Previsions de canvi d'habitatge

3. Percepció del territori: el fenomen metropolità i els equipaments, les infraestructures i els serveis del barri
3.1. Nivell general de coneixement i exigència envers els equipaments, les infraestructures i els serveis del barri
3.2. Valoració dels diferents equipaments, infraestructures i serveis del barri
3.3. Diferències territorials en la percepció i satisfacció dels equipaments, les infraestructures i els serveis del barri
3.4. Percepció del fenomen metropolità

4. Mercat de treball, estructura econòmica i localització de l'ocupació
4.1. Estructura econòmica i localització de l'ocupació a la Regió Metropolitana de Barcelona
4.2. Grandària de les empreses i condicions contractuals dels treballadors
4.3. Relació entre els ingressos i el sector d'activitat: efectes de la terciarització i diferències territorials

5. Distribució dels ingressos familiars

6. Síntesi dels resultats
6.1. Mobilitat territorial de la població per raons de treball, compres i lleure
6.2. Mobilitat residencial i distribució de la població sobre el territori
6.3. Percepció del territori: el fenomen metropolità i els equipaments, les infraestructures i els serveis del barri
6.4. Mercat de treball, estructura econòmica i localització de l'ocupació
6.5. Distribució dels ingressos familiars

0. Enquesta Metropolitana de Barcelona

L'Enquesta sobre les condicions de vida i els hàbits de la població de la Regió Metropolitana de Barcelona, que es realitza amb una periodicitat quinquennal, és un programa permanent d'informació de base i d'anàlisi de la realitat metropolitana barcelonina. Té com a principal objecte fornir dades que permetin el coneixement i el seguiment de les dinàmiques territorials i les transformacions socials en aquest àmbit, com a base per al disseny de les polítiques públiques que s'hi apliquen. El projecte és patrocinat per la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona i la Diputació de Barcelona. El seu disseny, realització i explotació ha estat encomanat a l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona.

L'Enquesta té una periodicitat quinquennal. La seva primera edició es realitzà l'any 1985 i la darrera el 1995. Així doncs, hom disposa ja d'una sèrie de tres edicions referida a un període de 10 anys. En aquestes tres edicions l'àmbit territorial de l'Enquesta ha anat ampliant-se progressivament. Així, l'any 1985 el territori cobert fou el de la desapareguda Corporació Metropolitana de Barcelona (27 municipis); el 1990 fou el de la Regió I (comarques del Baix Llobregat, el Barcelonès, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental, amb un total de 129 municipis); finalment, el 1995 hom hi ha afegit encara les comarques de l'Alt Penedès i el Garraf (arribant així a 163 municipis). L'Enquesta cobreix doncs, en l'actualitat, la totalitat de la Regió Metropolitana de Barcelona, amb una superfície de 3.150,7 km^2 i 4.347.164 habitants[1], equivalents al 70% de la població total de Catalunya. Aquest és l'àmbit per al qual s'està elaborant el Pla Territorial Metropolità de Barcelona.

Les característiques tècniques de l'Enquesta Metropolitana 1995 són les següents:

– *Univers*: El conjunt d'individus majors de 18 anys residents als 163 municipis que componen la Regió Metropolitana de Barcelona (comarques del Baix Llobregat, el Barcelonès, el Maresme, el Vallès Occidental, el Vallès Oriental, l'Alt Penedès i el Garraf).

– *Mostra*: 5.263 individus seleccionats aleatòriament.

– *Càlcul de la mostra:* Aplicació de la tècnica del mostreig aleatori estratificat, amb afixació d'efectius i posterior ponderació de freqüències.

– *Nivell d'error mostral:* ±1,9 per al conjunt, amb un nivell de confiança de 2 sigma.

– *Qüestionari:* Inclou un total de 193 preguntes, majoritàriament precodificades, amb una duració mitjana per entrevista d'una hora. Aquestes preguntes s'estructuren a partir de 6 grans àmbits temàtics: família, treball i ingressos, consum, habitatge i entorn, ús i imatge del territori i cultura, lleure i relacions socials.

– *Treball de camp:* Dirigit i realitzat per l'equip de treball de camp de l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona, de març a octubre de 1995.

En aquesta monografia es presenta una primera explotació de l'Enquesta de la Regió Metropolitana de Barcelona 1995 referida a l'àmbit territorial de la Regió I de Catalunya (comarques del Baix Llobregat, Barcelonès, Maresme, Vallès Occidental i Vallès Oriental) i a una selecció de les variables que tenen una relació més directa amb les prioritats actuals de les polítiques municipals i amb els temes del planejament territorial.

L'opció de l'àmbit territorial d'estudi ve donada per la possibilitat de comparar els resultats de l'edició de 1995 amb la de 1990, ja que en aquesta ocasió l'Enquesta es va realitzar només al territori de la Regió I de Catalunya. Així, es presenten les dades de conjunt de la Regió I i les dades desagregades per a la ciutat de Barcelona i les seves corones metropolitanes: l'anomenada primera corona, que correspon al territori de l'antiga Corporació Metropolitana sense Barcelona (26 municipis), i la segona corona, que abasta la resta de municipis de la Regió I. Al mapa adjunt es pot observar aquesta distribució per àmbits territorials, les característiques dels quals figuren en la taula 0.1.

[1] Institut d'Estadística de Catalunya: «Rectificacions del Padró d'Habitants 1995. Vol. I».

Taula 0.1. Àmbits territorials de referència

Àmbit	Municipis	Superfície km²	Població 1991 (Cens)	Població 1995 (Rectificació Padró)
Barcelona	1	97,6	1.643.542	1.614.571
Primera corona[1]	26	378,4	1.339.235	1.347.470
Segona corona	103	1.983,4	1.134.867	1.223.163
Total Regió I[2]	130	2.459,4	4.117.644	4.185.204

[1] Inclou els 26 municipis que, juntament amb Barcelona, integraven l'antiga CMB.
[2] Comprèn les comarques del Baix Llobregat, el Barcelonès, el Maresme, el Vallès Occidental i el Vallès Oriental.
Font: Elaboració pròpia a partir de:
Institut d'Estadística de Catalunya: «Estadística comarcal i municipal 1993».
Institut d'Estadística de Catalunya: «Rectificacions del Padró d'habitants 1995. Vol. I».

Figura 0.1. Regió I: Barcelona i corones metropolitanes

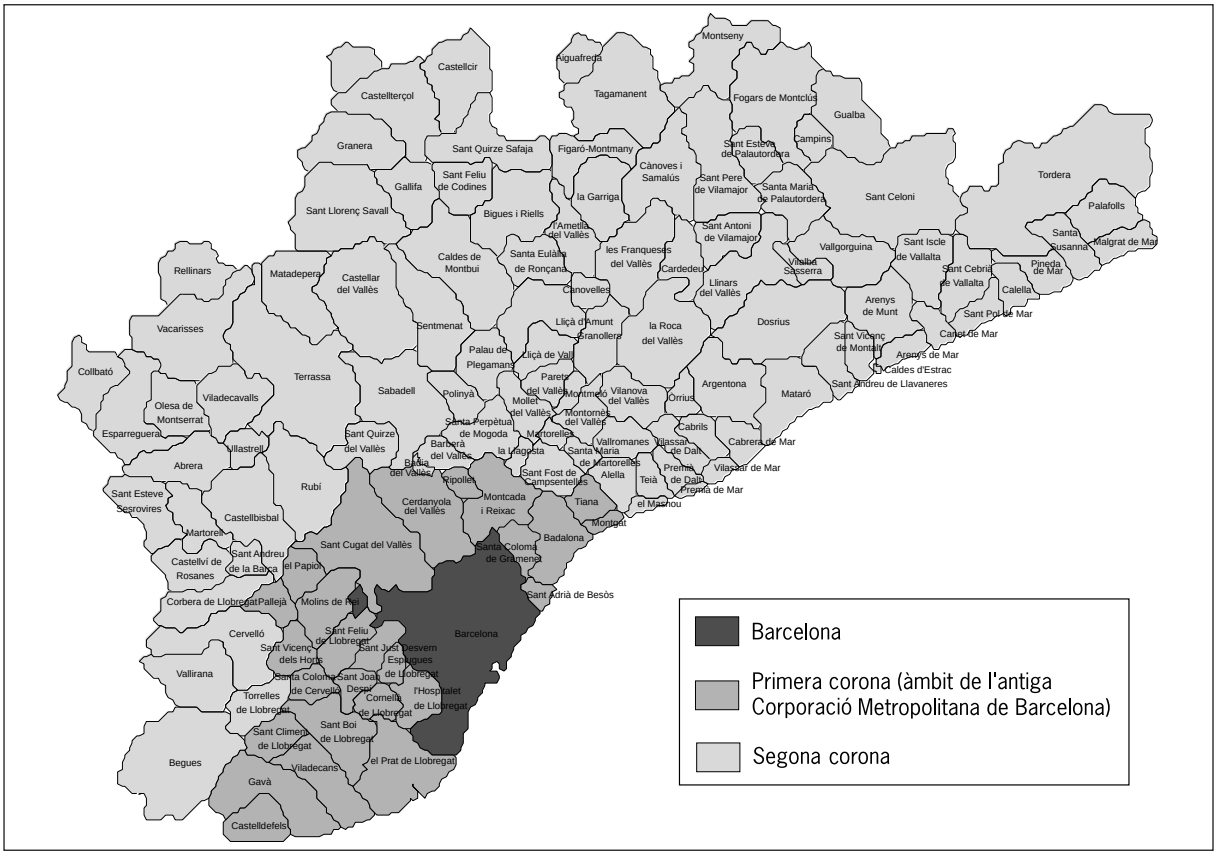

Pel que fa a l'estructura temàtica, aquesta monografia presenta les dades relatives als cinc camps següents, cada un dels quals es correspon amb un dels apartats de la monografia:

1. Mobilitat territorial de la població per raons de treball, compres i lleure.

2. Mobilitat residencial.

3. Percepció del territori: el fenomen metropolità i la valoració dels serveis i equipaments del barri.

4. Evolució del mercat de treball i la localització de l'ocupació.

5. Distribució dels ingressos familiars.

1. Mobilitat territorial de la població per raons de treball, compres i lleure

1.1. Evolució de la mobilitat laboral

L'evolució dels desplaçaments per raons de treball mostra com la ciutat metropolitana s'estén sobre el territori i es fa més interdependent. Aquesta extensió de les dinàmiques metropolitanes supera àmpliament els límits del que tradicionalment s'ha definit com a àrea metropolitana i abasta bona part de l'anomenada segona corona.

La principal característica de la mobilitat per treball de la població resident a la Regió I és la progressiva disminució del nivell d'autocontenció municipal (percentatge de població ocupada resident en un municipi que té el seu lloc de treball al mateix municipi): els darrers cinc anys, els desplaçaments intramunicipals han vist reduir en cinc punts percentuals el seu pes en el conjunt de la mobilitat laboral, tot passant de representar el 64,4% del total de viatges l'any 1990 al 59,4% l'any 1995 (vegeu taula 1.1.).

Per tant, i com passa amb la mobilitat residencial, s'està donant un increment gradual de la mobilitat intermunicipal i intercorones, la qual cosa ens permet constatar l'existència d'una obertura generalitzada dels mercats laborals a l'interior de la Regió. Així mateix, la poca importància de les sortides cap a fora de l'àmbit metropolità, amb menys d'un 1,5% dels residents amb el lloc de treball fora d'aquest territori, confirma que es pot parlar de la Regió I com d'un mercat de treball autocontingut. Les dades corresponents als diferents àmbits territorials en què hem dividit aquesta Regió permeten observar diferències importants entre ells, encara que en tots hi dominen les tendències esmentades.

Les dades relatives a aquest darrer quinquenni vénen a confirmar plenament les tendències que ja especificàvem en el període anterior, conegudes tant a través dels exercicis padronals i censals com per les dades de la mateixa enquesta.

El municipi de Barcelona és l'àmbit que reté una major proporció de treballadors residents, amb una auto-

Taula 1.1. Localització del lloc de treball. Evolució 1990-1995

	1990										
	Localització del lloc de treball										
Lloc de residència	A casa	Al mateix barri	Altres barris municipi	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Fora Regió I	És irregular	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	2,5	21,2	59,1	–	8,7	4,7	1,0	2,8	0,0	100,0	(1.108)
Primera corona	2,5	18,2	19,8	29,9	17,4	7,8	0,5	3,8	0,0	100,0	(781)
Segona corona	6,6	19,6	35,6	8,0	2,4	21,7	1,5	4,6	0,0	100,0	(687)
Regió I	3,6	19,9	40,9	11,2	9,7	10,2	1,0	3,6	0,0	100,0	(2.576)
	1995										
	Localització del lloc de treball										
Lloc de residència	A casa	Al mateix barri	Altres barris municipi	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Fora Regió I	És irregular	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	4,0	21,9	53,1	–	9,5	5,8	1,3	4,2	0,2	100,0	(897)
Primera corona	2,5	14,7	18,3	29,3	20,2	8,3	0,5	6,2	0,0	100,0	(687)
Segona corona	5,4	16,8	35,4	8,9	3,7	22,2	2,0	5,5	0,2	100,0	(620)
Regió I	3,9	18,2	37,3	11,6	11,2	11,2	1,3	5,2	0,1	100,0	(2.205)

contenció propera al 80,0%. Ara bé, com a la resta d'àmbits metropolitans, el percentatge d'ocupats que viuen i treballen al mateix municipi ha disminuït clarament entre 1990 i 1995, passant del 82,8% l'any 1990 al 79,1% l'any 1995. Aquesta major obertura és fruit de l'augment dels desplaçaments cap a la resta de la Regió I, increment que ha estat proporcionalment més important en el cas de la segona corona (que passa d'atraure el 4,7% dels desplaçaments laborals de la població de Barcelona a atraure'n el 5,8%). Així i tot, la primera corona continua tenint més capacitat d'atracció per a la ciutat: hi treballa el 9,5% dels ocupats residents a Barcelona.

Per la seva banda, la primera corona és l'àmbit metropolità on trobem un menor percentatge de població ocupada que té el seu lloc de treball al municipi de residència, amb un 35,5% l'any 1995. És també el territori on aquesta mobilitat intramunicipal es troba en una situació de retrocés més clara. La primera corona metropolitana és, a més, l'àmbit que té una major sortida de població ocupada cap a la ciutat de Barcelona, de manera que l'atracció de la ciutat central supera el conjunt de desplaçaments intermunicipals interns d'aquesta corona (20,2%), amb un 29,3% del total de desplaçaments l'any 1995.

A la segona corona, els desplaçaments intramunicipals tenen encara un pes superior al 50,0% i els moviments intermunicipals són, majoritàriament, cap a d'altres municipis de la mateixa corona. De tota manera, el progressiu augment dels desplaçaments entre la segona corona metropolitana i el conjunt format per Barcelona i la primera corona (que creixen en un 21%) mostra amb contundència que les dinàmiques de la mobilitat abasten avui un territori molt superior al que tradicionalment s'ha definit com a àrea metropolitana. No és possible, amb les dades massa agregades de l'Enquesta, definir amb exactitud l'abast d'aquest territori; però si el desplaçament mitjà de la segona corona cap a Barcelona i la primera corona se situa ja a prop del 15,0%, cal pensar que als territoris més propers a la primera corona la interdependència deu ser ja molt alta.

En aquest sentit és important destacar que si bé és cert que el paper de Barcelona com a centre atractor dominant de la mobilitat laboral per al conjunt de la Regió Metropolitana tendeix a afeblir-se, tant pel que fa a la disminució de l'autocontenció a la pròpia ciutat com a l'atracció respecte a la primera corona metropolitana, s'està donant un augment en la proporció de residents a la segona corona que tenen el seu lloc de treball a Barcelona. La creixent arribada a aquesta corona d'immigrants procedents de Barcelona no deu ser pas aliena a aquest fet. Per la seva part, els ocupats residents a la segona corona metropolitana que tenen el seu lloc de treball fora de la Regió no arriba al 2,0%, percentatge realment petit que és un exponent clar de l'alt nivell d'autosuficiència que gaudeix la Regió I en el seu conjunt.

En conjunt podem afirmar, doncs, que:

a) Continua la tendència general cap a l'augment de la mobilitat obligada intermunicipal pròpia del procés d'integració metropolitana. Aquesta tendència, que afecta tots els àmbits territorials i municipis de totes les grandàries, és particularment notable a la primera corona metropolitana.

b) El paper de Barcelona com a centre atractor dominant de la mobilitat laboral per al conjunt de la Regió I tendeix a afeblir-se, tant pel que fa a la disminució de l'autocontenció a la pròpia ciutat com a l'atracció respecte a la primera corona metropolitana. Augmenta, en canvi, la proporció de residents a la segona corona que tenen el seu lloc de treball a Barcelona.

c) Les anomenades ciutats madures (Granollers, Mataró, Sabadell i Terrassa) guanyen atracció respecte a tots els àmbits metropolitans i molt especialment, com sembla lògic, en relació amb la segona corona. Ara bé, aquests guanys es veuen compensats a la baixa per la pèrdua o estancament de l'autocontenció laboral que s'ha donat en aquestes ciutats.

1.2. Evolució del mitjà de transport utilitzat per anar al treball

L'extensió territorial de la mobilitat ha estat acompanyada d'un increment general en la utilit-

zació del vehicle privat. L'excepció són els viatges interns a Barcelona, on el transport públic, més ben dotat d'infraestructura, és dominant. D'altra banda, també augmenta la utilització del transport públic en els desplaçaments que tenen com a origen o destinació la ciutat de Barcelona.

El tret més destacat pel que fa a l'evolució de la utilització dels diversos mitjans de transport per anar al treball és l'augment en la proporció de desplaçaments que es realitzen en un mitjà privat, que se situa l'any 1995 molt a prop del 50,0% del total de viatges amb origen a la Regió I, amb un increment de 5 punts percentuals en els darrers cinc anys. La taula 1.2. i la figura 1.1. ens mostren com aquest fet, però, no s'ha donat d'igual forma a tot el territori metropolità.

Els desplaçaments dels habitants de Barcelona escapen a la tendència general d'increment en la utilització del transport privat (mitjà de transport emprat només pel 36,3% dels barcelonins, amb un percentatge molt similar al dels qui es desplacen en un mitjà de transport públic), de tal manera que és en el cas dels desplaçaments dels residents a les dues corones metropolitanes on s'ha donat aquest important increment (al voltant de set punts percentuals en cadascun d'aquests territoris). Aquest augment

Figura 1.1. Mitjà de transport utilitzat per anar al treball per la població resident a la Regió I. Evolució 1990-1995

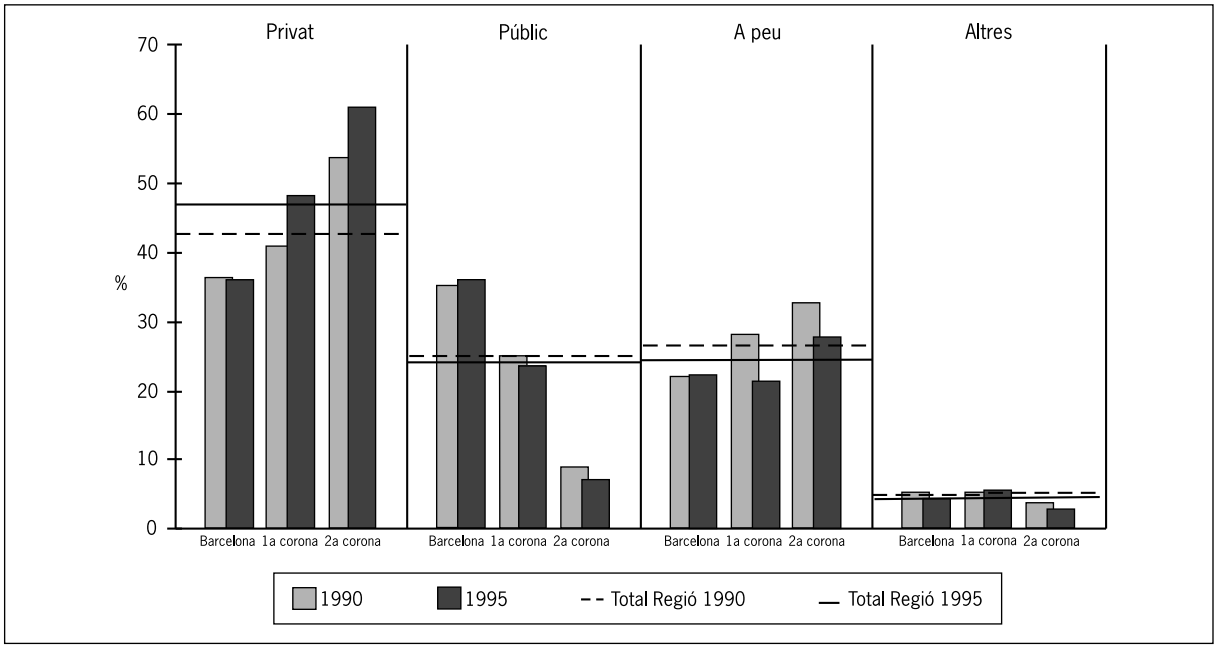

Taula 1.2. Mitjà de transport utilitzat per anar al treball. Evolució 1990-1995

Lloc de residència	A peu		Mitjà públic		Mitjà privat		Altres respostes		TOTAL			
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Barcelona	22,4	22,7	35,4	36,4	36,6	36,3	5,6	4,6	100,0	100,0	(1.080)	(861)
Primera corona	28,3	21,7	24,8	23,8	41,3	48,5	5,7	6,0	100,0	100,0	(761)	(669)
Segona corona	32,9	28,2	9,3	7,5	53,9	61,2	3,9	3,1	100,0	100,0	(642)	(587)
Regió I	26,9	24,0	25,3	24,5	42,6	47,1	5,2	4,4	100,0	100,0	(2.483)	(2.117)

Submostra formada per la població ocupada que treballa fora del seu domicili.

ha comportat que gairebé la meitat dels residents a la primera corona i més del 60,0% dels residents a la segona corona utilitzin el vehicle privat per anar a treballar, sent aquests darrers els ciutadans metropolitans que més es desplacen en aquest tipus de mitjà de transport. S'observa, així, com a mesura que ens allunyem de la gran ciutat trobem una menor utilització del transport públic (23,8% en el cas dels residents a la primera corona i 7,5% en els de la segona), compensada, com hem vist, per un major ús dels mitjans de transport privats.

Per la seva banda, si bé és cert que els desplaçaments en transport públic han vist reduir la seva importància relativa al conjunt de la Regió I (tot passant del 25,3% al 24,5% del total), trobem una important excepció en el cas dels residents a la ciutat de Barcelona: aquí, el pes relatiu dels desplaça-

Taula 1.3. Mitjà de transport utilitzat en la mobilitat per treball segons l'origen i la destinació dels desplaçaments. Evolució 1990-1995

Origen		Destinació							
		Intramunicipal		Barcelona		Primera corona		Segona corona	
		1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Barcelona									
	A peu	25,9	28,8	–	–	3,9	1,3	0,0	0,0
	Públic	38,4	38,9	–	–	30,9	36,7	9,0	14,3
	Privat	31,9	29,3	–	–	55,4	58,6	71,1	72,5
	Altres respostes	3,8	3,0	–	–	9,8	3,4	19,9	13,2
	TOTAL	100,0	100,0	–	–	100,0	100,0	100,0	100,0
		(888)	(673)	–	–	(96)	(85)	(51)	(52)

Origen		Destinació							
		Intramunicipal		Barcelona		Primera corona		Segona corona	
		1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Primera corona									
	A peu	65,9	56,8	1,0	1,2	10,2	8,8	3,1	0,0
	Públic	10,5	6,2	47,9	51,2	23,4	17,0	22,9	17,7
	Privat	21,6	35,7	44,0	42,5	60,9	68,2	66,8	69,4
	Altres respostes	2,0	1,3	7,1	5,1	5,5	6,0	7,2	12,9
	TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
		(296)	(227)	(232)	(201)	(136)	(138)	(61)	(57)

Origen		Destinació							
		Intramunicipal		Barcelona		Primera corona		Segona corona	
		1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Segona corona									
	A peu	53,2	46,7	0,0	0,0	*	*	3,5	5,0
	Públic	6,3	3,7	34,0	34,5	*	*	6,4	6,4
	Privat	38,4	47,7	58,8	59,2	*	*	82,7	85,4
	Altres respostes	2,1	1,9	7,2	6,3	*	*	7,4	3,2
	TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	*	*	100,0	100,0
		(380)	(323)	(55)	(55)	*	*	(149)	(138)

Submostra formada per la població ocupada que treballa fora del seu municipi.
*No significatiu.

ments en transport públic augmenta (del 35,4% al 36,4%), tot i l'entrada en servei de les Rondes, superant amb molt la mitjana metropolitana.

A nivell general, els desplaçaments a peu veuen minvar el seu pes relatiu. En aquest sentit, la important reducció del pes dels desplaçaments a peu dels ocupats residents a la primera i segona corones s'ha d'entendre com una conseqüència de la disminució de la mobilitat intramunicipal ja comentada anteriorment. Aquesta reducció ha estat especialment important a la primera corona, on els desplaçaments a peu passen de representar el 28,3% del total, l'any 1990, al 21,7% l'any 1995; a la segona corona aquestes xifres són del 32,9% i del 28,2%, respectivament. A Barcelona, en canvi, aquesta forma de desplaçament es manté estable al voltant del 22,5%.

Quan s'analitza la relació entre la utilització dels diversos mitjans de transport i l'origen i la destinació de la mobilitat es detecten també comportaments diferenciats (vegeu taula 1.3.). S'observa, per exemple, com l'increment en la utilització del transport privat s'ha donat molt especialment en els desplaçaments que no tenen com a origen o destinació la ciutat de Barcelona. Per contra, la utilització del transport públic en els desplaçaments interns per Barcelona (que representen el 38,9% d'aquests viatges intramunicipals per la ciutat) supera amb escreix la mitjana del conjunt de la Regió i tendeix, lleument, a créixer. D'altra banda, també augmenta la utilització del transport públic per part dels barcelonins que surten a treballar a la resta de la Regió I i dels qui viuen fora i van a treballar a Barcelona. Aquest darrer fenomen té relació amb l'augment de passatge que s'ha donat en aquests darrers anys a la xarxa de rodalies de Renfe i als Ferrocarrils de la Generalitat, després de la millora de les xarxes i dels serveis respectius. La tria del mitjà de transport està, doncs, molt condicionada per l'existència i les prestacions dels serveis de transport públic.

L'anàlisi més detallada d'aquestes dades ens mostra també com el pes del transport públic és més alt en el cas dels viatges amb destinació Barcelona que en els que hi tenen origen. Així, per exemple, actualment més de la meitat de la població resident a la primera corona metropolitana que es desplaça a treballar a Barcelona ho fa en transport públic, percentatge que es redueix fins al 36,7% en el cas dels barcelonins que utilitzen aquest tipus de transport per a desplaçar-se als seus llocs de treball localizats a la primera corona. Per la seva part, en el cas de la interrelació entre la segona corona i Barcelona aquests percentatges, l'any 1995, baixen fins al 34,5% i el 14,3%, respectivament. Aquest fet pot estar relacionat amb la diferent localització, respecte al centre urbà, dels llocs de treball dels diferents àmbits territorials que componen la Regió Metropolitana. Així, mentre que el centre urbà de Barcelona, amb una gran accessibilitat en transport públic, concentra bona part dels llocs de treball de la ciutat, els llocs de treball localitzats a les corones metropolitanes es troben principalment als polígons industrials dels diferents municipis, poc servits pel transport públic.

En conjunt podem afirmar que:

a) S'observa un increment en la utilització de transport privat en la mobilitat per treball a la Regió Metropolitana de Barcelona.

b) Aquest augment s'ha de matisar des del punt de vista territorial, de tal manera que és a les dues corones metropolitanes on s'ha donat aquest increment important en la utilització de transport privat.

c) A la ciutat de Barcelona, en canvi, la utilització del transport públic en desplaçaments laborals supera la mitjana metropolitana i tendeix, lleument, a créixer.

d) Pel que fa a la relació entre el mitjà de transport utilitzat i l'origen i la destinació dels desplaçaments, s'observa una major tendència a la utilització de transport públic en la mobilitat amb origen i, molt especialment, amb destinació a Barcelona.

1.3. Temps invertit en els desplaçaments laborals

El cost temporal mitjà dels desplaçaments per motius laborals disminueix, malgrat l'extensió

territorial de la mobilitat, gràcies, sobretot, a l'efecte de les Rondes i d'altres infraestructures.

El temps invertit per part de la població resident a la Regió I en els desplaçaments laborals tendeix a igualar-se relativament, tal com es pot veure a la taula 1.4., ja que disminueixen els viatges de durada més curta (situació atribuïble a l'augment dels desplaçaments intermunicipals) i els de durada més llarga (com a conseqüència de la millora en la xarxa de transport, tant pública com privada). Com a resultat s'ha produït, en aquests darrers cinc anys i per al conjunt de residents metropolitans, una lleugera reducció de la durada mitjana dels desplaçaments al treball, tot passant dels 22,5 minuts de l'any 1990 als 21,4 de l'any 1995 (vegeu taula 1.5. i figura 1.2.). La reducció s'ha donat tant en el cas dels ocupats residents a la primera corona com, i molt especialment, en el dels qui viuen a la ciutat de Barcelona, ambdós territoris amb unes mitjanes actuals al voltant dels 23 minuts. Aquesta tendència positiva, però, no es dóna en el cas dels residents a la segona corona, si bé aquests gaudeixen d'un temps mitjà de desplaçament força més baix que la mitjana metropolitana (16,4 minuts enfront 21,4).

En relació amb el mitjà emprat està clar que els desplaçaments a peu són, lògicament, els més curts, i no sobrepassen el quart d'hora de mitjana en cap dels territoris metropolitans. A més, és en aquest

Taula 1.4. Temps invertit en l'anada al treball. Evolució 1990-1995

	1990							
Lloc de residència	<15 minuts	15-30 minuts	31-45 minuts	>45 minuts	És irregular	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	27,9	39,8	16,2	12,2	3,9	0,0	100,0	(1.080)
Primera corona	40,0	26,8	11,8	16,3	5,1	0,0	100,0	(761)
Segona corona	57,2	26,7	4,2	6,0	6,0	0,0	100,0	(642)
Regió I	39,2	32,4	11,7	11,8	4,8	0,0	100,0	(2.483)
	1995							
Lloc de residència	<15 minuts	15-30 minuts	31-45 minuts	>45 minuts	És irregular	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	24,2	51,1	11,9	7,3	5,3	0,2	100,0	(861)
Primera corona	30,7	40,0	8,7	12,2	8,4	0,0	100,0	(669)
Segona corona	49,3	34,9	3,8	4,3	6,9	0,6	100,0	(587)
Regió I	34,0	42,9	8,4	7,9	6,6	0,2	100,0	(2.117)

Submostra formada per la població ocupada que treballa fora del seu domicili.

Taula 1.5. Temps mitjà de desplaçament al treball de la població resident a la Regió I segons el mitjà de transport utilitzat (en minuts). Evolució 1990-1995

Lloc de residència	A peu		Públic		Privat		TOTAL[1]	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Barcelona	11,0	12,4	31,4	31,1	26,2	20,9	25,2	23,1
Primera corona	10,5	12,1	38,4	37,1	23,5	21,1	24,2	23,6
Segona corona	9,6	10,4	35,0	38,6	16,3	16,3	16,0	16,4
Regió I	10,4	11,3	33,8	33,4	22,2	19,2	22,5	21,4

[1] Inclou tots els mitjans de transport.

Figura 1.2. Temps mitjà de desplaçament al treball de la població resident a la Regió I segons el mitjà de transport utilitzat. Evolució 1990-1995

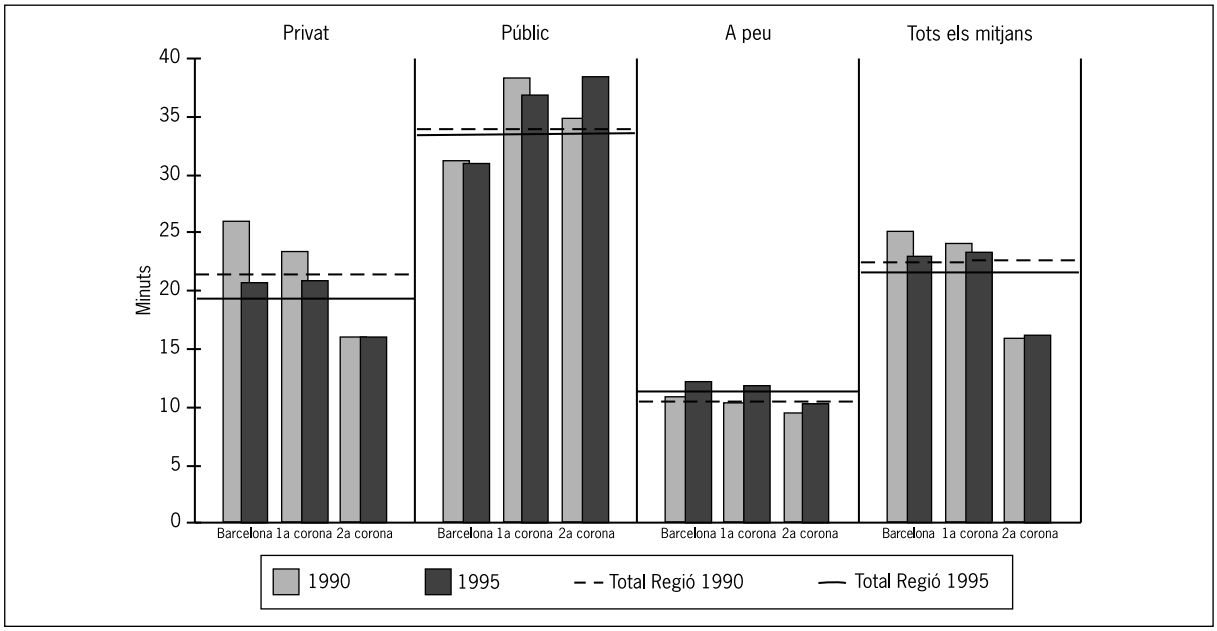

tipus de mitjà on hi ha menys diferències territorials i temporals a causa de l'existència d'un llindar.

Els desplaçaments en vehicle privat són els que han vist reduir més el seu cost temporal mitjà en aquest darrer lustre. Aquesta reducció és sobretot notable en els desplaçaments dels ocupats residents a la primera corona i, molt especialment, a Barcelona, gràcies segurament a l'efecte que han tingut les Rondes en el trànsit de la ciutat. Així, el temps mitjà de desplaçament al treball en vehicle privat ha disminuït, per als residents a Barcelona, de 26,2 a 20,9 minuts en els darrers cinc anys. Els beneficis d'aquest estalvi en temps, respecte a la situació anterior a la construcció d'aquestes infraestructures, es poden valorar en més de 40.000 milions de pessetes anuals. Aquesta reducció de temps ha permès que la durada mitjana dels desplaçaments en transport privat dels barcelonins sigui actualment més baixa que la dels residents a la primera corona metropolitana. Ara bé, és a la segona corona, amb un temps mitjà de 16,3 minuts, on els desplaçaments en aquest tipus de mitjà comporten un menor cost temporal.

Pel que fa al temps mitjà de desplaçament en transport públic, que se situa al voltant d'una mitja hora per al conjunt de la Regió I, s'ha de destacar que és més baix en el cas dels barcelonins, encara que també és cert que la distància mitjana recorreguda per aquests en els desplaçaments en transport públic (on predominen els viatges intramunicipals) és menor que la de la resta de treballadors de la Regió (on predominen els desplaçaments intermunicipals).

En relació amb el temps de desplaçament podem concloure, per tant, que:

a) El cost mitjà de desplaçament en temps per motius de treball té una tendència a la reducció en el conjunt de la Regió I, incorporant segurament els efectes de la millora de la xarxa viària i del transport públic. Ara bé, això no implica necessàriament que la distància mitjana recorreguda i els costos totals es redueixin.

b) Per àmbits territorials, la reducció del temps de transport per motius de treball ha estat particularment notable a la ciutat de Barcelona, mentre que a la primera corona metropolitana es produeix una lleugera millora. Contràriament, a la segona corona s'observa un petit augment del temps mitjà de desplaçament.

c) Pel que fa al mitjà de transport utilitzat, la reducció és especialment notable en el cas del transport privat.

1.4. Mobilitat per compres i lleure

Com en el cas de la mobilitat per treball, cada vegada s'observa un ús més extensiu del territori metropolità a l'hora de satisfer necessitats de compra i d'oci.

La principal característica dels desplaçaments per motius no obligats de la població resident a la Regió Metropolitana és la tendència cap a l'augment de la mobilitat sobre el territori. Aquesta tendència, present a tots els àmbits metropolitans, augmenta d'acord amb l'especialització del servei requerit i amb la distància a Barcelona; els habitants de Barcelona són els que menys surten del seu municipi.

Pel que fa a la direcció de la mobilitat, cal assenyalar la capacitat d'atracció de la ciutat de Barcelona respecte al conjunt metropolità. Tanmateix, aquesta atracció sembla repartir-se ara entre diverses àrees de la ciutat i no depèn, per tant, només del centre tradicional. A la segona corona metropolitana es confirma la capacitat d'atracció de les quatre ciutats madures (Granollers, Mataró, Sabadell i Terrassa) existents en aquest territori, tot i que l'agregació de les dades presenta aquí importants dificultats d'anàlisi. Vegeu a continuació les característiques de la mobilitat per compres i lleure en alguns camps específics.

En el cas de la compra d'aliments envasats s'ha produït un important augment dels desplaçaments intermunicipals (vegeu taula 1.6.). Aquest increment ha estat notable en tots els àmbits territorials, però comporta pesos relatius diferents; així, les dades ens

Taula 1.6. Lloc on els membres de la llar compren habitualment els aliments envasats. Evolució 1990-1995

	1990[1]									
	Destinació									
Origen	Mateix barri	Centre municipi	Altres barris municipi	Barcelona	Ciutats madures[2]	Altres poblacions	Indistintament	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	84,6	1,2	7,0	–	0,0	1,1	5,7	0,3	100,0	(2.190)
Primera corona	72,7	4,0	8,0	1,4	0,6	4,0	9,2	0,2	100,0	(1.580)
Segona corona	54,8	11,4	11,6	0,5	2,9	5,4	12,4	0,9	100,0	(1.291)
Regió I	73,3	4,7	8,5	0,6	0,9	3,1	8,5	0,4	100,0	(5.061)

	1995									
	Destinació									
Origen	Mateix barri	Centre municipi	Altres barris municipi	Barcelona	Ciutats madures[2]	Altres poblacions	Indistintament	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	83,0	0,9	7,3	–	0,1	3,7	4,4	0,6	100,0	(2.107)
Primera corona	61,7	5,9	8,0	0,7	0,8	13,3	9,5	0,2	100,0	(1.595)
Segona corona	47,0	10,3	12,1	0,7	3,8	15,9	10,0	0,2	100,0	(1.381)
Regió I	66,5	5,0	8,8	0,4	1,3	10,0	7,5	0,3	100,0	(5.084)

[1] L'any 1990 es preguntava pels queviures en general.

[2] No inclosos els residents a les ciutats madures (Granollers, Mataró, Sabadell i Terrassa), la resposta dels quals es distribueix entre les altres respostes.

mostren que si bé només l'1,1% dels desplaçaments per compra d'aliments dels habitants de Barcelona es realitzava fora de la ciutat l'any 1990, cinc anys després el pes d'aquests desplaçaments ha pujat fins al 3,8%. Aquesta proporció de compra realitzada fora del propi municipi ha pujat del 6,0% fins al 14,8% en el cas de la primera corona metropolitana i del 8,8% al 20,4% en el de la segona corona. La implantació d'hipermercats que s'està donant en el nostre àmbit metropolità en els darrers anys, molt relacionada amb els nous hàbits de compra, s'ha de veure com una de les possibles causes d'aquest fenomen.

La distància dels desplaçaments motivats per la compra de vestits i calçat comporta una major mobilitat que la motivada per la compra d'aliments envasats; es dóna també en aquest cas un increment de la mobilitat intermunicipal en els darrers cinc anys (vegeu taula 1.7.). L'atracció del mateix barri de residència és molt inferior en el cas de la compra de vestits i calçat, encara que aquests desplaçaments dins del propi barri continuen sent majoritaris: el 54,2% en el cas de Barcelona, el 42,0% a la primera corona i el 27,5% a la segona. Per contra, la importància dels centres de les poblacions és molt superior en aquest tipus de mobilitat: el 17,1% en el cas de Barcelona, el 8,8% a la primera corona i el 20,7% a la segona. En relació amb aquests desplaçaments s'ha de destacar també el poder d'atracció que exerceix la ciutat de Barcelona per a tota la Regió I (10,2% a la primera corona i 8,6% a la segona) i les anomenades ciutats madures (Granollers, Mataró, Sabadell i Terrassa) per als residents a la segona corona metropolitana (10,1%), amb un augment del seu protagonisme els darrers anys. Cal fer notar que en aquest camp la capacitat d'atracció del centre de Barcelona respecte als desplaçaments del conjunt dels seus habitants s'ha estancat i es manté estable sobre el 17,0%, mentre que el percentatge de compres al mateix barri on es

Taula 1.7. Lloc on els membres de la llar compren habitualment els vestits i el calçat. Evolució 1990-1995

	1990									
	Destinació									
Origen	Mateix barri	Centre municipi	Altres barris municipi	Barcelona	Ciutats madures[1]	Altres poblacions	Indistintament	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	43,5	17,0	7,0	–	0,1	0,9	29,0	2,4	100,0	(2.190)
Primera corona	45,6	7,2	5,6	8,2	0,6	2,5	28,5	1,7	100,0	(1.580)
Segona corona	24,0	18,3	6,5	6,3	7,1	3,7	31,4	2,6	100,0	(1.291)
Regió I	39,2	14,3	6,5	4,2	2,0	2,1	29,5	2,2	100,0	(5.061)

	1995									
	Destinació									
Origen	Mateix barri	Centre municipi	Altres barris municipi	Barcelona	Ciutats madures[1]	Altres poblacions	Indistintament	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	54,2	17,1	12,9	–	0,0	0,7	14,3	0,6	100,0	(2.107)
Primera corona	42,0	8,8	7,2	10,2	0,9	3,9	26,5	0,6	100,0	(1.595)
Segona corona	27,5	20,7	9,5	8,6	10,1	5,1	18,0	0,5	100,0	(1.381)
Regió I	43,1	15,6	10,2	5,5	3,0	2,9	19,1	0,5	100,0	(5.084)

[1] No inclosos els residents a les ciutats madures (Granollers, Mataró, Sabadell i Terrassa), la resposta dels quals es distribueix entre les altres respostes.

resideix puja del 43,5% al 54,2% i en d'altres barris de la població passa del 7,0% al 12,9%. Aquest fet, d'indubtable significació, pot deure's a l'aparició de centres comercials en diverses àrees de nova centralitat de la ciutat, tradicionalment mal dotades d'equipaments terciaris, que s'han convertit en pols d'atracció importants.

En general, s'observa encara una mobilitat de major distància a l'hora d'anar a mirar botigues que quan es va a comprar vestits i calçat. A la taula 1.8. podem veure com en el cas d'anar a mirar botigues tenen un paper encara més destacat els centres de les poblacions, molt especialment en el cas de Barcelona i dels municipis de la segona corona (31,9% i 28,9% dels desplaçaments dels habitants d'aquests dos àmbits territorials). En canvi, l'atracció del propi barri de residència és molt menys important que en el cas de la compra de vestits i calçat (36,6% a Barcelona, 31,2% a la primera corona i 12,4% a la segona). D'altra banda, l'atracció de Barcelona i de les altres quatre ciutats madures, que s'ha anat consolidant els darrers cinc anys, és també més important en el cas de la mobilitat que es produeix a l'hora d'anar a mirar botigues. Així, el 17,1% dels habitants de la primera corona es dirigeixen a Barcelona a l'hora d'anar a mirar botigues, mentre que el 12,5% i el 12,9% dels de la segona es desplacen a Barcelona i a les ciutats madures respectivament.

En el cas dels desplaçaments per motiu d'oci i de caire cultural (vegeu taules 1.9. a 1.13.) podem veure el gran protagonisme de la ciutat de Barcelona pel que fa als desplaçaments al teatre i als museus o exposicions. Per la seva part, a l'hora d'anar al cinema ens trobem amb unes destinacions més disperses pel territori; s'ha de tornar a destacar la ciutat de Barcelona a la primera corona i els centres de la població i les ciutats madures a la segona. L'obertura d'un gran nombre de multicines a diversos municipis de la Regió Metropolitana fa

Taula 1.8. Lloc on es va a mirar botigues. Evolució 1990-1995

	1990[1]										
	Destinació										
Origen	No va a mirar botigues	Mateix barri	Centre municipi	Altres barris municipi	Barcelona	Ciutats madures[2]	Altres poblacions	Indistintament	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	7,4	34,0	29,6	11,9	–	0,0	1,1	15,6	0,3	100,0	(2.190)
Primera corona	7,5	31,9	11,3	8,8	16,6	1,1	3,0	19,5	0,3	100,0	(1.580)
Segona corona	7,7	16,0	32,5	8,8	7,4	9,6	4,3	13,3	0,2	100,0	(1.291)
Regió I	7,5	28,8	24,6	10,1	7,1	2,8	2,5	16,2	0,3	100,0	(5.061)

	1995										
	Destinació										
Origen	No va a mirar botigues	Mateix barri	Centre municipi	Altres barris municipi	Barcelona	Ciutats madures[2]	Altres poblacions	Indistintament	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	10,2	36,6	31,9	10,1	–	0,0	0,2	11,0	0,0	100,0	(2.107)
Primera corona	10,6	31,2	12,7	5,6	17,1	1,2	3,0	18,7	0,0	100,0	(1.595)
Segona corona	13,3	12,4	28,9	6,3	12,5	12,9	4,8	8,8	0,1	100,0	(1.381)
Regió I	11,2	28,3	25,0	7,7	8,7	3,9	2,3	12,8	0,0	100,0	(5.084)

[1] L'any 1990 inclou l'anar a passejar.

[2] No inclosos els residents a les ciutats madures (Granollers, Mataró, Sabadell i Terrassa), la resposta dels quals es distribueix entre les altres respostes.

Taula 1.9. Lloc on es va a restaurants. Any 1995

Origen	Destinació										
	No realitza l'activitat	Mateix barri	Centre municipi	Altres barris municipi	Barcelona	Ciutats madures[1]	Altres poblacions	Indistintament	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	38,2	6,1	11,6	14,9	–	0,3	2,6	25,5	0,8	100,0	(2.107)
Primera corona	50,6	4,5	3,2	3,2	7,0	0,3	3,2	27,2	0,8	100,0	(1.595)
Segona corona	41,7	2,3	5,4	4,2	4,6	2,6	6,2	33,1	0,4	100,0	(1.381)
Regió I	43,0	4,6	7,3	8,3	3,3	0,9	3,8	28,1	0,7	100,0	(5.084)

[1] No inclosos els residents a les ciutats madures (Granollers, Mataró, Sabadell i Terrassa), la resposta dels quals es distribueix entre les altres respostes.

Taula 1.10. Lloc on es va al cinema. Any 1995

Origen	Destinació										
	No realitza l'activitat	Mateix barri	Centre municipi	Altres barris municipi	Barcelona	Ciutats madures[1]	Altres poblacions	Indistintament	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	43,7	3,5	26,8	13,0	–	0,2	1,5	11,0	0,4	100,0	(2.107)
Primera corona	53,6	5,7	6,6	4,0	11,3	0,5	7,5	10,6	0,3	100,0	(1.595)
Segona corona	49,3	2,6	14,6	5,5	5,6	10,1	5,7	6,2	0,4	100,0	(1.381)
Regió I	48,3	3,9	17,1	8,1	5,1	3,0	4,5	9,6	0,3	100,0	(5.084)

[1] No inclosos els residents a les ciutats madures (Granollers, Mataró, Sabadell i Terrassa), la resposta dels quals es distribueix entre les altres respostes.

Taula 1.11. Lloc on es va al teatre. Any 1995

Origen	Destinació										
	No realitza l'activitat	Mateix barri	Centre municipi	Altres barris municipi	Barcelona	Ciutats madures[1]	Altres poblacions	Indistintament	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	62,6	0,9	20,7	9,2	–	0,0	0,1	5,9	0,5	100,0	(2.107)
Primera corona	77,9	0,6	1,1	0,9	15,0	0,1	0,2	4,2	0,2	100,0	(1.595)
Segona corona	72,2	0,8	2,5	1,2	18,4	0,5	0,3	3,9	0,3	100,0	(1.381)
Regió I	70,0	0,8	9,6	4,4	9,7	0,1	0,2	4,8	0,3	100,0	(5.084)

[1] No inclosos els residents a les ciutats madures (Granollers, Mataró, Sabadell i Terrassa), la resposta dels quals es distribueix entre les altres respostes.

Taula 1.12. Lloc on es va a bars i discoteques. Any 1995

Origen	Destinació										
	No realitza l'activitat	Mateix barri	Centre municipi	Altres barris municipi	Barcelona	Ciutats madures[1]	Altres poblacions	Indistintament	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	62,9	6,8	10,1	9,5	–	0,5	0,6	9,2	0,4	100,0	(2.107)
Primera corona	60,6	9,1	3,1	3,6	6,5	0,6	2,6	13,8	0,2	100,0	(1.595)
Segona corona	56,6	8,1	5,9	7,0	3,5	4,2	3,0	11,2	0,4	100,0	(1.381)
Regió I	60,5	7,9	6,8	7,0	3,0	1,5	1,9	11,1	0,3	100,0	(5.084)

[1] No inclosos els residents a les ciutats madures (Granollers, Mataró, Sabadell i Terrassa), la resposta dels quals es distribueix entre les altres respostes.

Taula 1.13. Lloc on es va a museus o exposicions. Any 1995

Origen	Destinació										
	No realitza l'activitat	Mateix barri	Centre municipi	Altres barris municipi	Barcelona	Ciutats madures[1]	Altres poblacions	Indistintament	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	48,8	1,0	22,1	13,1	–	0,0	0,2	13,9	0,9	100,0	(2.107)
Primera corona	68,5	0,4	0,8	0,9	18,2	0,0	0,3	9,7	1,1	100,0	(1.595)
Segona corona	61,5	0,6	3,1	1,0	18,7	0,7	0,7	13,3	0,5	100,0	(1.381)
Regió I	58,5	0,7	10,3	6,0	10,8	0,2	0,4	12,4	0,9	100,0	(5.084)

[1] No inclosos els residents a les ciutats madures (Granollers, Mataró, Sabadell i Terrassa), la resposta dels quals es distribueix entre les altres respostes.

Taula 1.14. Lloc on es troba la consulta dels metges especialistes on s'acudeix més freqüentment. Any 1995

Origen	Destinació										
	No realitza l'activitat	Mateix barri	Centre municipi	Altres barris municipi	Barcelona	Ciutats madures[1]	Altres poblacions	Indistintament	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	2,8	43,0	6,9	39,1	–	0,0	0,5	7,5	0,2	100,0	(2.107)
Primera corona	2,9	34,2	9,7	19,4	15,1	1,7	14,1	3,1	0,0	100,0	(1.595)
Segona corona	2,3	11,1	18,8	18,6	12,3	22,0	12,2	2,5	0,2	100,0	(1.381)
Regió I	2,7	31,6	11,0	27,3	8,1	6,5	7,9	4,8	0,1	100,0	(5.084)

[1] No inclosos els residents a les ciutats madures (Granollers, Mataró, Sabadell i Terrassa), la resposta dels quals es distribueix entre les altres respostes.

pensar que aquest darrer tipus de mobilitat pot anar incrementant-se els propers anys.

Els desplaçaments per motius de salut es caracteritzen també pel fet que a mesura que ens allunyem de la ciutat de Barcelona augmenta clarament la mobilitat intermunicipal (vegeu taula 1.14.); s'ha de destacar la importància de les ciutats madures en el cas de la segona corona, a causa de la localització dels serveis i equipaments sanitaris en aquestes ciutats. D'altra banda, Barcelona té també un paper important, en part per la localització en aquesta ciutat de la major part d'oferta sanitària de titularitat privada.

En resum, pel que fa a la mobilitat no obligada, podem concloure que:

a) S'observa un ús cada vegada més extensiu del territori metropolità a l'hora de satisfer necessitats de compra i d'oci.

b) Aquesta tendència, present a tots els àmbits metropolitans, augmenta d'acord amb l'especialització del servei requerit i amb la distància a Barcelona.

c) Pel que fa a la direcció de la mobilitat, cal assenyalar la capacitat d'atracció de la ciutat de Barcelona respecte al conjunt metropolità. Tanmateix, aquesta atracció sembla repartir-se ara entre diverses àrees de la ciutat i no depèn, per tant, només del centre tradicional.

d) Finalment, a la segona corona metropolitana es confirma la capacitat d'atracció de les quatre ciutats madures existents en aquest territori com a destinació dels desplaçaments per motiu de compres, d'oci i, sobretot, d'utilització de serveis sanitaris.

2. Mobilitat residencial i distribució de la població sobre el territori

2.1. Evolució de la mobilitat residencial durant els darrers 15 anys

A mesura que el territori metropolità es fa més interdependent i està més integrat, el canvi de

residència s'associa cada vegada en més casos a canvi de municipi dins la Regió Metropolitana. En aquest context, la segona corona metropolitana, i dintre d'aquesta els municipis de menys de 50.000 habitants, concentra bona part dels saldos migratoris positius i apareix clarament com el principal àmbit de creixement demogràfic.

Un de cada tres habitants de la Regió I major de 18 anys (aproximadament 1.050.000 persones) ha canviat de residència almenys un cop en els darrers quinze anys (vegeu taula 2.1. i figura 2.1.). Per gairebé un terç d'aquests (unes 350.000 persones), el canvi d'habitatge ha implicat també un canvi de municipi de residència. A més, aquesta proporció augmenta, tal com s'observa a la taula 2.2., de tal manera que si bé els principals fluxos per mobilitat residencial continuen tenint l'origen i la destinació al mateix municipi, per a un nombre creixent de casos el canvi de residència implica un canvi de municipi. Així, si el 28,1% dels qui es van instal·lar al domicili actual entre 1980 i 1989 procedien d'un altre municipi, en el cas dels qui hi arribaren en els darrers cinc anys la proporció augmenta fins al 32,3%. Es pot dir, doncs, que si en la dècada dels vuitanta un de cada 3,6 canvis de domicili implicava canvi de municipi, en el quinquenni 1990-1994 la relació ha pujat fins a 1 de cada 3,1.

Taula 2.1. Període d'arribada al municipi i a l'habitatge de la població de la Regió I

	Arribada al municipi		Arribada a l'habitatge	
	Nombre d'enquestes	%	Nombre d'enquestes	%
Hi ha viscut sempre	3.786	72,1	812	15,5
Arribats abans de 1980	849	16,2	2.663	50,7
1980-1984	179	3,4	635	12,1
1985-1989	196	3,8	702	13,4
1990-1994	142	2,7	440	8,4
TOTAL		100,0		100,0
Arribats els darrers 15 anys	517	9,9	1.777	33,9

Figura 2.1. Període d'arribada al municipi i a l'habitatge de la població de la Regió I

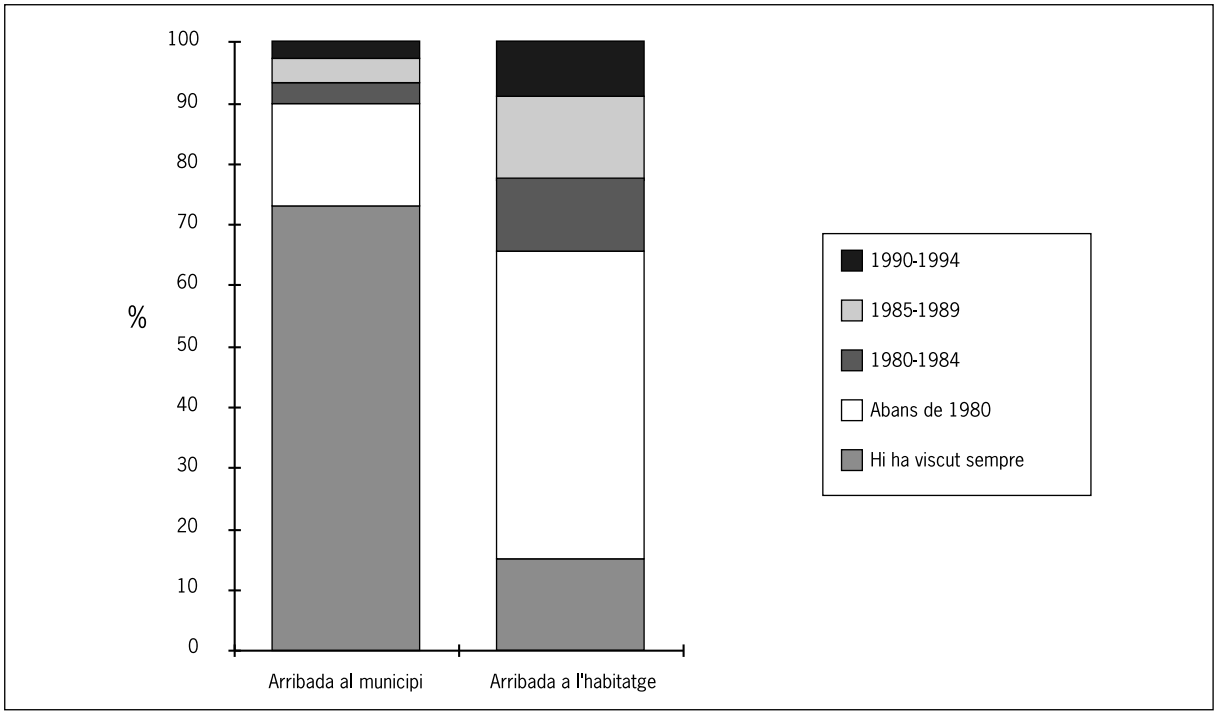

Taula 2.2. Evolució de la mobilitat residencial a la Regió I en relació amb els llocs de destinació i d'origen i l'any d'arribada a l'habitatge. Barcelona i corones metropolitanes. 1980-1994

Origen	Destinació															
	Barcelona				Primera corona				Segona corona				Regió I			
	1980-1984	1985-1989	1990-1994	*1980-1994*	1980-1984	1985-1989	1990-1994	*1980-1994*	1980-1984	1985-1989	1990-1994	*1980-1994*	1980-1984	1985-1989	1990-1994	*1980-1994*
Mateix municipi	84,7	87,1	83,7	*85,4*	60,5	68,9	61,9	*64,1*	65,8	60,8	59,6	*62,2*	71,8	72,1	67,7	*70,9*
Barcelona	–	–	–	–	10,2	10,7	19,4	*12,9*	7,8	9,4	13,3	*9,8*	5,4	6,6	11,1	*7,3*
Primera corona	7,6	3,7	8,1	*6,2*	22,2	15,8	15,1	*17,7*	6,4	5,7	9,0	*6,8*	11,0	7,8	10,7	*9,7*
Segona corona	1,6	2,9	1,5	*2,1*	0,6	2,0	0,7	*1,2*	13,2	18,9	13,9	*15,7*	5,4	8,7	5,9	*6,8*
Fora Regió I	6,0	6,2	6,7	*6,2*	6,6	2,6	2,9	*4,0*	6,8	5,3	4,2	*5,5*	6,5	4,8	4,5	*5,3*
TOTAL	100,0	100,0	100,0	*100,0*	100,0	100,0	100,0	*100,0*	100,0	100,0	100,0	*100,0*	100,0	100,0	100,0	*100,0*
	(249)	(241)	(135)	*(625)*	(167)	(196)	(139)	*(502)*	(219)	(265)	(166)	*(650)*	(635)	(702)	(440)	*(1.777)*

Origen	Destinació																
	Barcelona				Primera corona				Segona corona				Regió I				
	1980-1984	1985-1989	1990-1994	*1980-1994*	1980-1984	1985-1989	1990-1994	*1980-1994*	1980-1984	1985-1989	1990-1994	*1980-1994*	1980-1984	1985-1989	1990-1994	*1980-1994*	
Mateix municipi	16,7	16,7	9,0	*42,4*	8,0	10,7	6,8	*25,6*	11,4	12,8	7,9	*32,1*	36,2	40,2	23,7	*100,0*	(1.260)
Barcelona	–	–	–	–	13,2	16,3	20,9	*50,4*	13,2	19,4	17,1	*49,6*	26,4	35,7	38,0	*100,0*	(129)
Primera corona	11,0	5,2	6,4	*22,7*	21,5	18,0	12,2	*51,7*	8,1	8,7	8,7	*25,6*	40,7	32,0	27,3	*100,0*	(172)
Segona corona	3,3	5,8	1,7	*10,7*	0,8	3,3	0,8	*5,0*	24,0	41,3	19,0	*84,3*	28,1	50,4	21,5	*100,0*	(121)
Fora Regió I	15,8	15,8	9,5	*41,1*	11,6	5,3	4,2	*21,1*	15,8	14,7	7,4	*37,9*	43,2	35,8	21,1	*100,0*	(95)
TOTAL	14,0	13,6	7,6	*35,2*	9,4	11,0	7,8	*28,2*	12,3	14,9	9,3	*36,6*	35,7	39,5	24,8	*100,0*	(1.777)

Taula 2.3. Evolució de la mobilitat residencial intermunicipal a la Regió I en relació amb els llocs de destinació i d'origen i l'any d'arribada a l'habitatge. Barcelona i corones metropolitanes. 1980-1994

Origen	Destinació: Barcelona				Primera corona				Segona corona				Regió I			
	1980-1984	1985-1989	1990-1994	*1980-1994*	1980-1984	1985-1989	1990-1994	*1980-1994*	1980-1984	1985-1989	1990-1994	*1980-1994*	1980-1984	1985-1989	1990-1994	*1980-1994*
Barcelona	–	–	–	–	25,8	34,4	50,9	*36,1*	22,7	24,0	32,8	*26,0*	19,0	23,5	34,5	*25,0*
Primera corona	50,0	29,0	50,0	*42,9*	56,1	50,8	39,6	*49,4*	18,7	14,4	22,4	*17,9*	39,1	28,1	33,1	*33,3*
Segona corona	10,5	22,6	9,1	*14,3*	1,5	6,6	1,9	*3,3*	38,7	48,1	34,3	*41,5*	19,0	31,1	18,3	*23,4*
Fora Regió I	39,5	48,4	40,9	*42,9*	16,7	8,2	7,5	*11,1*	20,0	13,5	10,4	*14,6*	22,9	17,3	14,1	*18,4*
TOTAL	100,0	100,0	100,0	*100,0*	100,0	100,0	100,0	*100,0*	100,0	100,0	100,0	*100,0*	100,0	100,0	100,0	*100,0*
	(38)	(31)	(22)	*(91)*	(66)	(61)	(53)	*(180)*	(75)	(104)	(67)	*(246)*	(179)	(196)	(142)	*(517)*

Origen	Destinació: Barcelona				Primera corona				Segona corona				Regió I				
	1980-1984	1985-1989	1990-1994	*1980-1994*	1980-1984	1985-1989	1990-1994	*1980-1994*	1980-1984	1985-1989	1990-1994	*1980-1994*	1980-1984	1985-1989	1990-1994	*1980-1994*	
Barcelona	–	–	–	–	13,2	16,3	20,9	*50,4*	13,2	19,4	17,1	*49,6*	26,4	35,7	38,0	*100,0*	(129)
Primera corona	11,0	5,2	6,4	*22,7*	21,5	18,0	12,2	*51,7*	8,1	8,7	8,7	*25,6*	40,7	32,0	27,3	*100,0*	(172)
Segona corona	3,3	5,8	1,7	*10,7*	0,8	3,3	0,8	*5,0*	24,0	41,3	19,0	*84,3*	28,1	50,4	21,5	*100,0*	(121)
Fora Regió I	15,8	15,8	9,5	*41,1*	11,6	5,3	4,2	*21,1*	15,8	14,7	7,4	*37,9*	43,2	35,8	21,1	*100,0*	(95)
TOTAL	7,4	6,0	4,3	*17,6*	12,8	11,8	10,3	*34,8*	14,5	20,1	13,0	*47,6*	34,6	37,9	27,5	*100,0*	(517)

Aquests moviments residencials intermunicipals generen veritables migracions intrametropolitanes i són un dels principals factors d'extensió i integració del fenomen metropolità. Un dels principals resultats d'aquests moviments de població és la difusió del poblament sobre el territori. En efecte, el sentit dominant dels fluxos d'entrada i sortida de població va de les àrees més poblades i denses de la Regió I cap a les menys habitades i menys denses (vegeu taules 2.3. i 2.4.), tot produint-se un afebliment dels diferencials de densitat de població en el conjunt del territori metropolità. Així, la segona corona metropolitana té, durant els darrers quinze anys, un saldo migratori positiu equivalent a les pèrdues de Barcelona i la primera corona juntes i es consolida com el principal àmbit de creixement demogràfic. En aquest sentit és prou significatiu, com ens mostra la figura 2.2., que gairebé la meitat (47,6%) dels canvis de residència intermunicipals que s'han donat en els darrers quinze anys hagin tingut com a destinació la segona corona (34,8% la primera i només el 17,6% Barcelona).

Dels qui han anat a viure als municipis de la primera i segona corones cada cop és més important el pes dels qui procedeixen de Barcelona. Així, el pes

Taula 2.4. Relació entre la població resident i la distribució de la destinació de la mobilitat residencial dels darrers quinze anys a la Regió I. Barcelona i corones metropolitanes

	Població resident de més de 18 anys. 1995	Arribats a l'habitatge els darrers 15 anys			
		Considerant el total de canvis		Considerant només els canvis de municipi	
	%	%	Diferència	%	Diferència
Barcelona	40,0	35,2	–4,8	17,6	–22,4
Primera corona	30,3	28,2	–2,1	34,8	4,5
Segona corona	29,7	36,6	6,9	47,6	17,9
	100,0	100,0	0,0	100,0	0,0

Figura 2.2. Relació entre la població resident i la distribució de la destinació de la mobilitat residencial dels darrers quinze anys a la Regió I. Barcelona i corones metropolitanes

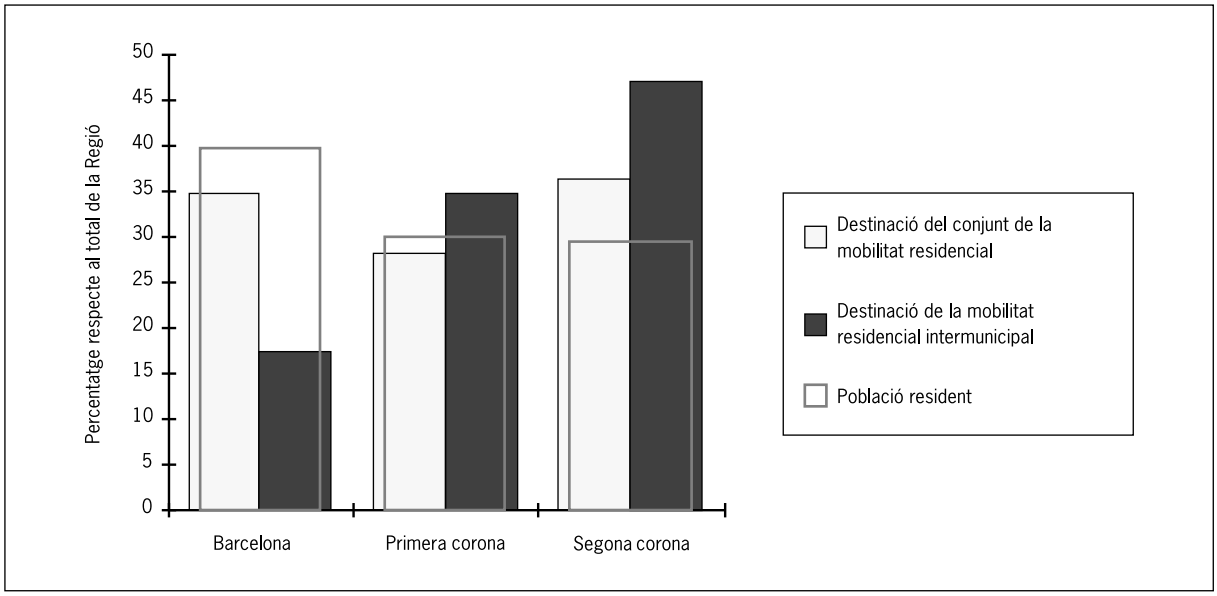

de la població procedent de Barcelona sobre els arribats a la primera corona entre 1980 i 1989 provinents d'altres municipis va ser del 29,9%, proporció que ha pujat fins al 50,9% els darrers cinc anys. A la segona corona aquestes dades són el 23,5% i el 32,8% respectivament.

Aquesta tendència cap a una disminució de les densitats de població a les àrees centrals encara es fa més palesa si considerem els fluxos segons la grandària del municipi (vegeu taula 2.5. i figura 2.3.). Els municipis de menys de 50.000 habitants, que apleguen només el 26,5% de tota la població de la Regió, han atret el 54,3% dels canvis de residència intermunicipal. Aquesta proporció arriba fins al 69,0% si només considerem els moviments procedents de la ciutat de Barcelona.

Finalment, pel que fa a les motivacions que han provocat els canvis de residència s'ha de destacar que,

Taula 2.5. Relació entre la població resident i la distribució de la destinació de la mobilitat residencial dels darrers quinze anys a la Regió I. Grandària municipal

	Població resident de més de 18 anys. 1995	Arribats a l'habitatge els darrers 15 anys			
		Considerant el total de canvis		Considerant només els canvis de municipi	
	%	%	Diferència	%	Diferència
Menys de 9.999 habitants	7,0	9,2	2,2	16,8	9,8
de 10.000 a 49.999 hab.	19,5	23,1	3,6	37,5	18,0
de 50.000 a 99.999 hab.	8,3	8,9	0,6	11,0	2,7
de 100.000 a 999.999 hab.	25,1	23,6	–1,5	17,2	–7,9
Barcelona	40,0	35,2	–4,8	17,6	–22,4
	100,0	100,0	0,0	100,0	0,0

Figura 2.3. Relació entre la població resident i la distribució de la destinació de la mobilitat residencial dels darrers quinze anys a la Regió I. Grandària municipal

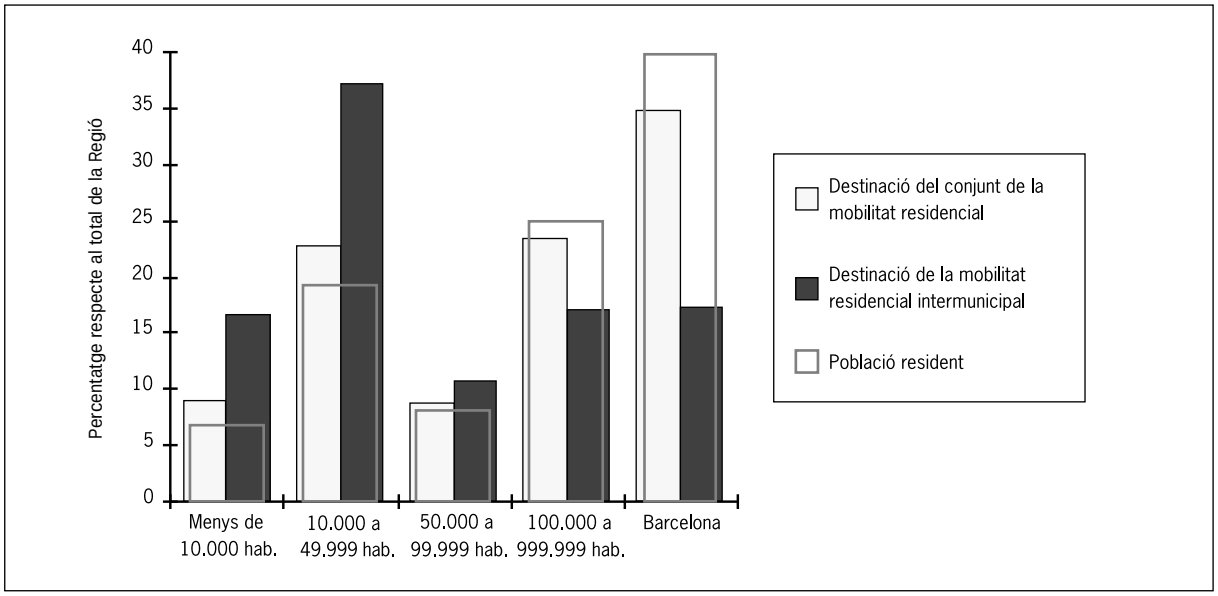

segons els entrevistats, els motius relacionats amb el propi habitatge (canvis en el seu règim de tinença, les seves condicions o el seu entorn) són la principal raó d'aquesta mobilitat, que representa el 51,3% dels canvis (vegeu taula 2.6.). L'altre gran conjunt de motivacions, les familiars (formació de nova parella, ampliació o reducció del nombre de membres, independització de la llar paterna, etc.), també té un pes força important (41,2%) en el total dels canvis de residència. Aquests dos grups de motius presenten una tendència a augmentar. Paral·lelament, el canvi d'habitatge relacionat amb el treball ha vist decréixer el seu pes des del 12,1% (un 52,8% dels quals van arribar de fora de la Regió) per la població que viu a l'actual habitatge des d'abans de 1980, fins al 7,5% (amb un 30,8% arribats de fora de l'àmbit metropolità) per als qui s'hi han instal·lat més tard.

Taula 2.6. Motius de la mobilitat residencial amb destinació a la Regió I segons el període d'arribada a l'habitatge

	Any d'arribada a l'habitatge	
	Abans de 1980	Després de 1980
Motius familiars	39,5	41,2
Motius laborals	12,1	7,5
Motius d'habitatge	48,4	51,3
TOTAL	100,0	100,0
	(2.663)	(1.777)

Així, pel que fa a la l'evolució de la mobilitat residencial a l'interior de la Regió Metropolitana, podem concloure que:

a) Es produeix una tendència a l'augment de la mobilitat intermunicipal en detriment de la intramunicipal que, tanmateix, és encara la dominant.

b) A causa d'aquest canvi en els fluxos per mobilitat es produeix un afebliment relatiu dels diferencials de densitat de població en el conjunt de la Regió.

c) El pes dels qui han canviat de residència procedents de Barcelona és cada cop més important a la primera i la segona corones metropolitanes.

d) Els motius relacionats amb el propi habitatge (condicions, tinença, entorn) cada cop pesen més en el conjunt dels desplaçaments, al mateix temps que perden importància els desplaçaments per motius laborals.

2.2. Previsions de canvi d'habitatge

Les expectatives de canvi de residència són creixents: prop d'un de cada 5 residents majors de 18 anys té previst canviar de residència en els propers cinc anys. El perfil d'aquestes persones ens mostra que són majoritàriament joves, amb nivell d'estudis i d'ingressos superiors a la mitjana de la població.

El 18,6% de la població major de 18 anys de la Regió I (prop d'una de cada 5 persones) té intenció de canviar d'habitatge en els propers cinc anys. La taula 2.7. ens mostra com aquest percentatge és molt similar als tres àmbits territorials que la conformen. En l'edició anterior de l'Enquesta, la proporció de població que manifestava voluntat de

Taula 2.7. Expectatives de canvi d'habitatge els propers cinc anys segons l'àmbit territorial de residència

	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Regió I
Sí	18,3	18,5	19,2	18,6
No	81,6	81,5	80,8	81,4
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0

migrar era inferior: 15% del total. Tanmateix, només la meitat d'aquests acompliren els seus propòsits. Així, la major expectativa de mobilitat residencial actual pot deure's, en part, a mobilitat insatisfeta del període anterior. En xifres absolutes això vol dir que unes 650.000 persones majors de 18 anys pensen canviar de residència els propers cinc anys. Previsiblement, ho faran unes 375.000, que demandarien entre 125.000 i 150.000 unitats d'habitatge (25.000-30.000 anuals).

L'edat, tal com es podia esperar, és la variable que explica la major part d'aquests canvis potencials de residència; en aquest sentit, i segons les dades de la taula 2.8., es pot dir que la població que té previst canviar d'habitatge els propers cinc anys és majoritàriament jove (el 81,1% té entre 18 i 40 anys, i el 59,5% entre 18 i 30 anys). Per àmbits territorials trobem diferències prou significatives: mentre que l'edat dels habitants de la segona corona que volen canviar de residència són similars a la dels del conjunt de la Regió, al municipi de Barcelona són per mitjana cinc anys més vells i a la primera corona uns cinc anys més joves, la qual cosa s'explica, en part, per la pròpia estructura per edats de la població de cadascun d'aquests àmbits territorials.

D'altra banda, trobem que les persones residents a Barcelona que tenen previst canviar d'habitatge els propers cinc anys són, sobretot, de categoria professional mitjana o alta, nivell d'estudis secundaris o universitaris i nivell d'ingressos familiars mitjans o alts, mentre que a les dues corones metropolitanes prenen més importància les categories professionals baixes, el nivell d'estudis primari i els ingressos mitjans.

Pel que fa a la destinació, i malgrat l'important percentatge d'indecisos (21,4%), un de cada dos dels eventuals desplaçats té previst de fer-ho dins el propi municipi i un de cada tres dins el mateix barri (vegeu taula 2.9.). En el cas del municipi de Barcelona aquests percentatges encara són més alts, i pugen fins al 58,1% i 38,0% respectivament. A banda del propi municipi, el lloc de destinació previst de manera més habitual pels migrants potencials de la Regió I és la segona corona: s'hi aplega

Taula 2.8. Característiques de la població de la Regió I que té previst canviar d'habitatge els propers cinc anys

Edat		Nivell màxim d'estudis		Nivell d'ingressos familiar	
18-29	59,5	Sense estudis/primaris	36,6	Baix	14,5
30-39	21,6	Secundaris	45,2	Mitjà	37,5
40-49	9,2	Universitaris	18,2	Alt	21,2
50-59	4,7			NS/NC	26,8
60 o més	4,8				
TOTAL	100,0 (981)	TOTAL	100,0 (981)	TOTAL	100,0 (981)

Taula 2.9. Població que té previst canviar d'habitatge els propers cinc anys segons l'àmbit actual de residència i la destinació prevista

	Lloc previst									
Residència actual	Mateix barri	Altre barri	*Mateix municipi*	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Fora Regió I	NS/NC	TOTAL	
Barcelona	38,0	20,2	*58,1*	–	7,5	8,8	6,5	19,1	100,0	(386)
Primera corona	26,4	23,7	*50,1*	5,4	6,1	7,8	7,1	23,4	100,0	(296)
Segona corona	24,8	29,2	*54,0*	4,4	1,0	11,1	7,0	22,5	100,0	(299)
Regió I	30,5	24,0	*54,5*	3,0	5,1	9,2	6,8	21,4	100,0	(981)

el 9,2% del total de desplaçaments previstos. És aquí on pensen instal·lar-se el 8,8% dels barcelonins, el 7,8% dels residents a la primera corona i l'11,1% dels de la segona corona que tenen intenció de moure's del municipi. Com que, a causa de les seves característiques socioeconòmiques, els migrants potencials de Barcelona són els qui tenen més possibilitats d'acomplir les seves previsions, tot apunta cap a un fort contingent de nouvinguts a la segona corona provinents de Barcelona.

Així doncs, de confirmar-se les previsions, continuarà produint-se una homogeneïtzació relativa del territori regional, tant pel que fa al poblament, amb el transvasament de població de les àrees més denses cap a les que ho són menys, com pel que fa a les característiques de la població, amb un repartiment més equilibrat de categories socioeconòmiques i nivells educatius sobre el territori, almenys pel que fa als grans àmbits territorials. Aquestes previsions no incorporen, és clar, els possibles canvis de dinàmica en el mercat immobiliari, que podrien resultar –per raons d'estructura demogràfica– en una major oferta d'habitatge a Barcelona i altres grans ciutats. Això podria comportar variacions en la relació de preus entre la ciutat i les corones metropolitanes i, potser, processos de recentralització com els que coneixen d'altres grans ciutats europees.

Així doncs, pel que fa a les previsions de canvi d'habitatge, podem concloure que:

a) Prop d'una de cada cinc persones adultes residents a la Regió l té previst canviar d'habitatge els propers cinc anys. Aquesta proporció representa un augment respecte a l'edició anterior de l'Enquesta degut, possiblement, a la incorporació de mobilitat insatisfeta els darrers cinc anys.

b) La població que té previsions immediates de canvi d'habitatge és majoritàriament jove (prop del 60% té entre 18 i 30 anys) i té nivells d'ingressos familiars mitjans o alts.

c) Pel que fa a la destinació, un de cada dos dels pressumptes desplaçats pensen que podran ferho dins el propi municipi i un de cada tres dins el mateix barri. Entre les destinacions intermunicipals previstes destaquen els municipis de la segona corona.

3. Percepció del territori: el fenomen metropolità i els equipaments, les infraestructures i els serveis del barri

3.1. Nivell general de coneixement i exigència envers els equipaments, les infraestructures i els serveis del barri

Al llarg dels darrers anys s'ha donat un augment del nivell d'exigència de la població a l'hora de valorar la quantitat i l'estat dels equipaments, infraestructures i serveis localitzats al seu entorn més immediat. Així, si bé es registra un nivell de satisfacció bastant alt sobre la qualitat dels equipaments existents, es dóna, a la vegada, una opinió crítica important sobre la insuficiència i la manca d'aquests.

L'anàlisi temporal indica, com es pot veure a la taula 3.1, que s'ha donat un increment del percentatge de població que considera que al seu barri hi ha una manca d'equipaments, infraestructures i serveis. Aquest fet queda clarament constatat amb l'augment que ha experimentat el grup de respostes que reflecteixen una inexistència de l'equipament en el barri de residència (resposta «no n'hi ha»); en canvi, la comparació en el temps de les respostes que indiquen que els equipaments existents són «insuficients» no mostra una evolució tan negativa com en el cas de les «no n'hi ha». Aquest fet, però, s'ha de matisar tenint en compte que no ha afectat d'igual forma a cada un dels quinze equipaments comparables en el temps ni als tres territoris que conformen la Regió Metropolitana de Barcelona.

L'augment del nivell d'exigència des del punt de vista quantitatiu s'ha donat molt especialment en el cas dels equipaments educatius (guarderies, escoles i instituts d'ensenyament secundari), els mercats municipals, els casals d'avis i les biblioteques públiques. Ara bé, possiblement siguin les diferències territorials les que puguin donar-nos una informació més clara en relació amb el que ha ocorregut els

Taula 3.1. Percepció dels residents a la Regió I en relació amb l'existència d'infraestructures, equipaments i serveis al barri de residència (percentatges de respostes «no n'hi ha» i «insuficient»). Evolució 1990-1995

	Barcelona				Primera corona				Segona corona				Regió I			
	No n'hi ha		Insuficient		No n'hi ha		Insuficient		No n'hi ha		Insuficient		No n'hi ha		Insuficient	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Infraestructures																
Enllumenat	0,2	0,1	24,0	25,8	1,9	0,3	24,7	21,9	1,2	1,7	22,2	20,0	1,0	0,6	23,8	23,0
Asfaltat	1,4	0,8	11,3	24,8	1,4	1,6	9,7	18,7	1,9	3,1	10,3	20,1	1,5	1,7	10,6	21,6
Servei de neteja	1,5	1,1	28,2	37,6	3,9	2,6	30,7	32,4	4,0	5,1	26,2	28,0	2,9	2,7	28,5	33,4
Equipaments recreatius																
Zones verdes	20,0	12,8	36,7	34,9	22,3	21,7	37,8	35,6	22,1	30,3	34,3	30,1	21,3	20,3	36,4	33,8
Zones esportives	30,8	22,7	36,4	31,3	25,4	28,7	37,6	27,7	27,7	37,9	27,9	19,2	28,3	28,7	34,6	26,9
Parcs infantils	17,4	14,4	37,0	37,6	19,3	18,9	38,4	38,4	21,2	26,4	31,6	31,2	18,9	19,1	36,1	36,1
Equipaments culturals																
Centres cívics	16,8	11,8	22,8	19,4	28,1	25,7	21,1	17,0	33,5	40,3	19,0	11,4	24,6	23,9	21,3	16,5
Biblioteques públiques	32,8	28,3	25,0	27,8	35,2	37,6	20,8	22,3	32,0	47,5	14,3	13,4	33,3	36,4	21,0	22,2
Equipaments comercials																
Mercats municipals	8,3	6,1	11,3	10,0	14,3	16,6	7,7	7,7	31,9	46,6	9,0	5,9	16,2	20,4	9,6	8,2
Botigues	1,5	1,6	13,1	12,6	2,3	4,3	12,9	16,0	4,3	5,5	14,6	18,2	2,4	3,5	13,4	15,2
Serveis educatius																
Guarderies	4,2	5,1	16,2	16,4	7,9	15,0	14,4	17,2	12,5	23,9	14,8	12,0	7,5	13,3	15,3	15,5
Escoles	1,8	1,9	15,0	13,5	3,3	5,5	8,1	10,5	5,1	15,0	8,6	8,8	3,1	6,6	11,2	11,3
Instituts	9,6	12,0	25,0	21,2	16,0	21,8	18,6	19,1	32,1	51,4	16,8	8,3	17,3	25,8	20,9	17,0
Altres serveis socials																
Sanitat pública	17,3	13,2	28,6	23,1	17,1	16,8	26,0	23,1	22,0	36,1	22,4	15,4	18,5	20,5	26,2	21,0
Casals d'avis	9,7	9,1	17,2	19,0	12,8	15,6	14,8	15,9	23,4	31,2	10,5	10,0	14,1	17,2	14,8	15,6

darrers cinc anys. La figura 3.1 mostra com mentre a la ciutat de Barcelona només s'ha produït un increment d'aquest tipus de resposta negativa en dos dels quinze equipaments analitzats (guarderies i instituts), a la segona corona metropolitana l'augment de la consciència crítica ha afectat tots els equipaments. Aquest darrer fet s'ha de veure com una possible conseqüència de la nova forma d'ocupació del sòl que està tenint lloc en aquesta corona durant els darrers anys, amb una proliferació d'habitatges localitzats fora dels nuclis urbans que comporta un ús extensiu del territori, la qual cosa provoca que en molts casos aquests nous habitatges es trobin lluny dels equipaments existents.

Pel que fa a la valoració de l'estat de les instal·lacions que ja existeixen s'observa que, en general, la població és, en relació amb la de fa cinc anys, una mica més crítica en l'actualitat (vegeu la taula 3.2). De nou, aquestes dades generals s'han de matisar a partir dels diferents equipaments considerats i de la seva anàlisi territorial. Tanmateix queda clar, per exemple, que l'opinió de la població respecte als equipaments educatius, culturals i comercials ha empitjorat tant a Barcelona com a les dues corones metropolitanes, mentre que en el cas de les infraestructures s'ha donat, contràriament, un increment de la valoració positiva als tres àmbits territorials. Especial importància té el cas de l'asfaltat, que ha vist millorar clarament aquesta percepció, molt especialment en el cas de la ciutat de Barcelona. La gran quantitat d'obres de millora de l'asfaltat que s'estaven duent a terme els anys anteriors a la realització dels Jocs Olímpics, amb el lògic malestar de la població, pot ser una de les causes d'aquesta diferència entre l'Enquesta de 1990 i l'actual.

En relació amb les exigències d'equipaments a les corones metropolitanes és possible que l'important volum de població arribada a la segona corona metropolitana durant els darrers anys –provinent en molts casos de la ciutat de Barcelona i amb un nivell educatiu i de renda superior a la mitjana de la població i, en conseqüència, amb un major nivell d'exigència– s'hagi de veure com una de les possibles causes de l'evolució temporal menys positiva que s'ha donat en aquest àmbit metropolità en relació amb la valoració de l'estat de les instal·lacions existents al barri de residència.

Deixant de banda l'anàlisi temporal i centrant-nos ara en les dades concretes de l'Enquesta Metropolitana 1995 es pot afirmar que, en termes generals, la població de la Regió Metropolitana de Barcelona té un coneixement força precís del barri on resideix i, per tant, també de les característiques dels diferents equipaments, infraestructures i serveis d'aquest, que es reflecteix en un baix percentatge de «no resposta» (NS/NC). Així, la lectura de la taula 3.3 ens permet comprovar com només en quatre dels disset equipaments la proporció de població metropolitana que no sap o no respon supera el 10,0%. Es tracta, concretament, de les guarderies, els instituts d'ensenyament secundari, els casals d'avis i els centres cívics. En el cas dels tres primers, aquest major desconeixement pot venir donat, en part, pel fet que la franja d'edat susceptible d'utilitzar-los és molt concreta; mentre que els centres cívics són un equipament cultural que no s'ha generalitzat fins a una època recent, amb una utilització encara en una fase ascendent.

L'anàlisi més aprofundida de les dades permet constatar com, en general, es registra una percepció força satisfactòria en relació amb l'estat i qualitat dels equipaments, infraestructures i serveis existents al barri. En tots els casos es sobrepassen els 5,5 punts de valoració mitjana (les possibles respostes anaven d'1 a 9), juntament amb una opinió crítica important sobre la insuficiència i la manca d'aquests, la qual cosa ens indica un alt grau d'exigència de la població respecte al conjunt d'equipaments i serveis del seu barri.

Com a conclusió d'una primera anàlisi de la percepció dels habitants de la Regió Metropolitana de Barcelona en relació amb els equipaments i els serveis del barri de residència podem destacar:

a) Un alt grau de coneixement de la població en relació amb l'oferta d'equipaments i serveis existents al seu entorn immediat.

b) Aquest coneixement es caracteritza per un nivell d'exigència elevat que es fa palès per l'alt

Taula 3.2. Valoració dels residents a la Regió I de l'estat de les infraestructures, els equipaments i els serveis del barri de residència (percentatge de respostes «en bon estat»). Evolució 1990-1995

	Barcelona			Primera corona			Segona corona			Regió I		
	En bon estat			En bon estat			En bon estat			En bon estat		
	1990	1995	Diferència	1990	1995	Diferència	1990	1995	Diferència	1990	1995	Diferència
Infraestructures												
Enllumenat	95,0	97,2	△ 2,2	90,2	97,1	△ 6,9	93,9	97,7	△ 3,8	93,3	97,3	△ 4,0
Asfaltat	66,4	96,9	△ 30,5	82,2	96,4	△ 14,2	81,6	96,6	△ 15,0	75,2	96,7	△ 21,5
Servei de neteja	94,2	94,7	△ 0,5	91,6	92,2	△ 0,6	96,4	95,8	▽ –0,6	94,0	94,2	△ 0,2
Equipaments recreatius												
Zones verdes	92,2	93,8	△ 1,6	86,0	94,1	△ 8,1	91,2	90,5	▽ –0,7	90,1	93,1	△ 3,0
Zones esportives	94,9	95,4	△ 0,5	95,2	95,8	△ 0,6	97,3	96,5	▽ –0,8	95,8	95,8	0,0
Parcs infantils	93,6	93,1	▽ –0,5	90,6	93,5	△ 2,9	93,7	91,5	▽ –2,2	92,7	92,8	△ 0,1
Equipaments culturals												
Centres cívics	98,9	98,3	▽ –0,6	98,9	98,3	▽ –0,6	98,7	97,0	▽ –1,7	98,8	98,0	▽ –0,8
Biblioteques públiques	97,1	96,3	▽ –0,8	97,4	97,3	▽ –0,1	99,2	94,3	▽ –4,9	98,0	96,1	▽ –1,9
Equipaments comercials												
Mercats municipals	99,0	96,6	▽ –2,4	98,9	94,6	▽ –4,3	98,6	96,4	▽ –2,2	98,9	95,9	▽ –3,0
Botigues	99,7	98,2	▽ –1,5	99,4	97,6	▽ –1,8	99,3	96,6	▽ –2,7	99,5	97,6	▽ –1,9
Serveis educatius												
Guarderies	99,0	95,9	▽ –3,1	99,1	96,6	▽ –2,5	99,4	97,4	▽ –2,0	99,1	96,5	▽ –2,6
Escoles	98,2	96,6	▽ –1,6	98,6	97,0	▽ –1,6	99,2	95,7	▽ –3,5	98,6	96,5	▽ –2,1
Instituts	98,7	97,3	▽ –1,4	98,8	97,1	▽ –1,7	98,9	96,1	▽ –2,8	98,8	97,0	▽ –1,8
Altres serveis socials												
Sanitat pública	95,1	95,6	△ 0,5	94,2	93,3	▽ –0,9	95,6	96,7	△ 1,1	94,9	95,1	△ 0,2
Casals d'avis	99,1	98,8	▽ –0,3	98,6	98,8	△ 0,2	99,2	96,7	▽ –2,5	98,9	98,3	▽ –0,6

Figura 3.1. Percepció dels residents a la Regió I en relació amb l'existència d'infraestructures, equipaments i serveis al barri de residència (percentatge de respostes «no n'hi ha»). Evolució 1990-1995

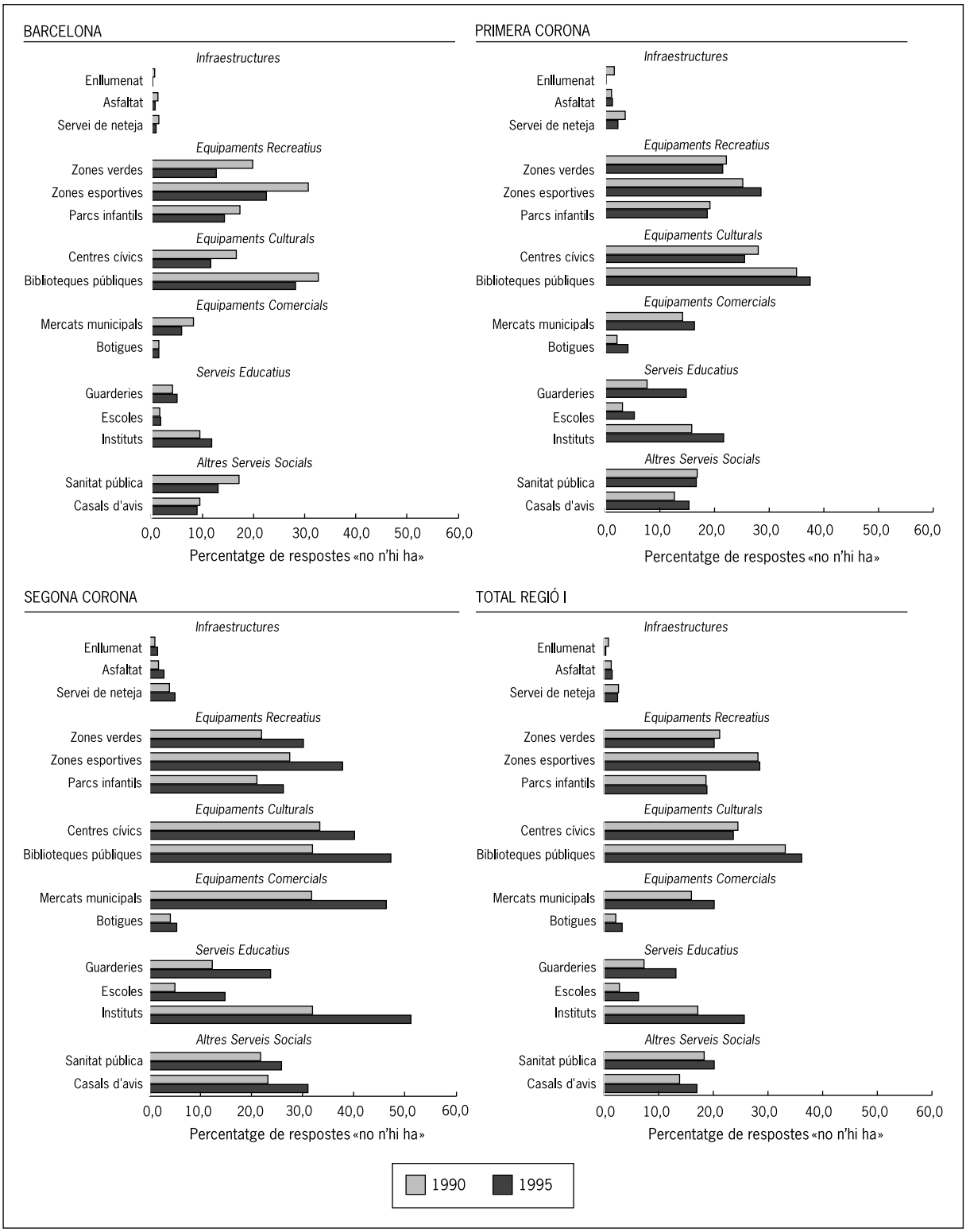

Taula 3.3. Percepció dels residents a la Regió I en relació amb l'existència d'infraestructures, equipaments i serveis al barri de residència. Any 1995

	Barcelona					Primera corona					Segona corona					Regió I				
	No n'hi ha	Insuficient	Suficient	NS/ NC	TOTAL	No n'hi ha	Insuficient	Suficient	NS/ NC	TOTAL	No n'hi ha	Insuficient	Suficient	NS/ NC	TOTAL	No n'hi ha	Insuficient	Suficient	NS/ NC	TOTAL
Infraestructures																				
Enllumenat	0,1	25,8	73,9	0,2	100,0	0,3	21,9	77,6	0,2	100,0	1,7	20,0	78,0	0,3	100,0	0,6	23,0	76,2	0,2	100,0
Asfaltat	0,8	24,8	74,0	0,4	100,0	1,6	18,7	79,5	0,2	100,0	3,1	20,1	76,8	0,0	100,0	1,7	21,6	76,5	0,2	100,0
Servei de neteja	1,1	37,6	60,9	0,4	100,0	2,6	32,4	64,6	0,3	100,0	5,1	28,0	66,8	0,1	100,0	2,7	33,4	63,7	0,3	100,0
Equipaments recreatius																				
Zones verdes	12,8	34,9	51,7	0,5	100,0	21,7	35,6	42,2	0,5	100,0	30,3	30,1	39,0	0,6	100,0	20,3	33,8	45,3	0,5	100,0
Zones esportives	22,7	31,3	41,0	5,0	100,0	28,7	27,7	40,7	2,9	100,0	37,9	19,2	40,7	2,2	100,0	28,7	26,9	40,8	3,6	100,0
Parcs infantils	14,4	37,6	44,6	3,4	100,0	18,9	38,4	41,4	1,3	100,0	26,4	31,2	41,5	1,0	100,0	19,1	36,1	42,8	2,1	100,0
Equipaments culturals																				
Centres cívics	11,8	19,4	51,8	17,0	100,0	25,7	17,0	45,6	11,8	100,0	40,3	11,4	40,2	8,2	100,0	23,9	16,5	46,7	13,0	100,0
Biblioteques públiques	28,3	27,8	30,5	13,4	100,0	37,6	22,3	32,6	7,5	100,0	47,5	13,4	34,8	4,3	100,0	36,4	22,2	32,3	9,1	100,0
Equipaments comercials																				
Mercats municipals	6,1	10,0	82,9	1,0	100,0	16,6	7,7	75,3	0,4	100,0	46,6	5,9	46,8	0,7	100,0	20,4	8,2	70,7	0,7	100,0
Botigues	1,6	12,6	85,5	0,3	100,0	4,3	16,0	79,3	0,5	100,0	5,5	18,2	76,0	0,3	100,0	3,5	15,2	81,0	0,4	100,0
Serveis educatius																				
Guarderies	5,1	16,4	53,2	25,3	100,0	15,0	17,2	47,2	20,5	100,0	23,9	12,0	50,2	13,9	100,0	13,3	15,5	50,5	20,7	100,0
Escoles	1,9	13,5	75,6	9,0	100,0	5,5	10,5	76,8	7,2	100,0	15,0	8,8	71,9	4,3	100,0	6,6	11,3	75,0	7,2	100,0
Instituts	12,0	21,2	50,2	16,6	100,0	21,8	19,1	49,8	9,4	100,0	51,4	8,3	35,1	5,2	100,0	25,8	17,0	46,0	11,2	100,0
Altres serveis socials																				
Sanitat pública	13,2	23,1	61,0	2,7	100,0	16,8	23,1	59,2	0,8	100,0	36,1	15,4	47,5	1,0	100,0	20,5	21,0	56,8	1,7	100,0
Casals d'avis	9,1	19,0	54,0	17,9	100,0	15,6	15,9	59,9	8,6	100,0	31,2	10,0	52,5	6,3	100,0	17,2	15,6	55,4	11,8	100,0
Transports públics																				
Intramunicipals	1,0	15,5	83,0	0,5	100,0	9,8	19,2	67,7	3,3	100,0	38,8	10,0	47,8	3,4	100,0	14,1	15,2	68,6	2,1	100,0
Intermunicipals	21,5	16,9	54,0	7,6	100,0	4,4	21,2	72,7	1,8	100,0	18,4	19,8	57,7	4,2	100,0	15,3	19,0	60,8	4,9	100,0

percentatge de respostes que indiquen insuficiència o manca de determinats serveis, les quals han vist augmentar el seu pes en el conjunt de respostes al llarg dels darrers cinc anys.

c) Tanmateix, la percepció respecte a l'estat i la qualitat dels equipaments i serveis existents és força satisfactòria, amb una valoració mitjana que sobrepassa el 5,5 sobre 9 en tots els equipaments analitzats.

3.2. Valoració dels diferents equipaments, infraestructures i serveis del barri

Els equipaments comercials i els centres d'ensenyament primari són els millor valorats per part de la població resident a la Regió Metropolitana. Contràriament, és en el cas dels equipaments recreatius on aquesta població és més crítica.

L'anàlisi més detallada de la valoració de la població en relació amb els diferents equipaments, infraestructures i serveis tractats a l'Enquesta Metropolitana (vegeu taules 3.3 i 3.4) ens permet detectar-hi diferències.

El grup de les infraestructures –on s'inclou l'enllumenat, l'asfaltat i el servei de neteja municipal– és el que, com sembla lògic, es troba més present arreu. A més, juntament amb els equipaments comercials, les infraestructures són el grup que registra un nivell

Taula 3.4. Valoració mitjana dels residents a la Regió I de l'estat de les infraestructures, els equipaments i els serveis del barri de residència. Any 1995

	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Regió I
Infraestructures				
Enllumenat	6,32	6,45	6,76	6,49
Asfaltat	6,18	6,43	6,65	6,39
Servei de neteja	5,51	5,73	6,14	5,76
Equipaments recreatius				
Zones verdes	5,77	5,65	5,85	5,75
Zones esportives	5,73	5,81	6,30	5,91
Parcs infantils	5,54	5,49	5,66	5,55
Equipaments culturals				
Centres cívics	6,24	6,24	6,68	6,34
Biblioteques públiques	5,53	5,91	6,55	5,91
Equipaments comercials				
Mercats municipals	7,11	6,93	7,03	7,03
Botigues	7,24	7,01	6,84	7,05
Serveis educatius				
Guarderies	6,13	6,15	6,79	6,30
Escoles	6,66	6,77	7,00	6,79
Instituts	6,22	6,27	6,73	6,34
Altres serveis socials				
Sanitat pública	6,18	6,08	6,52	6,22
Casals d'avis	6,34	6,61	7,08	6,62
Transports públics				
Intramunicipals	7,21	6,57	6,82	6,93
Intermunicipals	6,70	6,67	6,47	6,62

de satisfacció més alt, amb els majors percentatges de respostes que consideren suficient l'oferta existent. Dins d'aquest grup, però, s'ha de destacar que el servei de neteja municipal és el que es considera més insuficient per part de la població així com el que té una valoració mitjana més baixa, amb un 5,76 per al conjunt de la Regió I.

La percepció dels equipaments recreatius no presenta gairebé diferències entre els tres tipus d'equipaments considerats –zones verdes, zones esportives i parcs infantils–. Es tracta del grup que és valorat menys positivament, des del punt de vista quantitatiu (són aquests els únics equipaments, juntament amb les biblioteques públiques, on la suma de les percepcions de manca i d'insuficiència és superior al percentatge de població que indica que les instal·lacions existents són suficients). Des del punt de vista qualitatiu la valoració és també força baixa, amb una puntuació mitjana per sota de 6 en els tres equipaments. En conjunt es pot afirmar que la població de la Regió I, tot i els evidents avenços realitzats en aquest camp, està sensibilitzada especialment sobre aquests equipaments, amb una percepció clara de la seva insuficiència.

Els equipaments culturals –biblioteques públiques i centres cívics– registren també una valoració poc positiva. Ara bé, a l'igual que en d'altres casos aquí estudiats, aquesta consideració negativa es refereix, essencialment, a la seva manca i insuficiència més que no pas al mal estat de les instal·lacions que ja existeixen. És també remarcable, com ja es va comentar en ocasió d'edicions anteriors a l'Enquesta, l'alt nivell d'indiferència o desconeixement sobre aquest tipus d'equipaments, molt especialment pel que respecta als centres cívics.

De tots els analitzats, els equipaments comercials –i molt especialment les botigues– són els que gaudeixen d'una millor opinió, amb una valoració força positiva pel que fa a la quantitat d'equipament existent, una alta valoració de la seva qualitat (són els únics amb una valoració mitjana superior a 7) i un baix nivell d'indiferència, que no arriba a l'1,0% de la població. Tanmateix és important destacar una diferència important entre els dos equipaments comercials considerats: mentre que la principal crítica sobre les botigues fa referència a la seva insuficiència, en el cas dels mercats municipals l'opinió negativa es concentra molt especialment en la seva inexistència en el barri on es resideix.

Pel que fa als equipaments educatius s'han considerat tres nivells d'ensenyament diferents: preescolar (guarderies), ensenyament primari (escoles) i ensenyament secundari (instituts). Dins d'aquest grup són les escoles primàries les que presenten una percepció positiva més elevada, de tal manera que, juntament amb les botigues, és l'equipament amb un major grau de satisfacció, tant des del punt de vista quantitatiu com qualitatiu. Es tracta, a més, de l'equipament educatiu amb un menor nivell d'indiferència, la qual cosa contrasta amb el percentatge de respostes «NS/NC» obtingut en el cas de les guarderies (que amb més del 20,0% del total de respostes aplegades sota aquesta rúbrica és l'equipament amb un major nivell de desconeixement). Aquest darrer fet s'ha de veure com una conseqüència que aquest servei està orientat cap a un grup molt concret d'usuaris d'edats determinades. Per la seva banda, la percepció respecte als instituts d'ensenyament secundari es caracteritza per l'alt percentatge de respostes que indiquen una manca i una insuficiència d'aquest tipus d'equipament. En aquest sentit no s'ha d'oblidar que actualment la població està especialment sensibilitzada en relació amb aquest tema a causa de l'endegament de la reforma educativa, amb tot el que això suposa de trasllat dels nens i nenes a partir dels onze anys des de les escoles de primària fins als instituts d'ensenyament secundari. Ara bé, també és important constatar que la valoració de les guarderies i dels instituts per part de la població que manifesta conèixer aquests equipaments és, a l'igual que en el cas de les escoles, força positiva.

La percepció dels altres dos serveis socials considerats –sanitat pública i casals d'avis– presenta diferències importants. Pel que fa als serveis sanitaris s'ha de matisar que es tracta només el sector públic i, en la mesura que se sol·licita l'opinió sobre l'estat dels diferents serveis del barri, s'està fent

referència únicament al nivell de sanitat més proper al ciutadà, és a dir, el subministrat pels ambulatoris o els Centres d'Assistència Primària (CAP). De la lectura de les dades s'observa com el nivell de coneixement de la població sobre aquest servei és molt alt, amb només l'1,7% de respostes «NS/NC» i una valoració del funcionament dels CAP existents per sobre de 6, si bé és també cert que les opinions en el sentit de manca, així com d'insuficiència, són força elevades. Per la seva part, la percepció respecte als casals d'avis es caracteritza, com a d'altres equipaments dirigits només a una part de la població, per un major percentatge de població que mostra desconeixement en relació amb l'existència d'aquest equipament al seu barri.

El transport col·lectiu és l'últim dels serveis considerats a l'Enquesta Metropolitana, que diferencia entre transport intramunicipal i intermunicipal. La valoració de la població metropolitana en relació amb aquests serveis és força positiva: d'una banda, més del 60,0% considera que els serveis existents són suficients, proporció que puja fins a prop del 70% (68,6%) en el cas del transport intramunicipal, i, d'una altra, la seva valoració és clarament satisfactòria, ja que arriba gairebé a 7 en el cas dels transports intramunicipals. Aquesta percepció, que recull sens dubte l'efecte de les millores realitzades per TMB, Renfe, FFCC de la Generalitat i altres empreses, contrasta amb la pèrdua de pes relatiu del transport col·lectiu sobre el conjunt de modes de transport pel que fa a la mobilitat obligada, tal com s'ha comentat en l'apartat 1.2.

L'anàlisi dels diferents equipaments i serveis considerats en l'Enquesta Metropolitana ens permet observar com:

a) Els transports col·lectius –tant els intramunicipals com els intermunicipals–, els equipaments comercials –especialment les botigues–, els centres d'ensenyament primari, l'enllumenat i l'asfaltat són clarament els valorats més positivament, tant des del punt de vista quantitatiu com qualitatiu.

b) En canvi, els equipaments recreatius i els culturals són els que pateixen d'una opinió més crítica per part de la població metropolitana, especialment en allò que es refereix a la seva insuficiència o manca al barri de residència.

3.3. Diferències territorials en la percepció i satisfacció dels equipaments, les infraestructures i els serveis del barri

Els habitants de Barcelona són els més exigents a l'hora de valorar els equipaments, les infraestructures i els serveis existents als seus barris de residència, mentre que és a la segona corona metropolitana on trobem un major nivell de satisfacció sobre el seu estat.

Per cloure aquest apartat cal constatar si es donen diferències territorials en la percepció que la població de la Regió I té dels equipaments i serveis del barri considerats. En aquest sentit, la taula 3.3 i la figura 3.2 ens mostren com aquesta percepció presenta variacions significatives entre la ciutat de Barcelona, la primera corona i la segona corona metropolitana.

En general, Barcelona registra una opinió més positiva que la resta del territori metropolità en relació amb la quantitat d'oferta d'equipaments i serveis existent al barri de residència, situació que es dóna d'una forma especialment clara en el cas dels mercats i del transport públic intramunicipal. Ara bé, és important destacar com mentre que a Barcelona trobem les menors proporcions d'opinions que indiquen una manca d'equipaments (respostes «no n'hi ha»), és, contràriament, on es dóna un major pes de les respostes que opinen que l'oferta existent és insuficient. Els habitants d'aquesta ciutat són, a més, els que tenen les valoracions més negatives pel que fa a l'estat de les instal·lacions existents, amb l'única excepció, de nou, dels equipaments comercials –especialment les botigues– i els transports públics –especialment el transport intramunicipal–, on justament destaca la valoració dels residents a Barcelona per ser la més favorable de tota de la Regió Metropolitana. Tot això permet constatar que els barcelonins són, per mitjana, els ciuta-

Figura 3.2. Valoració mitjana dels residents a la Regió I de l'estat de les infraestructures, els equipaments i els serveis del barri de residència. Any 1995
Diferencial de cada àmbit territorial respecte a la mitjana de la Regió

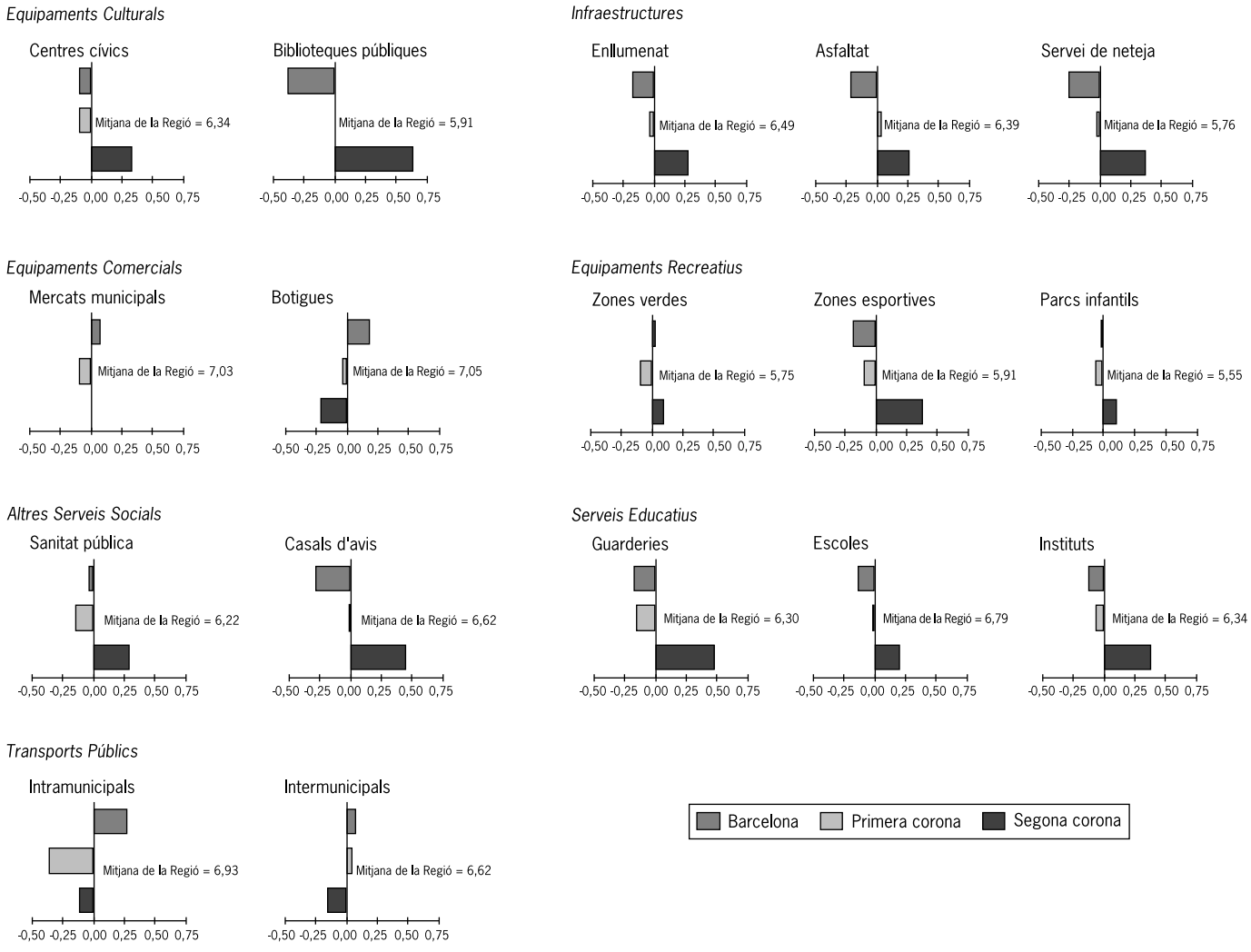

dans metropolitans més exigents respecte als equipaments i serveis dels seus barris de residència.

A la segona corona metropolitana és on trobem la població que demostra un major nivell de satisfacció sobre l'estat dels equipaments i serveis existents al barri –amb l'excepció ja comentada de les botigues i els transports públics–, amb unes valoracions per sobre de la mitjana metropolitana. Tanmateix, els nivells de dèficit detectats per la població que resideix en aquest territori són molt importants, especialment pel que es refereix a la manca d'equipaments (respostes «no n'hi ha»), que superen en tots els casos els detectats en els altres dos àmbits territorials. Especialment important és el cas del transport públic, que podria explicar, en part, la major utilització del vehicle privat pels residents en aquesta corona metropolitana a l'hora de desplaçar-se al treball, tal com vam veure al capítol sobre mobilitat territorial.

Finalment, la primera corona no presenta unes característiques tan homogènies com els altres dos territoris de la Regió Metropolitana. Un fet destacable en relació amb aquest àmbit és l'opinió de la seva població pel que fa a l'existència de transport públic intermunicipal, sent el territori on es valora més positivament aquest servei. Una de les causes d'aquesta percepció s'ha de trobar, probablement, en la gran quantitat d'oferta de transport públic existent entre les localitats que conformen aquesta primera corona i la ciutat de Barcelona.

L'anàlisi territorial realitzada pel que fa a la satisfacció de la població amb els equipaments i serveis del seu barri, ens permet destacar:

a) La major exigència dels habitants de Barcelona en relació amb l'opinió dels habitants de la segona corona metropolitana.

b) Així, és a Barcelona on es dóna una proporció més alta de població que considera que l'oferta existent és insuficient així com un major percentatge d'opinions negatives pel que fa a l'estat de les instal·lacions.

c) Ara bé, és al territori més allunyat d'aquesta ciutat on es detecta una major percepció de mancança total d'equipaments i serveis.

3.4. Percepció del fenomen metropolità

La intensificació de les relacions a escala metropolitana que s'ha descrit en els apartats anteriors es reflecteix també en la percepció i la imatge del territori que tenen els ciutadans. Cada vegada hi ha més percepció de pertinença a un mateix àmbit territorial, i aquest fet és considerat positiu, en termes generals, per la població de la Regió Metropolitana.

La percepció positiva del fenomen metropolità per part de la població de Barcelona s'ha incrementat notablement des de 1990 ençà, com es pot veure a la taula 3.5. Si bé encara es troben uns nivells força elevats de desconeixement o indiferència envers aquestes dinàmiques (42,2%), aquests nivells han sofert els darrers cinc anys una disminució de gairebé tres punts percentuals (el 1990 era del 44,9%). D'altra banda, s'ha produït un trencament

Taula 3.5. Valoració dels residents a Barcelona pel que fa als efectes de la proximitat de grans nuclis de població sobre la seva ciutat. Evolució 1990-1995

	Barcelona		Primera corona		Segona corona		Regió I	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Els afavoreix	28,0	34,0	–	–	–	–	–	–
Els perjudica	25,9	14,8	–	–	–	–	–	–
Els afavoreix i els perjudica	1,2	9,0	–	–	–	–	–	–
Els és indiferent	44,9	42,2	–	–	–	–	–	–
TOTAL	100,0	100,0	–	–	–	–	–	–
	(2.190)	(2.107)	–	–	–	–	–	–

de la igualtat que hi havia el 1990 entre els qui veien com un fet positiu la proximitat de grans nuclis de població i els qui ho veien com un fet negatiu. En efecte, el 1995, el 34,0% dels barcelonins considera positiva la proximitat d'aquests grans nuclis, enfront del 28,0% que obteníem l'any 1990, i només el 14,8% la considera negativa, enfront del 25,9% de fa cinc anys.

Les motivacions d'aquesta percepció positiva cal buscar-les en la importància que els barcelonins atorguen al fet de l'existència d'una gran àrea metropolitana, en tant que afavoreix i fa possible una major activitat econòmica a la seva ciutat, amb el consegüent augment de les oportunitats de trobar feina (vegeu la primera columna de la taula 3.7). De tota manera, els motius positius lligats a l'activitat econòmica han baixat respecte a 1990, si bé continuen sent els més citats, agrupant més de la meitat del total de motius positius; en canvi, els motius relacionats amb la proximitat de serveis han augmentat fins a representar gairebé el 30,0% dels motius positius, fet que indica que els residents a Barcelona utilitzen i valoren positivament les infraestructures de serveis (comercials i d'oci) creades recentment a la primera i segona corones metropolitanes. Pel que fa a la valoració negativa, l'argument que presenta un percentatge més elevat és el que fa referència a l'aglomeració de gent que implica l'existència de la realitat metropolitana, aspecte que suposa el 62,0% dels motius de caire negatiu.

L'opinió sobre el fenomen metropolità i la proximitat de Barcelona que tenen els habitants de la resta de la Regió I és positiva en el 67,6% dels casos, mentre que només el 7,2% de la població veu aquesta proximitat com un fet negatiu que els perjudica (vegeu taula 3.6). La comparació amb les dades de 1990 confirma, a més, una evolució clarament posi-

Taula 3.7. Motius de la valoració dels residents a Barcelona i a les corones metropolitanes pel que fa als efectes que té el fenomen metropolità sobre els seus municipis de residència[1]. Any 1995

	Barcelona	Primera corona	Segona corona
Motiu positiu: proximitat de serveis	9,2	46,7	46,0
Motiu positiu: activitat econòmica	18,0	17,7	20,6
Altres motius positius	5,7	1,7	1,7
Motiu negatiu: aglomeració de gent	9,1	0,9	1,8
Altres motius negatius	5,6	5,8	5,9
NS/NC	1,2	0,4	0,7
Indiferents[2]	51,2	26,8	23,3
TOTAL	100,0 (2.107)	100,0 (1.595)	100,0 (1.381)

[1]Als residents a Barcelona se'ls ha demanat la seva opinió sobre els efectes de la proximitat de grans nuclis de població envers la seva ciutat i als residents a les corones metropolitanes sobre els efectes de la proximitat de Barcelona envers els seus municipis de residència.

[2] Inclosa la població que opina que el fenomen metropolità afavoreix i perjudica a la vegada els seus municipis de residència.

Taula 3.6. Valoració dels habitants de la Regió I pel que fa als efectes de la proximitat de la ciutat de Barcelona sobre els seus municipis de residència. Evolució 1900-1995

	Barcelona		Primera corona		Segona corona		Regió I	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Els afavoreix	–	–	61,3	66,4	55,7	69,0	58,8	67,6
Els perjudica	–	–	9,8	6,8	11,7	7,7	10,7	7,2
Els afavoreix i els perjudica	–	–	3,0	10,5	2,8	7,4	2,9	9,1
Els és indiferent	–	–	25,9	16,3	29,8	15,9	27,7	16,1
TOTAL	–	–	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	–	–	(1.580)	(1.595)	(1.291)	(1.381)	(2.871)	(2.977)

tiva. D'altra banda, només el 9,1% dels residents a les corones metropolitanes considera que la proximitat d'una ciutat com Barcelona afavoreix i perjudica a la vegada les seves localitats de residència, mentre que el 16,1% creu que aquest fet no els afecta.

En analitzar l'evolució de les dues corones metropolitanes es pot apreciar, a partir de la figura 3.3, que hi ha hagut una certa modificació de les posicions pel que fa al grau d'acceptació del fenomen metropolità. El 1990 la població de la primera corona estava més satisfeta amb la proximitat de Barcelona i amb el fenomen metropolità, i al mateix temps registrava un menor nivell d'indiferència; el 1995, si bé aquests dos indicadors han evolucionat favorablement a les dues corones, ho han fet més intensament a la segona amb el resultat de l'esmentat canvi de posicions. El relativament important transvasament de població de Barcelona i de la primera corona metropolitana cap a la segona corona pot explicar, en part, aquest capgirament. D'altra banda, aquesta elevada percepció positiva del fenomen metropolità a la segona corona referma, altra volta, la idea de la progressiva i irreversible integració de tot el territori metropolità.

Les motivacions pel que fa a la percepció que la població no resident a Barcelona té respecte d'aquesta ciutat no són, lògicament, coincidents amb les expressades pels habitants de Barcelona en relació amb el fenomen metropolità (vegeu taula 3.7). A diferència de 1990, en què les oportunitats que proporciona una major activitat econòmica eren assenyalades com el principal motiu de percepció positiva de la ciutat de Barcelona, el 1995 ha estat la proximitat de serveis el motiu més esmentat com a positiu. Així, aquesta darrera opinió representa gairebé el 70,0% de les motivacions de caire positiu, percentatge molt superior al que obteníem en el cas dels residents a la ciutat de Barcelona. El procés de regeneració urbana que ha tingut lloc els darrers anys a Barcelona, que ha fet augmentar significativament l'oferta de serveis de tot tipus, ha influït molt probablement en aquesta evolució. En relació amb els motius relacionats amb la percepció negativa de la proximitat de Barcelona, la característica més important és la gran disparitat de motius citats, tots amb uns percentatges molt petits.

Pel que fa a la valoració i la percepció que la població té sobre la qualitat de vida que presenten els

Figura 3.3. Valoració dels habitants de la primera i segona corones metropolitanes pel que fa als efectes de la proximitat de la ciutat de Barcelona sobre els seus municipis de residència. Evolució 1990-1995

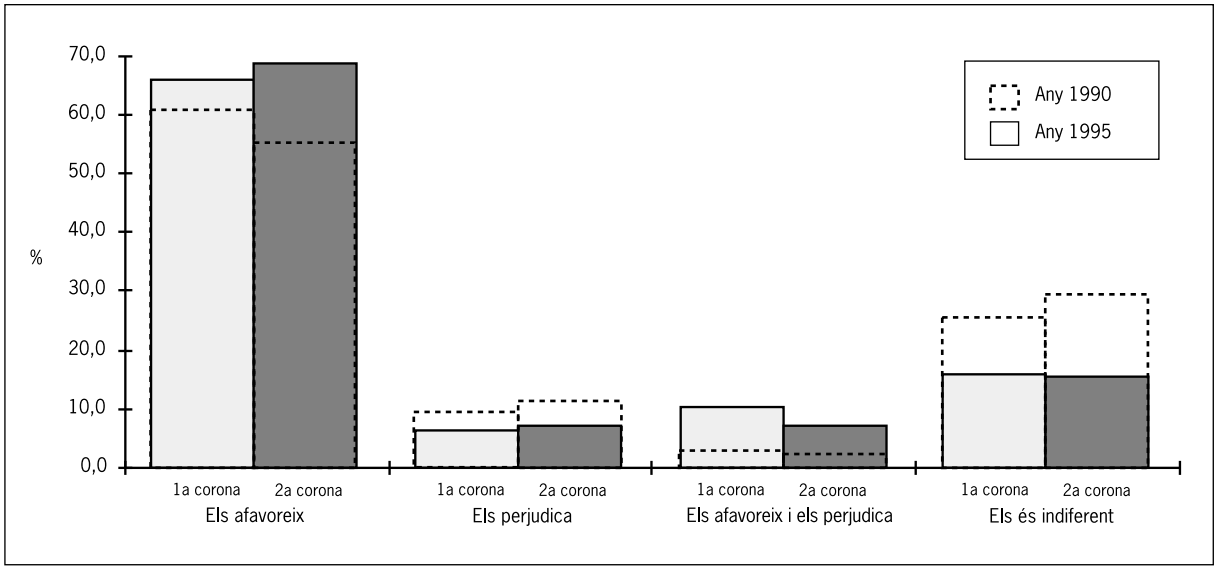

Taula 3.8. Opinió sobre el lloc on es viu millor. Evolució 1990-1995

	Barcelona		Primera corona		Segona corona		Regió I	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Barcelona	51,9	58,9	9,1	9,8	4,8	6,3	26,5	29,2
Primera corona	6,6	4,9	56,2	58,7	2,2	0,9	21,0	20,7
Segona corona	3,7	5,0	3,6	5,0	71,5	81,5	21,0	25,8
Regió I (sense especificar)	5,7	4,9	4,5	6,6	4,0	2,8	4,9	4,9
Resta de Catalunya	3,7	0,1	1,3	0,4	1,9	0,2	2,5	0,2
Indistintament	18,4	17,2	18,6	13,7	8,7	3,4	16,0	12,4
Altres respostes	0,7	1,8	0,5	1,9	0,3	1,1	0,5	1,6
NS/NC	9,3	7,1	6,1	3,9	6,5	3,7	7,6	5,2
TOTAL	100,0 (2.190)	100,0 (2.107)	100,0 (1.580)	100,0 (1.595)	100,0 (1.291)	100,0 (1.381)	100,0 (5.061)	100,0 (5.084)

diferents àmbits de la Regió I, la taula 3.8 ens mostra com el fet més destacable és l'augment de la satisfacció amb la pròpia àrea de residència. Especialment intensa és l'autosatisfacció que hi ha entre els residents a la segona corona, que arriba fins al 81,5% del total de les respostes (el 1990 era del 71,5%); tant Barcelona con la primera corona se situen al voltant del 60%, amb un creixement de 7 punts percentuals a Barcelona i de 2,5 a la primera corona.

D'altra banda, també cal destacar el creixement de les opinions que expressen que és a la ciutat de Barcelona on es viu millor, fenomen que es dóna tant en el cas dels barcelonins (com ja hem vist) com entre els residents a la resta de la Regió. Així, es pot dir que la gran ciutat ha guanyat un cert poder d'atracció en el sentit de representar el lloc on es viu millor. De la mateixa manera que la ciutat de Barcelona, la segona corona ha vist augmentar la seva imatge positiva entre els habitants dels altres àmbits. La imatge de la primera corona com a llar de residència és, en canvi, menys ben valorada en el seu conjunt pels habitants de Barcelona i la segona corona.

La mobilitat relacionada amb els llocs mostrats als forasters que ens visiten dóna una bona mesura de la càrrega simbòlica que tenen alguns indrets de la Regió Metropolitana per a la població. La primera i principal consideració que cal fer de la lectura de la taula 3.9 es refereix a la importància de la mobilitat generada pels elements emblemàtics de la ciutat de Barcelona i per la pròpia ciutat de Barcelona en el seu conjunt com a lloc simbòlic per a la població de la Regió. L'augment del paper simbòlic de tota la ciutat de Barcelona és, potser, la variació més significativa i representa un canvi amb característiques més estructurals. Així, és el conjunt de la ciutat, i no cadascun dels seus principals elements representatius diferenciats, el que registra, juntament amb la façana marítima, un major augment de la seva càrrega simbòlica. El fet que sigui entre els residents a la segona corona on Barcelona guanyi més pes confirma que la integració del territori es produeix també a nivell simbòlic.

Situant-nos dins de Barcelona, es pot parlar de l'esclat de la façana marítima (s'ha multiplicat per cinc el percentatge dels barcelonins que la consideren el lloc emblemàtic) com a referent simbòlic de la ciutat. Cal dir que els espais de Barcelona que han perdut més capacitat d'atracció han estat els clarament relacionats amb activitats d'oci: Montjuïc (per al conjunt de la Regió ha passat del 9,9% el 1990 al 5,5% el 1995) i el Tibidabo (del 5,3% al 2,8%). Els espais més relacionats amb activitats de caire cultural, monumental o comercial, com ara la Sagrada Família, la Ciutat Vella, la Rambla o el centre de la ciutat, han anat mantenint la seva posició com a elements significatius i, per tant, susceptibles de ser mostrats als visitants.

Taula 3.9. Principals llocs mostrats pels entrevistats a les persones de fora que els visiten. Evolució 1990-1995

	Barcelona		Primera corona		Segona corona		Regió I	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
No reben visites	28,1	26,4	35,9	30,4	35,7	21,0	32,5	26,2
Barcelona	*65,3*	*69,6*	*37,0*	*42,3*	*19,3*	*27,3*	*44,9*	*49,5*
Façana marítima	3,7	20,5	2,0	4,9	0,9	3,2	2,5	10,9
Montjuïc	12,5	7,7	11,1	5,4	3,9	2,1	9,9	5,5
Centre de la ciutat	8,3	8,8	2,1	3,6	0,7	0,7	4,4	5,0
Ciutat Vella	9,8	8,6	2,0	1,8	0,9	1,0	5,1	4,4
Sagrada Família	9,4	8,0	3,6	2,0	2,2	1,1	5,8	4,2
Tibidabo	7,6	4,7	4,7	1,9	2,0	0,9	5,3	2,8
La Rambla	3,7	2,2	2,2	2,3	0,5	0,5	2,4	1,8
Altres obres de Gaudí	2,4	2,7	0,6	0,5	0,7	0,3	1,4	1,3
Resta de Barcelona	7,8	3,0	4,7	0,6	3,6	0,4	5,8	1,5
Barcelona en general	0,1	3,4	4,0	19,3	3,9	17,1	2,3	12,1
Fora de Barcelona	*1,9*	*0,4*	*17,4*	*15,7*	*36,0*	*40,9*	*15,4*	*16,1*
Municipi de residència[1]	–	–	13,6	13,2	25,3	29,8	10,7	12,2
Montserrat	0,7	0,1	1,4	1,1	4,3	1,9	1,8	0,9
Resta de Catalunya	1,2	0,3	2,4	1,4	6,4	9,2	2,9	3,0
Altres	*4,4*	*3,6*	*9,4*	*11,3*	*8,8*	*10,6*	*7,1*	*8,0*
No ensenyen res	4,4	2,9	9,4	9,2	8,8	8,0	7,1	6,3
Altres respostes	0,0	0,7	0,0	2,1	0,0	2,6	0,0	1,7
TOTAL	100,0 (2.190)	100,0 (2.107)	100,0 (1.580)	100,0 (1.595)	100,0 (1.291)	100,0 (1.381)	100,0 (5.061)	100,0 (5.084)

[1] No inclosos els residents a la ciutat de Barcelona, la resposta dels quals es distribueix entre les altres respostes.

Un altre fet prou remarcable és l'augment que ha representat per als residents a la segona corona el propi municipi com a principal lloc simbòlic. Aquest augment, probablement, aniria relacionat amb el pes que les ciutats madures tenen en aquesta corona i en les actuacions urbanístiques que han tingut lloc en algunes d'aquestes ciutats. Semblaria, doncs, que es va consolidant el paper identificador de les ciutats madures de la Regió I.

En resum, pel que fa a la percepció del fenomen metropolità, podem concloure que:

a) La major part de la població metropolitana no resident a Barcelona valora la proximitat d'aquesta gran ciutat com un fet positiu, especialment per la gran oferta i proximitat de serveis que suposa.

b) La percepció dels habitants de Barcelona respecte al fenomen metropolità és menys positiva, amb un major nivell de desconeixement. Tanmateix, hi ha una major proporció de barcelonins que opinen que la proximitat de grans nuclis de població els afavoreix més que no pas els perjudica. En aquest cas el motiu més citat és la major activitat econòmica que aquesta proximitat suposa per a Barcelona.

c) Un dels aspectes més interessants ha estat la important disminució del nivell d'indiferència de la població amb relació a com els afecta el fenomen metropolità.

d) D'altra banda, s'ha donat un important increment del paper simbòlic de Barcelona com a lloc mostrat a les persones de fora que ens visiten, i

és a la segona corona metropolitana on aquest augment ha estat més significatiu.

e) En general, es pot dir que cada vegada hi ha una major percepció de pertinença a un mateix àmbit territorial per part de la població resident a la Regió I, la qual cosa ens permet parlar d'una progressiva integració de tot el territori metropolità.

4. Mercat de treball, estructura econòmica i localització de l'ocupació

4.1. Estructura econòmica i localització de l'ocupació a la Regió Metropolitana de Barcelona

Es confirma la tendència cap a la progressiva terciarització de l'ocupació a la Regió, amb la pèrdua de pes relatiu dels ocupats industrials en tots els seus àmbits territorials. Aquest fenomen va acompanyat d'una difusió dels llocs de treball sobre el territori metropolità i d'un notable augment del sector serveis a les corones metropolitanes.

Els darrers anys, els llocs de treball industrials localitzats a la Regió I han anat minvant progressivament el seu pes en el conjunt de l'ocupació metropolitana, de tal manera que a l'actualitat suposen menys d'una tercera part del total de llocs de treball localitzats en aquest territori (vegeu taula 4.1.). Aquesta reducció, però, ha estat compensada per l'augment dels llocs de treball en el sector serveis, que concentra ja el 63,5% de l'ocupació total. Tanmateix, la pèrdua de pes de l'ocupació industrial s'ha afeblit els darrers cinc anys respecte al «quinquenni olímpic» (1985-1990, en el qual la terciarització fou molt més ràpida), la qual cosa ens permet afirmar que si bé es manté la progressiva terciarització de l'economia (disminució dels llocs de treball industrials i increment dels terciaris), aquesta es dóna d'una manera molt més suau.

Pel que fa a la distribució dels llocs de treball localitzats en cada un dels àmbits territorials de la Regió I en funció del sector d'activitat al qual pertanyen, les dades mostren com, tot i el manteniment de diferències importants de grau i de ritme, la terciarització afecta tots i cada un dels territoris metropolitans. En efecte, la taula 4.1. i la figura 4.1. ens permeten constatar com la pèrdua del pes relatiu dels llocs de treball de la indústria ha estat general tant a Barcelona com a les dues corones metropolitanes, si bé és a la ciutat central on aquesta reducció ha estat més acusada, mentre que és a la segona corona on el pes dels llocs de treball industrial s'ha mantingut més estable. Per la seva part, l'increment del pes relatiu dels llocs de treball del sector serveis ha afectat també tot el territori metropolità.

Com a resultat d'aquesta evolució podem dir que la ciutat de Barcelona es consolida com un gran centre de serveis (el 74,7% dels seus llocs de treball pertanyen a aquest sector), amb una clara tendèn-

Taula 4.1. Distribució dels llocs de treball localitzats a cada àmbit territorial de la Regió I, en funció del sector d'activitat al qual pertanyen. Evolució 1990-1995

	Barcelona		Primera corona		Segona corona		Regió I	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Agricultura	*	*	*	*	*	*	*	*
Indústria	24,4	21,4	38,3	36,6	45,3	44,9	33,4	32,0
Construcció	2,7	3,6	3,8	3,3	4,4	3,6	3,4	3,5
Serveis	71,6	74,7	56,8	59,1	47,9	49,5	61,6	63,5
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.206)	(966)	(566)	(491)	(687)	(610)	(2.458)	(2.070)

Submostra formada pels llocs de treball situats a la Regió I i ocupats per població resident a l'interior de la Regió.
* No significatiu.

Figura 4.1. Participació de la indústria i els serveis en el conjunt dels llocs de treball de cada àmbit territorial de la Regió I. Evolució 1990-1995

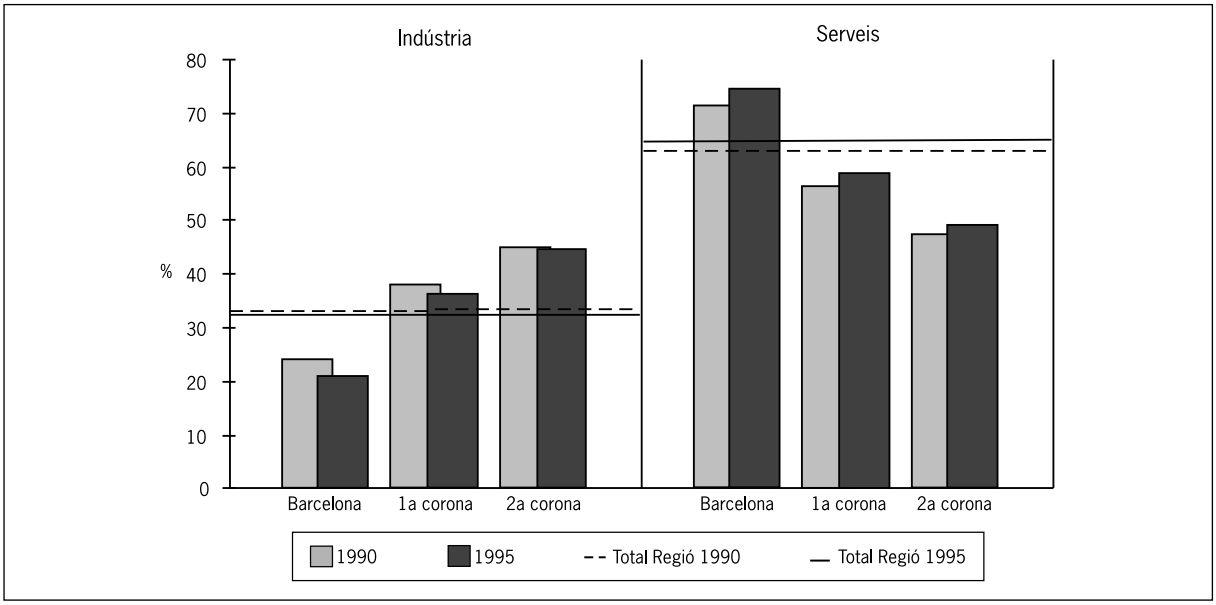

Submostra formada pels llocs de treball situats a la Regió I i ocupats per població resident a l'interior de la Regió.

cia, com ja s'ha comentat, a la disminució del pes de l'ocupació industrial, que només concentra el 21,4% dels llocs de treball. En el cas de la primera corona metropolitana aquests percentatges són del 59,1% (serveis) i 36,6% (indústria) i mostren com, tot i la gran importància que està prenent el sector serveis en aquest àmbit territorial, es manté una estructura industrial important. En el cas de la segona corona, la participació d'aquests dos sectors productius és, l'any 1995 i segons dades de l'Enquesta, del 49,5% i el 44,9% respectivament, amb el pes relatiu més alt, per tant, de l'ocupació industrial. Tanmateix, l'augment del pes relatiu dels serveis hi és també ràpid.

La taula 4.2. ofereix una informació complementària al tema de la terciarització de l'economia metropolitana. Es tracta de la distribució dels llocs de treball de cada sector d'activitat segons el territori de la Regió I on es localitzen. La principal conclusió que s'extreu d'aquestes dades és que s'està donant una difusió de l'ocupació sobre el territori metropolità com a conseqüència, en bona part, de la descentralització de l'activitat econòmica des de Barcelona

Taula 4.2. Distribució de llocs de treball de cada sector d'activitat segons el territori de la Regió I on es localitzen. Evolució 1990-1995

	Barcelona		Primera corona		Segona corona		TOTAL		Regió I	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Agricultura	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Indústria	35,7	31,2	26,4	27,1	37,9	41,4	100,0	100,0	(820)	(662)
Construcció	38,9	47,7	25,5	22,2	35,6	30,1	100,0	100,0	(84)	(73)
Serveis	57,0	54,9	21,2	22,1	21,7	23,0	100,0	100,0	(1.544)	(1.314)
	49,1	46,7	23,0	23,7	27,9	29,5	100,0	100,0	(2.458)	(2.070)

Submostra formada pels llocs de treball situats a la Regió I i ocupats per població resident a l'interior de la Regió.

* No significatiu.

(tant en indústria com en serveis), la qual cosa està comportant una homogeneïtzació relativa de la presència de tots els sectors econòmics en el conjunt del territori metropolità. Així, podem constatar com els llocs de treball localitzats a la primera i, molt especialment, a la segona corona metropolitana van guanyant pes relatiu respecte dels situats a Barcelona. De tal manera que si l'any 1990 Barcelona concentrava la meitat dels llocs de treball localitzats a la Regió I, cinc anys després aquest percentatge ha baixat fins al 46,7%. Contràriament, la segona corona metropolitana, que l'any 1990 disposava del 27,9% d'aquests llocs de treball, ha vist pujar el seu protagonisme fins arribar al 29,5% l'any 1995, amb un augment de pes relatiu més ràpid que en el cas de la primera corona, on aquests percentatges són del 23,0% i 23,7% respectivament. La segona corona esdevé així l'àmbit metropolità que ha experimentat els darrers cinc anys un major increment relatiu de llocs de treball en relació amb la resta del territori.

Pel que fa als serveis es pot constatar que si bé es confirma el paper de la ciutat central com a principal proveïdora de serveis, que concentra el 55,0% d'aquest tipus de llocs de treball localitzats a la Regió I, d'altra banda s'incrementa la presència relativa del terciari a la resta del territori metropolità i, en particular, a la segona corona. En efecte, tot i l'augment dels llocs de treball en el sector terciari registrat en els darrers cinc anys a Barcelona, un increment relatiu superior a la resta del territori ha fet que el pes de la gran ciutat hagi minvat en favor de les corones metropolitanes, que han vist incrementar el pes dels seus llocs de treball en el sector serveis tant en relació amb la resta de sectors presents al seu territori com en relació amb el pes del terciari localitzat a Barcelona.

Per finalitzar aquest apartat s'ha volgut comparar la distribució dels llocs de treball localitzats a cada àmbit territorial (vegeu taula 4.1.) amb la distribució de la població ocupada resident a cada territori (vegeu taula 4.3.). Aquesta comparació mostra com la segona corona i, molt especialment, Barcelona tenen més llocs de treball que població ocupada resident, situació que es dóna amb especial claredat en el cas del sector terciari a Barcelona. Contràriament, a la primera corona es dóna la situació inversa; és a dir, menys llocs de treball que població ocupada resident.

Aquesta situació provoca un notable volum de mobilitat pendular, tal com ja hem vist en aquest mateix informe, que amb el temps es pot incrementar per la confluència de dues dinàmiques que tenen un denominador comú: els diferencials del preu del sòl. Per un costat, la sortida d'indústries madures cap a la segona corona metropolitana, bona part dels llocs de treball de les quals poden continuar ocupats per residents a Barcelona, i per l'altre, la mobilitat residencial de caire centrífug, que afecta especialment un sector de la població ocupada en el sector serveis que continua tenint el seu lloc de treball a la gran ciutat.

A tall de conclusió direm que el fenomen de la terciarització de l'economia a la Regió Metropolitana de Barcelona manté un avenç progressiu des del 1985, encara que més matisat els últims cinc anys i amb repercusions en la dinàmica territorial interna:

Taula 4.3. Distribució de la població ocupada segons el lloc de residència i el sector d'activitat de l'empresa on treballa. Any 1995

	Barcelona	Primera corona	Segona corona	Regió I
Agricultura	*	*	*	*
Indústria	23,9	34,5	41,2	32,0
Construcció	2,5	3,9	4,7	3,5
Serveis	73,3	60,7	52,2	63,5
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0
	(846)	(641)	(573)	(2.070)

Submostra formada per la població que resideix i treballa a la Regió I.
* No significatiu.

a) Es manté la tendència a la terciarització de l'economia de la Regió Metropolitana de Barcelona, encara que els últims cinc anys l'augment de la presència de llocs de treball del sector serveis s'ha produït d'una manera menys sobtada que el quinquenni anterior.

b) La presència del sector serveis s'homogeneïtza al territori: la ciutat central es manté com la principal proveïdora de serveis, però s'incrementa relativament la presència del terciari a la resta de la Regió, especialment al territori més allunyat de Barcelona.

c) La segona corona està experimentant un procés de convergència amb la resta de la Regió a partir de la diversificació de la seva activitat econòmica amb un increment relatiu de la presència de llocs de treball en tots els sectors respecte de fa cinc anys.

4.2. Grandària de les empreses i condicions contractuals dels treballadors

El procés de terciarització que està vivint la Regió Metropolitana de Barcelona ha anat acompanyat d'una flexibilització del mercat de treball, especialment pel que respecta a la disminució de la grandària mitjana de les empreses i a l'increment progressiu de la precarització laboral.

Tot i que encara predomina la població ocupada en empreses grans (enteses com aquelles que tenen més de 50 treballadors), es confirma la tendència de l'augment de pes relatiu de l'ocupació en empreses petites i mitjanes. A la taula 4.4. es pot observar aquesta flexibilització del teixit productiu a partir de l'evolució de la grandària de les empreses on treballa la població ocupada resident a la Regió I. En conjunt, la proporció d'ocupats en empreses grans s'ha reduït en gairebé tres punts els darrers cinc anys, i representa en l'actualitat el 44,4%; aquesta reducció ha fet incrementar el protagonisme de les empreses petites (de menys de 10 treballadors) i, en molta major mesura, el de les mitjanes (de 10 treballadors a 50 treballadors), que apleguen ja el 36,1% i el 19,5% dels ocupats respectivament, de tal manera que entre les dues ocupen ja a més treballadors que les empreses de més de 50 treballadors. Ara bé, aquesta disminució de la grandària mitjana no afecta de manera similar tots els sectors d'activitat ni tots els territoris. Així, la mateixa taula 4.4. ens mostra com mentre el sector industrial ha sofert pocs canvis, continuant amb la seva alta proporció de llocs de treball en empreses grans (que concentren més de la meitat dels llocs de treball d'aquest sector), en el cas dels serveis els ocupats en empreses grans han vist reduir el seu pes relatiu amb un important increment dels llocs de treball en empreses mitjanes.

Des del punt de vista territorial, Barcelona comparteix amb la primera corona la major proporció de llocs de treball situats en empreses de més de 50 treballadors (vegeu taula 4.5.). Tanmateix, a diferència de la segona corona, és en aquest àmbit consti-

Taula 4.4. Grandària de l'empresa on treballa la població ocupada resident a la Regió I segons sector d'activitat. Evolució 1990-1995

	Indústria		Construcció		Serveis		Total[1]	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Petita	25,9	25,4	39,9	51,4	41,0	40,0	35,7	36,1
Mitjana	22,9	23,5	18,6	22,6	13,9	17,3	17,2	19,5
Gran	51,2	51,1	41,5	26,1	45,0	42,6	47,0	44,4
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(820)	(659)	(84)	(73)	(1.512)	(1.309)	(2.458)	(2.070)

Submostra formada pels llocs de treball situats a la Regió I i ocupats per població resident a l'interior de la Regió.

[1]Considerant tots els sectors de l'economia.

Taula 4.5. Grandària de l'empresa on treballa la població ocupada resident a la Regió I segons el territori on es localitza. Evolució 1990-1995

	Barcelona		Primera corona		Segona corona		Regió I	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Petita	33,2	36,5	35,2	35,1	40,6	36,0	35,7	36,1
Mitjana	16,3	17,0	16,3	18,3	19,7	24,4	17,3	19,5
Gran	50,5	46,4	48,5	46,4	39,6	39,4	47,0	44,4
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.206)	(966)	(566)	(491)	(687)	(610)	(2.458)	(2.070)

Submostra formada pels llocs de treball situats a la Regió I i ocupats per població resident a l'interior de la Regió.

tuït per Barcelona i la primera corona on es fa més palesa la disminució dels llocs de treball situats en empreses grans. En el cas de Barcelona, aquesta disminució ha provocat un important augment del pes relatiu dels ocupats en empreses petites i, en menor mesura, en mitjanes, mentre que a la primera corona el transvasament de llocs de treball s'ha fet d'empreses grans a mitjanes. En aquest mateix període, i en contra de la tònica general, a la segona corona es manté el nivell de llocs de treball a les empreses grans.

Pel que fa a les condicions laborals s'observa clarament com la precarització de la situació contractual dels treballadors es consolida com un fenomen simultani de la terciarització de la Regió Metropolitana de Barcelona. El fet més destacable, tal com s'observa a la taula 4.6., és l'augment de les persones que treballen sense contracte, que han passat de representar el 6,0% de la població ocupada resident a la Regió I el 1990 al 9,0% el 1995. Al mateix temps es confirma la tendència a l'increment del nombre de treballadors amb contracte eventual, els quals, juntament amb els qui treballen sense contracte, representen en aquest moment el 33,6% de la població ocupada, en contraposició amb el 28,7% de 1990. Podem dir així que un de cada tres ocupats residents a la Regió I treballa amb contracte temporal o sense contracte (amb un augment del 17% els últims cinc anys). Es constata, per tant, com la flexibilització dels processos productius, les exigències de moltes aptituds als treballadors i la contínua necessitat d'adaptar-se als canvis per part de les empreses produeix, d'una banda, un increment de l'atur estructural i, d'una altra, un increment de la precarització de la relació contractual entre treballadors i empresa que genera, al seu torn, un atur conjunturat fruit de la rotació dels llocs de treball temporals.

Taula 4.6. Distribució de la població ocupada segons el tipus de relació contractual i el seu lloc de residència. Evolució 1990-1995

	Barcelona		Primera corona		Segona corona		Regió I	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Estable	55,6	56,4	50,9	47,4	45,0	42,4	51,4	49,6
Temporal	20,2	20,0	24,9	28,3	24,1	27,4	22,7	24,7
Sense contracte	5,1	9,2	7,3	8,2	6,1	9,4	6,0	8,9
No assalariat	18,4	14,2	16,6	15,9	24,3	20,7	19,4	16,6
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(1.108)	(897)	(781)	(687)	(687)	(620)	(2.575)	(2.205)

Aquesta situació, comuna a tots els sectors d'activitat, s'evidencia de manera més acusada en la construcció i els serveis, on la precarització laboral mostra una tendència a l'increment (vegeu taula 4.7.). En aquest sentit es pot dir que les empreses industrials mantenen la major estabilitat de l'ocupació, amb una incidència de l'economia submergida molt més baixa que a la resta de sectors. El sector de la construcció és el que registra un nivell de precarització més elevat amb la particularitat que, si bé el nombre de contractes indefinits s'ha mantingut tan baix com al 1990, els darrers cinc anys els contractes temporals han passat a l'economia submergida per la via de la no formalització de contractes amb els treballadors.

L'augment de la contractació temporal registrat els darrers anys ha afectat tota la població ocupada de la Regió Metropolitana, siguin quines siguin les seves característiques socials. Tanmateix, la precarització laboral no incideix de manera similar en tots els grups socials, com es pot comprovar a les taules 4.8. a 4.11. Els més afectats són els joves –el 64,1% dels ocupats situats entre els 18 i els 29 anys tenen contracte temporal o no estan emparats per cap contracte– i les dones, que amb un 42,5% contractades temporalment o sense contracte contrasten amb el 27,6% dels homes que es troben en la mateixa situació. En ambdós casos es registren uns augments notables respecte del 1990: els joves passen del 55,6% al ja esmentat 64,1% i les dones incrementen la seva presència en llocs de treball precaris en quatre punts percentuals.

A tall de conclusió, es pot dir que el procés de terciarització que està vivint la Regió Metropolitana de Barcelona ha anat acompanyat d'una flexibilització del mercat de treball, tant pel que fa a la grandària mitjana de les empreses com al tipus de relació contractual amb els treballadors:

Taula 4.7. Situació contractual de la població ocupada resident a la Regió I segons el sector d'activitat de l'empresa on treballa. Evolució 1990-1995

	Indústria		Construcció		Serveis		Total	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Estable	61,4	59,5	29,7	30,4	47,7	46,7	51,4	49,6
Temporal	23,0	22,9	44,2	37,6	20,6	24,8	22,7	24,7
Sense contracte	3,6	4,8	2,0	12,5	7,6	10,7	6,0	8,9
No assalariat	11,5	12,7	24,1	19,5	23,5	17,6	19,4	16,6
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(845)	(685)	(111)	(97)	(1.578)	(1.401)	(2.575)	(2.205)

Taula 4.8. Situació contractual de la població ocupada resident a la Regió I segons la seva edat. Evolució 1990-1995

	18-29		30-39		40-49		50-59		>60		Total	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Estable	33,1	28,5	60,3	58,3	57,1	62,6	60,4	55,1	53,8	49,5	51,4	49,6
Temporal	50,7	51,9	17,5	19,7	9,3	11,0	5,2	8,6	3,3	7,9	22,7	24,7
Sense contracte	4,9	12,2	5,5	5,9	6,7	7,2	7,7	10,1	7,4	9,9	6,0	8,9
No assalariat	10,7	7,2	16,1	16,1	26,5	18,7	26,4	26,1	35,4	32,8	19,4	16,6
TOTAL	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	(748)	(643)	(714)	(583)	(584)	(509)	(400)	(363)	(130)	(106)	(2.575)	(2.205)

a) Els llocs de treball de la Regió I se situen cada vegada més en empreses petites i mitjanes. Aquesta tendència és constatable els darrers cinc anys i afecta de manera especial els sectors de la construcció i dels serveis. A Barcelona s'incrementa el nombre d'empreses petites i a la primera i segona corones el transvasament de llocs de treball es fa de les empreses grans a les mitjanes.

b) Les contractacions també es flexibilitzen confirmant-se la tendència, ja apuntada entre 1985 i 1990, a l'increment de les contractacions temporals per sobre de les indefinides, especialment en els sectors de la construcció i dels serveis. Sectors que també compten amb un nivell d'economia submergida força elevat i molt per sobre del registrat fa cinc anys.

Taula 4.9. Situació contractual de la població ocupada resident a la Regió I segons el seu sexe. Evolució 1990-1995

	Homes		Dones		Total	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Estable	56,2	53,4	43,6	44,2	51,4	49,6
Temporal	20,9	22,1	25,6	28,5	22,7	24,7
Sense contracte	1,6	5,5	13,1	14,0	6,0	8,9
No assalariat	20,8	18,9	17,2	13,1	19,4	16,6
TOTAL	100,0 (1.594)	100,0 (1.310)	100,0 (981)	100,0 (895)	100,0 (2.575)	100,0 (2.205)

Taula 4.10. Situació contractual de la població ocupada resident a la Regió I segons la seva categoria socioprofessional. Evolució 1990-1995

	Empresaris i autònoms		Directius i tècnics superiors		Tècnics mitjans		Personal administratiu i comercial		Capatassos		Obrers qualificats		Obrers no qualificats		Treballadors serveis		Total	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Estable	2,4	1,8	68,3	76,2	76,3	74,5	66,1	55,9	88,7	84,7	65,9	61,1	46,0	46,2	44,5	42,4	51,4	49,6
Temporal	0,5	1,9	23,1	21,0	20,2	21,2	29,9	31,8	11,3	14,4	28,8	33,2	44,6	47,1	31,1	32,4	22,7	24,7
Sense	3,1	11,3	1,2	1,4	2,0	3,7	2,7	8,9	0,0	0,9	4,6	3,9	6,4	6,2	21,6	23,6	6,0	8,9
No assalariat	93,1	85,0	6,8	1,4	0,5	0,1	1,4	3,2	0,0	0,0	0,7	1,8	1,1	0,6	2,6	1,2	19,4	16,6
TOTAL	100,0 (499)	100,0 (396)	100,0 (182)	100,0 (179)	100,0 (296)	100,0 (304)	100,0 (406)	100,0 (435)	100,0 (88)	100,0 (76)	100,0 (489)	100,0 (325)	100,0 (181)	100,0 (156)	100,0 (401)	100,0 (316)	100,0 (2.575)	100,0 (2.205)

Taula 4.11. Situació contractual de la població ocupada resident a la Regió I segons el seu nivell d'estudis. Evolució 1990-1995

	Sense estudis		Primaris		Secundaris		Universitaris		Total	
	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995	1990	1995
Estable	54,1	47,2	47,5	45,8	51,3	48,0	60,2	61,3	51,4	49,6
Temporal	10,7	13,0	20,7	26,2	30,6	27,8	18,5	20,7	22,7	24,7
Sense contracte	17,8	19,2	6,8	8,4	3,7	9,4	3,0	4,9	6,0	8,9
No assalariat	17,4	20,5	24,4	19,4	14,2	14,7	17,3	12,7	19,4	16,6
TOTAL	100,0 (201)	100,0 (170)	100,0 (1.123)	100,0 (832)	100,0 (806)	100,0 (780)	100,0 (445)	100,0 (421)	100,0 (2.575)	100,0 (2.205)

c) El fort creixement de l'ocupació en les empreses del sector terciari no ha pogut compensar la pèrdua de llocs de treball industrials i malgrat que molts treballadors excedents de la indústria han passat a les files dels inactius, s'han mantingut unes taxes d'atur importants (de l'ordre del 20% per al conjunt metropolità).

d) La precarització laboral no afecta per igual a tots els sectors de població. Les dones, els joves i, en general, les persones amb un nivell d'estudis més baix tenen moltes més probabilitats de trobar un lloc de treball amb contracte temporal o, fins i tot, no regulat per una relació contractual.

4.3. Relació entre els ingressos i el sector d'activitat: efectes de la terciarització i diferències territorials

El nivell d'ingressos mitjans dels ocupats industrials és superior al dels empleats als serveis i el

Figura 4.2. Índexs mitjans dels ingressos individuals nets mensuals[1] a la Regió I. Per sectors d'activitat i àmbits territorials. Evolució 1989-1994

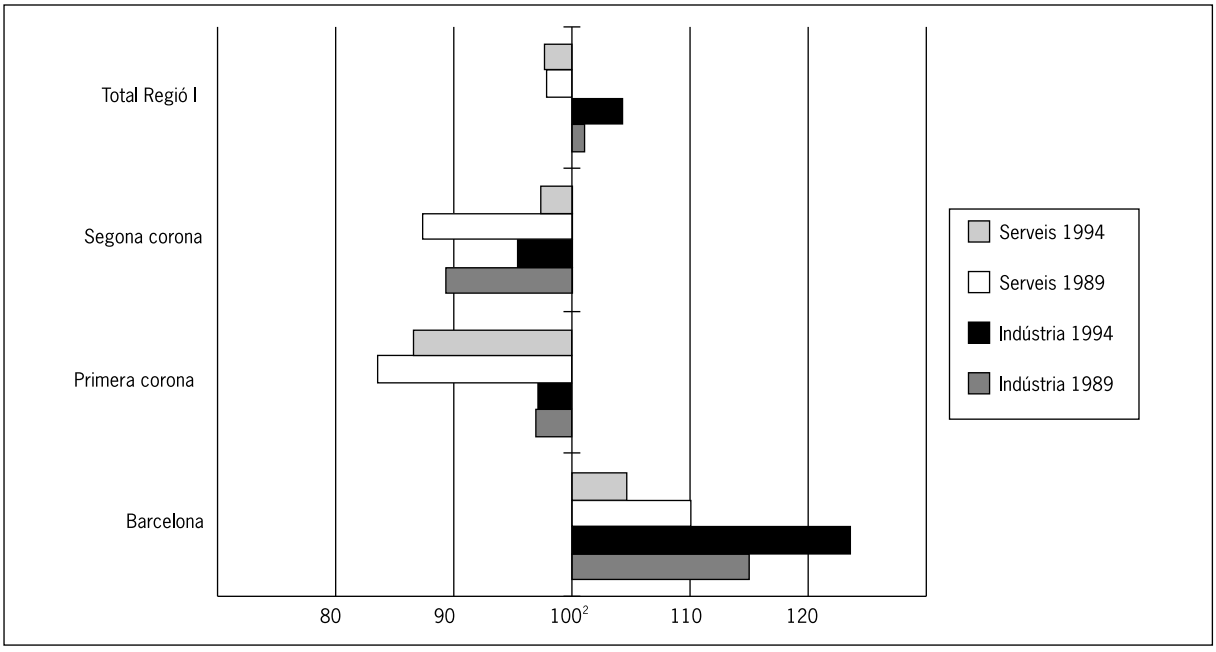

[1] Sense comptar ingressos extres.
[2] 100 = mitjana dels quatre sectors per al total de la Regió I

Taula 4.12. Índexs mitjans dels ingressos individuals nets mensuals[1] a la Regió I. Per sectors d'activitat i àmbits territorials. Evolució 1989-1994

	Barcelona		Primera corona		Segona corona		Regió I	
	1989	1994	1989	1994	1989	1994	1989	1994
Indústria	115,2	123,9	96,8	97,0	89,1	95,2	101,2	104,5
Serveis	109,9	104,8	83,4	86,5	87,2	97,2	97,7	97,6
TOTAL[2]	112,9	109,3	89,3	91,5	89,4	96,0	100,0	100,0

[1] Sense comptar ingressos extres.
[2] Considerant els quatre sectors d'activitat.

dels treballadors residents a Barcelona més alt que el dels qui viuen a la resta de la Regió Metropolitana.

La taula 4.12. mostra, en números índex, l'evolució dels ingressos mitjans nets mensuals dels ocupats a la Regió I per sectors d'activitat i àmbits territorials. La figura 4.2. representa aquestes mateixes dades. De la seva observació resulta prou clar que la mitjana dels ingressos dels treballadors industrials és superior a la dels ocupats als serveis: 104,5 respecte a 97,6, si el conjunt dels sectors és 100. A més, aquesta diferència ha tendit a incrementar-se entre 1989 i 1994.

D'altra banda, les categories amb remuneracions més altes i més baixes tenen, tal com es pot observar a la figura 4.3., una presència superior en els serveis que en la indústria. En aquest context, el procés de terciarització de l'ocupació podria comportar una disminució del pes de les categories amb remuneracions mitjanes en el conjunt de la Regió Metropolitana.

Des del punt de vista territorial es detecta com el nivell mitjà d'ingressos dels ocupats residents a la ciutat de Barcelona són més alts que els de les dues corones metropolitanes, tant en el sector serveis com en la indústria, la qual cosa fa que aquests dos territoris tinguin un nivell d'ingressos mitjà inferior a la mitjana metropolitana. Probablement, això té relació amb la més alta productivitat dels llocs de treball localitzats a la ciutat i amb la localització dels grups socials sobre el territori que es vincula a les dinàmiques immobiliàries.

A un nivell més específic podem observar com els treballadors de la indústria residents a Barcelona són, de lluny, els qui obtenen uns ingressos més elevats i superen clarament els dels serveis tant l'any 1989 com el 1994. Tanmateix, els ocupats en el sector serveis residents a Barcelona tenen, tant l'any 1989 com el 1994, un nivell d'ingressos superior a la mitjana de la Regió I. Els ingressos dels ocupats industrials de la primera corona superen també de manera neta els dels ocupats al sector serveis. No és així, en canvi, a la segona corona, on l'any 1994 el nivell mitjà de remuneració dels serveis supera el de la indústria.

En resum, pot afirmar-se que:

a) El nivell d'ingressos dels ocupats industrials és superior al dels serveis per al conjunt de la Regió Metropolitana, la ciutat de Barcelona i la primera corona.

b) Els ingressos dels ocupats residents a la ciutat de Barcelona són més alts que els de les corones tant en el sector serveis com en la indústria, possiblement en relació amb la més alta productivitat per lloc de treball de la ciutat i a la localització dels grups socials sobre el territori que resulta de les dinàmiques immobiliàries.

c) En aquest context, la terciarització de l'ocupació pot comportar una disminució de les categories retributives mitjanes en el conjunt de la Regió.

Taula 4.13. Coeficient de variació[1] dels ingressos individuals nets mensuals[2] a la Regió I. Per sectors d'activitat i àmbits territorials. Evolució 1989-1994

	Barcelona		Primera corona		Segona corona		Regió I	
	1989	1994	1989	1994	1989	1994	1989	1994
Indústria	60,5	62,5	64,4	43,2	55,3	60,6	61,8	58,7
Serveis	75,3	69,1	69,2	66,7	62,4	88,4	73,8	73,0
TOTAL[3]	75,2	67,6	68,5	57,7	58,3	75,4	72,1	67,9

[1] (Desviació std./mitjana) x 100.
[2] Sense comptar ingressos extres.
[3] Considerant els quatre sectors d'activitat.

Figura 4.3. Ingressos individuals nets mensuals[1] per àmbits territorials i sectors d'activitat. Evolució 1989-1994

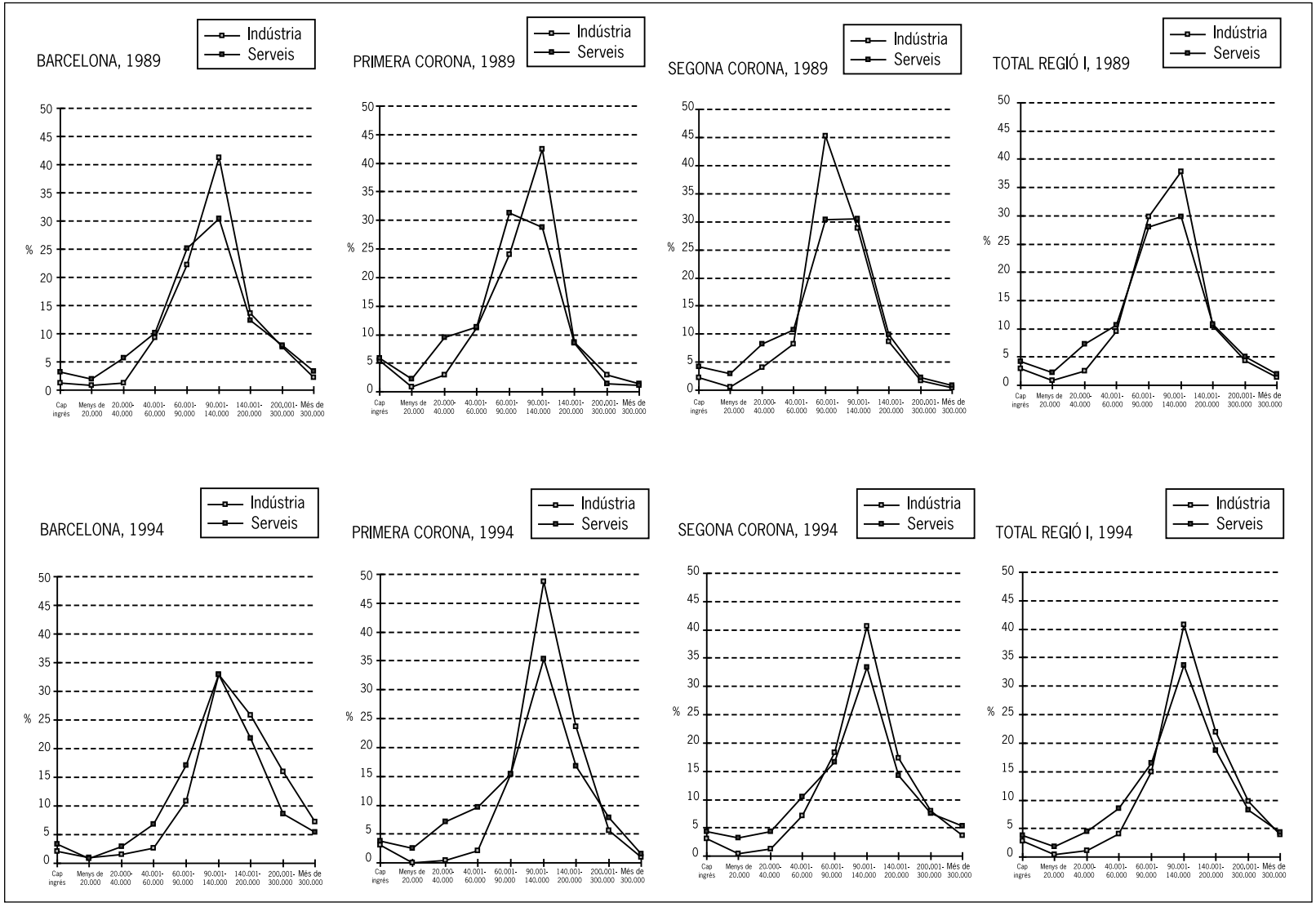

[1] Sense comptar ingressos extres.

5. Distribució dels ingressos familiars

Les dades de l'Enquesta relatives a la distribució dels ingressos familiars disponibles indiquen una reducció clara de les diferències entre territoris i entre grups socials.

Les dades sobre els nivells d'ingressos obtingudes a través d'enquestes han de ser tractades amb precaució ja que es poden produir, òbviament, fenòmens d'ocultació i altres biaixos per part dels enquestats. D'altra banda, és sempre en aquests apartats on es concentra el nombre més alt de no respostes (NS/NC), que se situen al voltant del 20%. Tanmateix, les dades obtingudes indiquen clarament les tendències dominants, que són, a parer nostre, prou consistents.

Malgrat allò que les dinàmiques analitzades en els apartats anteriors (mobilitat residencial, terciarització de l'economia, precarització del mercat laboral, etc.) podrien fer pensar, no es dedueix de l'anàlisi de la distribució dels ingressos un increment de les desigualtats socials a la Regió Metropolitana de Barcelona. Ans al contrari: d'una banda, la distància entre els ingressos familiars mitjans disponibles a Barcelona i a les corones metropolitanes tendeix a reduir-se; d'una altra, la distribució dels ingressos a l'interior de cada àmbit tendeix, també, a esdevenir més igualitària.

En relació amb l'evolució de les mitjanes dels ingressos familiars als diferents àmbits territorials que componen la Regió Metropolitana es constata la progressiva aproximació dels ingressos mitjans de la població de les corones metropolitanes als de la població de Barcelona (vegeu taula 5.1.). Així, si es considera com a 100 la mitjana de la ciutat de Barcelona, pot observar-se com les corones s'hi aproximen progressivament: la primera corona passa de tenir el 77,1% de la mitjana barcelonina l'any 1989 a tenir el 80,5% l'any 1994; mentre que la segona corona passa del 79,8% al 87,1%. Això indica que, els darrers cinc anys, la primera corona hauria disminuït la seva diferència amb Barcelona en un 15% i la segona corona en un 36%. Les tendències es confirmen també aplicant les correccions per les diferents grandàries mitjanes de les llars de Barcelona i de les corones metropolitanes.

Aquesta convergència de rendes familiars mitjanes pot tenir relació, sens dubte, amb els moviments migratoris entre Barcelona i les corones metropolitanes, que provoquen una certa homogeneïtzació del territori metropolità, ja que els emigrants de Barcelona cap a la primera i la segona corones són, comparativament, de renda més alta que la mitjana de la població que ja hi residia. També és consistent amb la nova distribució territorial dels llocs de treball localitzats a la Regió Metropolitana, que està donant com a resultat un increment de la proporció de llocs de treball ubicats a les corones metropolitanes.

Es pot dir, doncs, que l'aproximació dels nivells d'ingressos mitjans entre els àmbits metropolitans, constatada també a través d'informacions sobre la renda, és molt significativa de la relativa homogeneïtzació de les condicions de vida entre les grans unitats territorials que s'ha produït els darrers anys. L'indicador no seria, tanmateix, suficient per parlar d'una reducció de les diferències socials en termes econòmics: la segregació dels grups segons la seva capacitat econòmica podria estar-se produint en territoris més petits i, malgrat la convergència de les mitjanes, les diferències a l'interior de cada àmbit podrien estar-se incrementant.

Aquest darrer aspecte és el que es tracta de mesurar en la taula 5.2., on es mostra la distribució dels ingressos de la població agrupada per decils segons el seu nivell d'ingressos. Aquestes dades indiquen com les diferències entre les rendes més

Taula 5.1. Mitjana dels ingressos familiars en pessetes corrents (Barcelona=100). Evolució 1984-1989-1994

	Barcelona	Primera corona	Segona corona
1984	100,0	74,3	–
1989	100,0	77,1	79,8
1994	100,0	80,5	87,1

extremes tendeix a reduir-se, tant al conjunt de la Regió I com a l'interior de cada un dels àmbits que la conformen (vegeu figura 5.2.). Així, la distància entre la porció del total dels ingressos de què disposa el 10% de la població que viu en famílies amb major nivell d'ingressos i la porció de què disposa el 10% que viu en famílies amb menor nivell ha disminuït clarament: a Barcelona era de 15 a 1 l'any 1984 i és d'11 a 1 l'any 1994, a la primera corona era de 12 a 1 i és ara de 7 a 1. Aquesta tendència ha representat, els darrers cinc anys, una reducció de les diferències de renda entre els grups extrems del 15% a la primera corona, del 8% a la segona i del 6% a Barcelona.

Figura 5.1. Distribució dels ingressos de les famílies. Regió I. Any 1994. Percentatge del total dels ingressos que percep cada quintil (20%) de les famílies

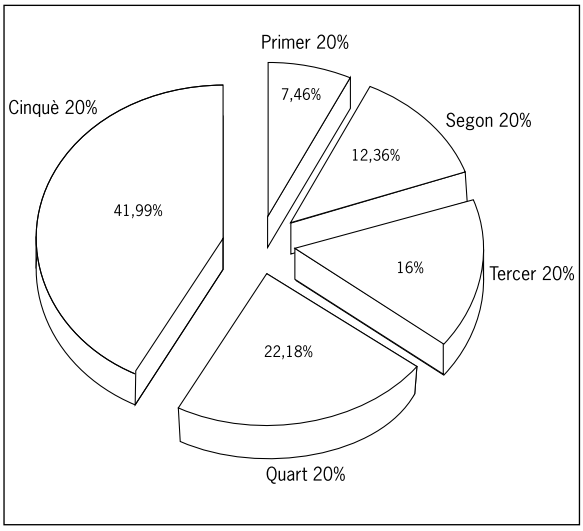

La representació de la distribució dels ingressos en corbes de Lorenz i la mesura de la seva concentració a través d'índexs de Gini confirma aquesta lectura (vegeu la taula 5.2. i la figura 5.4.). Així, l'índex de Gini (0= equidistribució perfecta, 1= màxima concentració) caigué a la ciutat de Barcelona entre 1984 i 1994 del 0,437 al 0,400. A la primera corona la davallada fou del 0,376 al 0,312. Per la seva part, a la segona corona s'observa un manteniment de la situació amb uns índexs del 0,352 i 0,353 per a 1989 i 1994 respectivament.

L'explicació d'aquesta convergència de rendes entre els estrats de població ha de cercar-se, probablement, en l'aplicació, durant aquest període de temps, de determinades mesures de protecció social (especialment l'extensió de la cobertura

Taula 5.2. Distribució dels ingressos de les famílies. Evolució 1984-1989-1994

	Barcelona			Primera corona			Segona corona			Regió I		
Població	1984	1989	1994	1984	1989	1994	1984	1989	1994	1984	1989	1994
1r decil	2,07	2,32	2,54	2,20	3,12	3,26	–	2,79	2,93	–	2,64	2,84
2n decil	3,32	3,35	4,11	3,77	4,36	5,49	–	4,20	4,55	–	3,79	4,62
3r decil	5,58	5,43	4,54	6,08	6,99	5,64	–	5,82	5,19	–	5,96	5,01
4t decil	5,60	5,59	7,00	7,54	7,26	7,81	–	7,00	7,43	–	6,32	7,35
5è decil	6,26	7,47	7,26	7,54	7,26	8,95	–	7,08	8,39	–	6,40	8,01
6è decil	9,30	8,94	7,68	7,54	8,63	9,02	–	10,82	8,39	–	10,09	7,99
7è decil	9,34	9,26	10,82	11,55	11,52	9,02	–	11,20	10,08	–	10,12	10,16
8è decil	12,08	13,41	12,84	12,57	11,62	12,98	–	11,20	12,46	–	11,65	12,02
9è decil	14,94	17,19	15,45	15,21	14,59	16,00	–	15,34	16,87	–	16,02	16,11
10è decil	31,50	27,03	27,76	26,00	24,65	21,82	–	24,55	23,73	–	27,01	25,88
	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	–	100,0	100,0	–	100,0	100,0
Distància												
1r-últim	15,22	11,65	10,93	11,82	7,90	6,69	–	8,80	8,10	–	10,83	9,11
Índex de Gini	0,437	0,413	0,400	0,376	0,336	0,312	–	0,352	0,353	–	0,387	0,368

d'atur i l'establiment de les pensions no contributives) i d'unes polítiques urbanes concretes (que han tingut un important efecte sobre el creixement econòmic).

Tanmateix, aquesta tendència a la distribució més equitativa dels ingressos, tant entre els diversos territoris com dintre d'ells, no nega pas, és clar, ni la persistència de col·lectius amb problemes

Figura 5.2. Distribució dels ingressos de les famílies. Distància primer-últim decil. Evolució 1984-1994

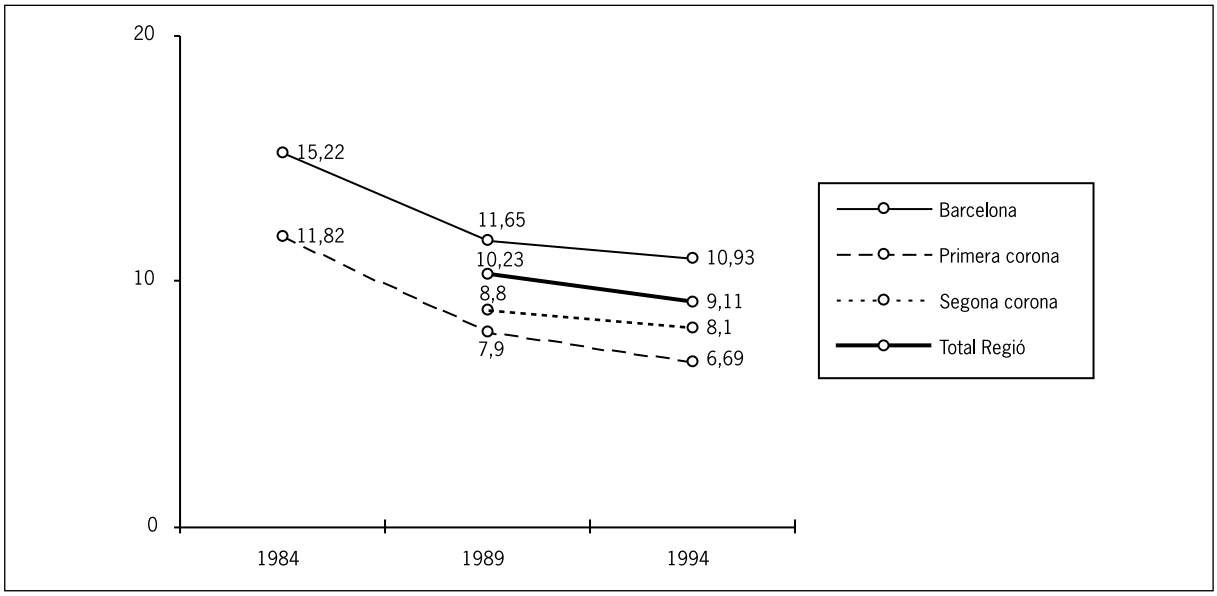

Figura 5.3. Distribució dels ingressos de les famílies. Regió I. Evolució 1989-1994. Diferencial del percentatge del total dels ingressos que percep cada quintil (20%) de les famílies respecte a l'equidistribució

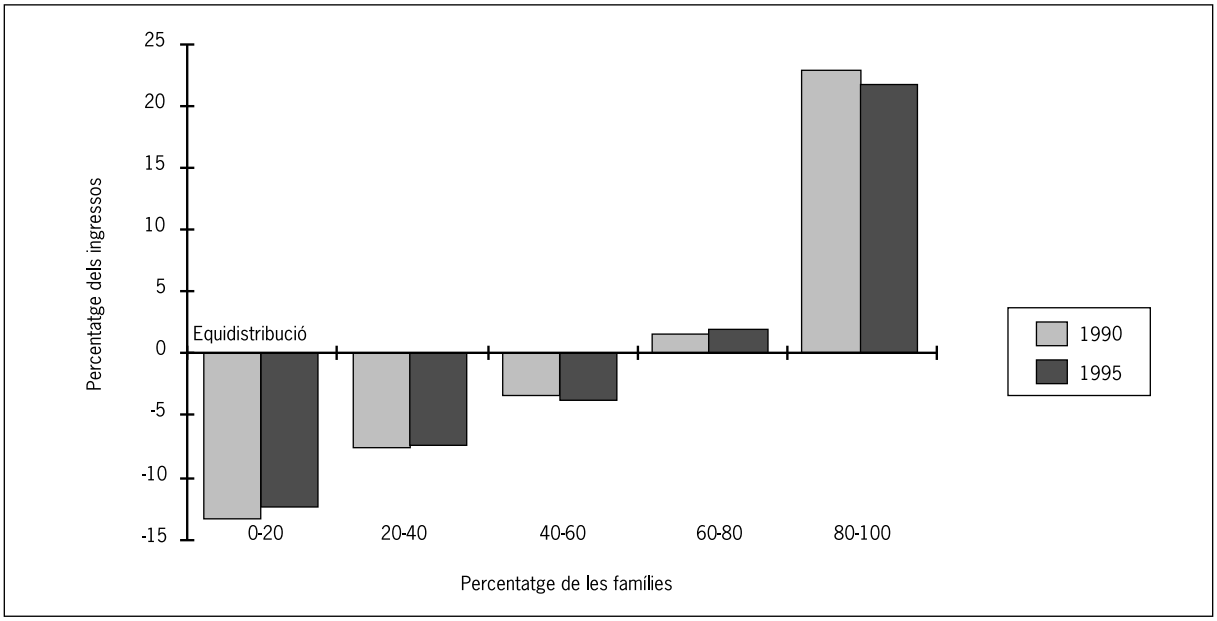

d'extrema gravetat (que en part poden no estar regularment censats, cosa que els faria indetectables a través de l'Enquesta) ni la continuïtat d'importants diferències entre els territoris (que cal cercar ara, potser, en unitats més petites).

En resum, tot mantenint l'oportuna prudència pel que fa a la naturalesa de les dades, pot afirmar-se:

a) L'augment dels ingressos familiars mitjans entre 1984 i 1994 és clara i afecta tots els àmbits metropolitans.

b) La mitjana d'ingressos familiars nets entre els àmbits metropolitans tendeix a convergir, tot aproximant-se els nivells mitjans de les corones al nivell mitjà de Barcelona.

Figura 5.4. Distribució dels ingressos de les famílies. Barcelona i corones metropolitanes. Evolució 1984-1994

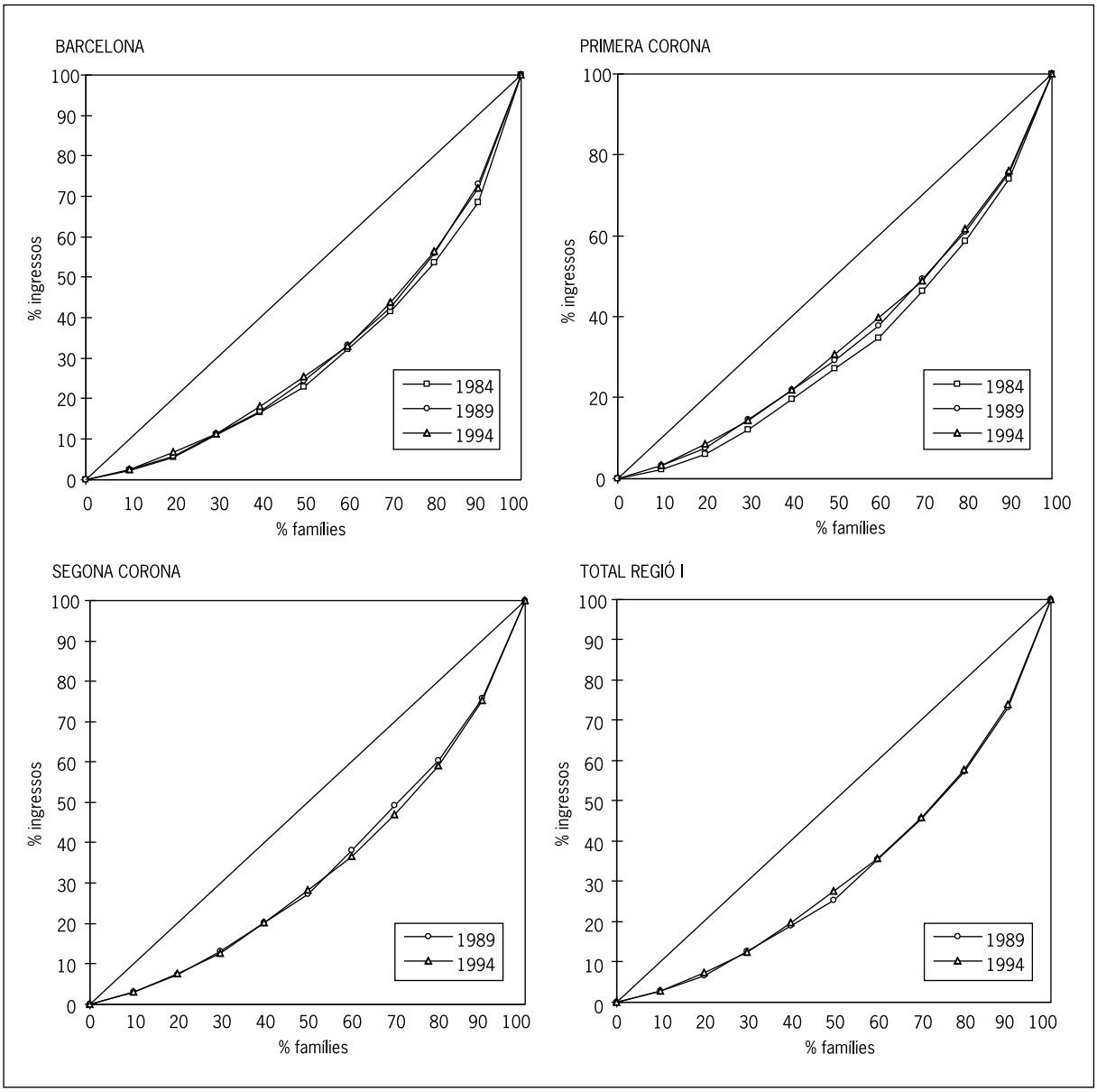

c) No sembla que aquest procés hagi anat acompanyat d'un augment de les diferències a l'interior de cada àmbit. Ans al contrari, la reducció de la distància entre els ingressos declarats que es concentren als estrats més alts i més baixos de la població tendeix a reduir-se de manera clara i consistent entre 1984 i 1994. Aquesta tendència és particularment palesa a la ciutat de Barcelona i a la primera corona metropolitana i més lleu a la segona corona.

d) Els índexs de concentració confirmen aquesta tendència cap a una major equidistribució dels ingressos, tant per al conjunt de la RMB com per a la ciutat de Barcelona i la primera corona.

e) L'explicació d'aquesta tendència, aparentment contradictòria amb les dinàmiques del mercat immobiliari i el poblament, d'una banda, i amb la terciarització, flexibilització i periferització de l'ocupació, d'una altra, ha de cercar-se, probablement, en les polítiques urbanes (que han tingut un important efecte sobre el creixement econòmic) i l'aplicació en aquest període de determinades mesures de protecció social (especialment l'extensió de la cobertura d'atur i l'establiment de les pensions no contributives).

6. Síntesi dels resultats

6.1. Mobilitat territorial de la població per raons de treball, compres i lleure

Evolució de la mobilitat laboral

La ciutat metropolitana s'estén i es fa més interdependent, tot abastant bona part de la segona corona metropolitana

Les dades relatives a l'evolució dels desplaçaments per raons de treball mostren clarament com la ciutat metropolitana s'estén sobre el territori i es fa més interdependent. Així, la principal característica de la mobilitat per treball de la població resident a la Regió Metropolitana és la progressiva disminució del nivell d'autocontenció municipal (percentatge de població ocupada resident en un municipi que té el seu lloc de treball al mateix municipi): els darrers cinc anys, els desplaçaments intramunicipals han vist reduir en 5 punts percentuals el seu pes en el conjunt de la mobilitat obligada, tot passant de representar el 64,4% del total de viatges l'any 1990 al 59,4% l'any 1995. Les dades de l'Enquesta vénen així a confirmar plenament, per a aquest darrer període, les tendències conegudes a través de les dades padronals i censals. D'altra banda, el progressiu augment dels desplaçaments entre la segona corona metropolitana i el conjunt format per Barcelona i la primera corona (que creix en un 21%) mostra amb contundència que les dinàmiques de la mobilitat abasten avui un territori molt superior al que tradicionalment s'ha definit com a àrea metropolitana. No és possible, amb les dades massa agregades de l'Enquesta, definir amb exactitud l'abast d'aquest territori; però si el desplaçament mitjà de la segona corona cap a Barcelona i la primera corona se situa ja a prop del 15%, cal pensar que als territoris més propers a la primera corona la interdependència deu ser ja molt alta. Finalment, la poca importància de les sortides cap a fora de l'àmbit de la Regió, amb menys d'un 1,5% dels residents amb el lloc de treball fora d'aquest territori, confirma que es pot parlar de la Regió I com d'un mercat de treball autocontingut.

Mitjà de transport utilitzat per anar al treball

Increment general de l'ús del vehicle privat a excepció dels desplaçaments interns a Barcelona

Aquesta extensió territorial de la mobilitat ha anat acompayada de canvis en la utilització dels diversos modes de transport per anar a la feina. Aquí el tret més destacat és l'augment en la proporció de desplaçaments que es realitzen en un mitjà privat, que se situa l'any 1995 molt a prop del 50,0% del total de viatges amb origen a la Regió I, amb un increment de 5 punts percentuals els darrers cinc anys. La resta de viatges es reparteixen pràcticament a parts iguals entre el transport públic i els desplaçaments a peu. Ara bé, aquest repartiment entre modes de transport no és homogeni en el conjunt del territori metropolità. Així, per exemple, mentre el 36,4% dels ocupats residents a Barcelona utilitza el transport públic per anar a treballar, el percentatge baixa fins al 23,8% en el cas dels residents a la

primera corona i a un molt minoritari 7,5% en els de la segona. Atenent a l'origen i la destinació dels viatges s'observa que la utilització del transport públic és especialment important en el cas dels desplaçaments interns per Barcelona, on supera amb escreix la mitjana metropolitana i tendeix, lleument, a créixer. D'altra banda, també augmenta la utilització del transport públic en els desplaçaments que tenen origen o destinació a la ciutat de Barcelona (moviments servits especialment per les xarxes de rodalia de Renfe, els Ferrocarrils de la Generalitat, metro i el bus). La tria del mitjà de transport està, doncs, condicionada molt clarament per l'existència i les prestacions dels serveis i les infraestructures.

Cost temporal dels desplaçaments laborals
Una clara tendència a la reducció

Ara bé, tot i l'augment dels desplaçaments de més llarga distància, el temps mitjà invertit en el viatge al treball tendeix a reduir-se, tot passant dels 22,5 minuts de 1990 als 21,4 de 1995. Aquesta reducció és notable sobretot en els desplaçaments en vehicle privat dels ocupats residents a Barcelona i la primera corona, gràcies segurament a l'efecte de les Rondes i d'altres infraestructures viàries. Així, el temps mitjà de desplaçament al treball en vehicle privat ha disminuït, per als residents a Barcelona, de 26,2 a 20,9 minuts els darrers cinc anys. Els beneficis d'aquest estalvi en temps, respecte a la situació anterior a la construcció d'aquestes infraestructures, es poden valorar en més de 40.000 milions de pessetes anuals. No ocorre el mateix, en canvi, per als residents a la segona corona, on els costos temporals per desplaçament en vehicle privat es mantenen i en transport públic –molt minoritari, com hem vist, pel que fa a la seva utilització– augmenten fins a superar els 38 minuts de mitjana.

Mobilitat per compres i lleure
L'ús extensiu del territori

A l'hora de desplaçar-se per satisfer les necessitats de compra i d'oci s'observa també una tendència a l'augment de la mobilitat sobre el territori. Aquesta tendència, present a tots els àmbits metropolitans, augmenta d'acord amb l'especialització del servei requerit i amb la distància a Barcelona. Pel que fa a la direcció de la mobilitat, és d'assenyalar la capacitat d'atracció de Barcelona respecte al conjunt metropolità. Tanmateix, aquesta atracció sembla repartir-se ara entre les diverses àrees de la ciutat i no depèn, per tant, només del centre tradicional. Així, per exemple, el nombre de barcelonins enquestats que consideren el centre de la ciutat com a principal destinació a l'hora d'anar a comprar vestits i calçat s'estanca al voltant del 17,0%, mentre que la resta de la ciutat passa d'atreure el 50,5% de les destinacions a concentrar-ne el 67,1%.

6.2. Mobilitat residencial i distribució de la població sobre el territori

Canvi de residència i canvi de municipi
A mesura que el territori metropolità es fa més interdependent i està més integrat, el canvi de residència s'associa cada vegada en més casos a canvi de municipi dins la Regió Metropolitana

Un de cada tres habitants de la Regió I major de 18 anys (aproximadament 1.050.000 persones) ha canviat de residència almenys un cop els darrers 15 anys. Per a gairebé un terç (unes 350.000 persones), el canvi d'habitatge ha implicat així mateix un canvi de municipi de residència. A més, aquesta proporció augmenta, de tal manera que si bé els principals fluxos per mobilitat residencial continuen tenint l'origen i la destinació al mateix municipi, per a un nombre creixent de casos el canvi de residència implica un canvi de municipi. Així, si el decenni 1980-1989, un de cada 3,6 canvis de domicili implicava canvi de municipi, el quinquenni 1990-1994 la proporció ha pujat fins a un de cada 3,1.

Sentit dominant dels canvis de residència
Difusió del poblament al territori metropolità

Aquests moviments generen veritables migracions intrametropolitanes i són un dels principals factors d'extensió i integració del fenomen metropolità. En efecte, el sentit dominant dels fluxos d'entrada i sortida de població va de les àrees més poblades i den-

ses de la Regió I cap a les menys habitades i difuses. Així, la segona corona metropolitana té, durant els darrers 15 anys, un saldo migratori positiu equivalent a les pèrdues de Barcelona i la primera corona juntes i es consolida com el principal àmbit de creixement demogràfic. En aquest sentit és prou significatiu que gairebé la meitat (47,3%) dels canvis de residència intermunicipals que s'han donat els darrers 15 anys hagin tingut com a destinació la segona corona (34,8% la primera i només el 17,6% Barcelona).

Condicions de l'habitatge
Principal motiu del canvi de residència

Finalment, els motius relacionats amb el propi habitatge (les seves condicions, el seu règim de tinença, el seu entorn) són, segons els entrevistats, la principal raó dels canvis de residència. Perden importància en canvi els desplaçaments per motius laborals (que els darrers 15 anys han motivat només el 7,5% del total dels desplaçaments). Es confirma així plenament que, exhaurit el cicle de migracions interregionals que tenien motivacions principalment laborals, els moviments més rellevants són ara intrametropolitans i tenen com a primer factor explicatiu la qüestió de l'habitatge.

Expectatives de canvi d'habitatge
Una mobilitat residencial creixent i selectiva

El 18,6% de la població major de 18 anys de la Regió I (prop d'una de cada 5 persones) té previst canviar d'habitatge els propers cinc anys. Aquest percentatge és molt similar en els tres àmbits territorials que la conformen, malgrat les importants diferències en les estructures per edat. En l'edició anterior de l'Enquesta, la proporció de població que manifestava voluntat de migrar era inferior: 15% del total. Tanmateix, només la meitat d'ells acompliren els seus propòsits. Així, la major expectativa de mobilitat residencial actual pot deure's, en part, a mobilitat insatisfeta del període anterior. En xifres absolutes això vol dir que unes 650.000 persones pensen canviar de residència els propers cinc anys. Previsiblement, ho faran unes 375.000 persones, que demandarien entre 125.000 i 150.000 unitats d'habitatge (25.000-30.000 anuals).

Perfil dels migrants i les destinacions desitjades
Una població majoritàriament jove que preveu un desplaçament important

La població que té previsions immediates de canvi d'habitatge és majoritàriament jove (prop del 60% té entre 18 i 30 anys) i té nivells d'estudis i d'ingressos més alts que la mitjana de la població. Per àmbits territorials s'observen, tanmateix, diferències prou significatives: mentre que l'edat dels habitants de la segona corona que volen canviar de residència és similar a la mitjana de la Regió Metropolitana, al municipi de Barcelona són, per mitjana, cinc anys més grans i a la primera corona cinc anys més joves. D'altra banda, les persones residents a Barcelona que tenen previst canviar d'habitatge els propers cinc anys són, sobretot, de categoria professional mitjana o alta, nivell d'estudis secundaris o universitaris i nivells d'ingressos familiars mitjans o alts, mentre que a les dues corones metropolitanes prenen més importància els nivells d'ingressos i les categories professionals mitjanes i baixes i els nivells d'estudis primaris. Pel que fa a la destinació, només un de cada dos dels eventuals desplaçats pensa que podrà fer-ho dins el propi municipi i un de cada tres dins el mateix barri. Entre les destinacions intermunicipals previstes destaquen els municipis de la segona corona.

6.3. Percepció del territori: el fenomen metropolità i els equipaments, les infraestructures i els serveis del barri

Equipaments, infraestructures i serveis
Valoració positiva de la qualitat, però encara es perceben insuficiències

Encara que es pot constatar com, en general, es registra una percepció força satisfactoria en relació amb l'estat i la qualitat dels equipaments, serveis i infraestructures del barri, l'evolució d'aquesta percepció mostra un increment del nivell d'exigència de la població metropolitana. Dos factors poden estar relacionats amb aquest fenomen. D'una banda, l'augment del grau de consciència ciutadana, la qual cosa ha comportat, per exemple, una valoració més crítica dels barcelonins pel que fa a l'estat de l'oferta existent

a la ciutat de Barcelona. D'altra banda, la difusió del poblament al territori metropolità, amb l'arribada a les àrees menys poblades de la Regió de població acostumada a uns nivells de serveis elevats, ha portat com a conseqüència un augment de la percepció de dèficit dels equipaments de l'entorn més immediat, la qual cosa explica, per exemple, l'augment del percentatge de respostes que indiquen una mancança d'equipaments a la segona corona metropolitana. Un altre efecte de l'increment de la maduresa ciutadana de la població el trobem en la disminució del percentatge de «no resposta», aspecte que ens indica un bon coneixement del barri de residència.

Desigual percepció dels equipaments, les infraestructures i els serveis

De les botigues a les zones verdes

Tot i que l'anàlisi de la valoració de l'estat de les instal·lacions dels diferents equipaments, infraestructures i serveis ofereix una variabilitat important entre ells, amb una oscil·lació que va dels 5,55 punts de valoració mitjana (en una escala d'1 a 9) en el cas dels parcs infantils als 7,05 de les botigues, l'anàlisi de la percepció de la seva existència o suficiència presenta diferències encara més destacades. Així, mentre que les botigues, l'asfaltat, l'enllumenat i els centres d'ensenyament primari existents es consideren suficients per més de les tres quartes parts de la població metropolitana, equipaments com ara les zones verdes, els parcs infantils, les zones esportives, els instituts o les biblioteques són considerats suficients per menys de la meitat de la població. Els darrers tres equipaments mencionats, a més, presenten una percepció d'inexistència relativament important, amb percentatges que superen el 25,0% del total de respostes.

Desigual percepció territorial dels equipaments, les infraestructures i els serveis

De Barcelona a la segona corona metropolitana

Si bé, tal com hem vist, es donen diferències importants en la percepció dels diferents equipaments, infraestructures i serveis, les diferències més clares les trobem a escala territorial, cosa ben lògica d'altra banda, donat que el territori no està urbanitzat d'igual forma. En aquest sentit, és a Barcelona on es dóna una proporció més alta de població que considera que l'oferta existent és insuficient així com un major percentatge d'opinions negatives pel que fa a l'estat de les instal·lacions. Aquest fet ens permet parlar d'una major exigència dels habitants de Barcelona en relació amb l'opinió dels habitants de la segona corona metropolitana. Ara bé, és al territori més allunyat d'aquesta ciutat on es detecta una major percepció de mancança total d'equipaments i serveis.

El sentiment de pertinença

Creix la percepció de pertinença a un mateix àmbit territorial

En un context d'intensificació de relacions a tota la Regió Metropolitana de Barcelona, és ben possible que també augmenti la percepció de pertinença a un mateix àmbit territorial. Així, trobem que hi ha hagut una evolució positiva de la percepció del fenomen metropolità, tant pel que fa als residents a la ciutat de Barcelona com per als residents a les corones metropolitanes. Aquest fenomen, però, no és percebut d'igual forma en aquests dos àmbits territorials. Per bé que l'evolució és positiva en ambdós casos, a Barcelona trobem percentatges més elevats d'indiferència i de percepció negativa del fenomen metropolità (42% de respostes NS/NC i 14,8% de percepció negativa); de tota manera, es constata que la part de la població de Barcelona que viu d'esquena a la realitat metropolitana es va reduint progressivament. A la resta del territori, la pertinença a la Regió l és considerada positiva pel 67,6% de la població, mentre que per només el 7,2% aquest fet és percebut com a negatiu. És a les comarques més allunyades de la ciutat central (segona corona metropolitana) on l'evolució ha estat més positiva i on els indicadors de satisfacció amb el fet metropolità són més elevats.

D'altra banda, considerant la mobilitat relacionada amb els llocs mostrats als forasters que ens visiten, podem constatar l'important augment del paper simbòlic de la ciutat de Barcelona en el seu conjunt i, molt especialment, la seva façana marítima, que ha vist multiplicar per 4,3 (del 2,5% ha passat al

10,9%) el percentatge de residents a la Regió que la consideren el lloc més escaient per mostrar als visitants i el seu principal referent simbòlic.

Que sigui la segona corona on la percepció positiva del fet metropolità hagi sofert els augments més importants, així com on la ciutat de Barcelona com a referent simbòlic hagi guanyat més pes, permet afirmar que també a nivell perceptiu i simbòlic la integració de tot el territori metropolità és un fenomen progressiu i irreversible.

6.4. Mercat de treball, estructura econòmica i localització de l'ocupació

Evolució del mercat de treball
Terciarització de l'ocupació

Els darrers anys, els llocs de treball industrials localitzats a la Regió l han anat reduint progressivament el seu pes en el conjunt de l'ocupació metropolitana, de tal manera que en l'actualitat suposen menys d'una tercera part del total de llocs de treball localitzats en aquest territori. Aquesta reducció ha estat compensada en part per l'augment dels llocs de treball en el sector serveis, que concentra ja el 63,5% de l'ocupació total. Tanmateix, la pèrdua de pes de l'ocupació industrial s'ha afeblit els darrers cinc anys respecte al «quinquenni olímpic» (1985-1990, en el qual la terciarització fou molt més ràpida). Per àmbits territorials, el pes dels serveis és encara molt superior a Barcelona (74,7% del total de llocs de treball localitzats) que a la primera i a la segona corona metropolitanes (59,1% i 49,5% respectivament).

Localització dels llocs de treball
Difusió de l'ocupació i notable augment dels serveis a les corones metropolitanes

Al mateix temps, els llocs de treball situats a la segona corona van guanyant pes relatiu respecte als situats a Barcelona i la primera corona: entre 1990 i 1995 la ciutat central passa de concentrar el 49,1% del total de llocs de treball de la Regió l a tenir-ne el 46,7%; paral·lelament, la primera i la segona corona veuen augmentar els seus respectius pesos del 23,0% al 23,7% i del 27,9% al 29,5%. Això és fruit, en bona part, de la descentralització de l'activitat econòmica des de Barcelona (tant en indústria com en serveis) i comporta una difusió de l'ocupació sobre el territori i una homogeneïtzació relativa de la presència de tots els sectors econòmics en el conjunt de l'àmbit metropolità: el paper de la ciutat central com a principal proveïdora de serveis es confirma, però s'incrementa la presència relativa del terciari a la resta de la Regió i, en particular, a la segona corona.

Flexibilització de la producció
Disminució de la grandària mitjana de les empreses

Empeses per la necessitat de flexibilitzar la producció, les empreses disminueixen la seva grandària mitjana. Així, tot i que encara predomina la població ocupada en empreses grans (les que tenen més de 50 treballadors), es confirma la tendència de l'augment de pes relatiu de l'ocupació concentrada en empreses petites i mitjanes. Ara bé, aquesta disminució de la grandària mitjana no afecta de manera similar tots els sectors d'activitat ni tots els territoris. Mentre que l'ocupació industrial manté la seva proporció d'empreses grans, en els sectors de la construcció i els serveis els llocs de treball es concentren en empreses més petites.

Condicions contractuals
Precarització de l'ocupació

En aquest context de terciarització, difusió territorial i flexibilització de la producció, la precarització de la situació contractual dels treballadors es consolida i afecta una part important i creixent dels ocupats: un de cada tres ocupats residents a la Regió l treballa amb contracte temporal o sense contracte (amb un augment del 17% els últims cinc anys). Aquesta situació, comuna a tots els sectors d'activitat, s'evidencia de manera més acusada en la construcció i els serveis, on la precarització laboral mostra una clara tendència a l'increment. D'altra banda, el fort creixement de l'ocupació en els serveis, ja esmentat, no ha pogut compensar en termes absoluts la pèrdua de llocs de treball industrials. Així, tot i que molts treballadors excedents de la indústria han passat a les files dels inactius, es

mantenen unes taxes d'atur declarat importants (de l'ordre del 20% per al conjunt metropolità). Aquest fet és degut, en part, a raons de caire estructural i, en part, a la major precarització i rotació dels contractes, que porta a la combinació de períodes de treball en precari i períodes d'atur.

Relació entre els ingressos i el sector d'activitat
Efectes de la terciarització i diferències territorials

Finalment, segons les respostes dels enquestats, el nivell d'ingressos mitjans dels ocupats industrials és superior al dels empleats als serveis per al conjunt de la Regió Metropolitana. D'altra banda, els ingressos dels ocupats residents a Barcelona són, per mitjana, més alts que els de les corones, tant en el sector serveis com en la indústria. Probablement, això té relació amb la més alta productivitat dels llocs de treball localitzats a la ciutat i amb la localització dels grups socials sobre el territori que es vincula a les dinàmiques immobiliàries. En aquest context, la terciarització de l'ocupació podria comportar una disminució de les categories retributives mitjanes en el conjunt de la Regió.

6.5. Distribució dels ingressos familiars

Distribució dels ingressos familiars
Disminució de les desigualtats socials i territorials

Les dades sobre els nivells d'ingressos obtingudes a través d'enquestes han de ser tractades amb precaució ja que es poden produir, òbviament, fenòmens d'ocultació i altres biaixos per part dels enquestats. D'altra banda, és sempre en aquests apartats on es concentra el nombre més alt de no respostes (NS/NC), que se situen al voltant del 20%. Tanmateix, les dades obtingudes indiquen clarament les tendències dominants, que són, a parer nostre, prou consistents.

Malgrat allò que les dinàmiques analitzades en els apartats anteriors (mobilitat residencial, terciarització de l'economia, precarització del mercat laboral, etc.) podrien fer pensar, no es dedueix de l'anàlisi de la distribució dels ingressos un increment de les desigualtats socials a la Regió Metropolitana de Barcelona. Ans al contrari: d'una banda, la distància entre els ingressos familiars mitjans a Barcelona i a les corones metropolitanes tendeix a reduir-se; d'una altra, la distribució dels ingressos a l'interior de cada àmbit tendeix, també, a esdevenir més igualitària.

L'explicació d'aquesta tendència ha de cercar-se, probablement, en l'aplicació, durant aquest període de temps, de determinades mesures de protecció social (especialment l'extensió de la cobertura d'atur i l'establiment de les pensions no contributives) i d'unes polítiques urbanes concretes (que han tingut un important efecte sobre el creixement econòmic).

Tanmateix, aquesta tendència a la distribució més equitativa dels ingressos, tant entre els diversos territoris com a dintre d'ells, no nega pas, és clar, ni la persistència de col·lectius amb problemes d'extrema gravetat (que en part poden no estar censats regularment, cosa que els faria indetectables a través de l'Enquesta) ni la continuïtat d'importants diferències entre els territoris (que cal cercar ara, potser, en unitats més petites).

Reducció de les desigualtats territorials
Convergència de rendes de les corones metropolitanes en relació amb Barcelona

Les diferències entre les mitjanes dels ingressos familiars disponibles dels grans àmbits de la Regió l tendeixen a disminuir. Així, si es considera com a 100 la mitjana de la ciutat de Barcelona, pot observar-se com les corones s'hi aproximen progressivament: la primera corona passa de tenir el 77,1% de la mitjana barcelonina l'any 1989 a tenir el 80,5% l'any 1994; per la seva banda, la segona corona passa del 79,8% al 87,1%. Això indica que, els darrers cinc anys, la primera corona hauria disminuït la seva diferència amb Barcelona en un 15% i la segona corona en un 36%. Les tendències es confirmen també aplicant les correccions per les diferents grandàries mitjanes de les llars de Barcelona i de les corones metropolitanes.

Aquesta convergència de rendes familiars mitjanes té, sens dubte, relació amb els moviments migrato-

ris entre Barcelona i les corones metropolitanes, ja que en termes generals els emigrants de Barcelona cap a la primera i la segona corones són, comparativament, de renda més alta que la mitjana de la població que ja hi residia. També és consistent amb l'augment de la presència de serveis i de la proporció de llocs de treball a les corones metropolitanes durant els darrers cinc anys.

Reducció de les desigualtats socials

Convergència de rendes entre els estrats de la població

D'altra banda, i atenent a la distribució de les rendes entre grups socials, les diferències entre les rendes més extremes tendeix a reduir-se també, tant per al conjunt de la Regió I com a l'interior de cada un dels àmbits que la conformen. Així, la distància entre la porció del total dels ingressos de què disposa el 10% de la població que viu en famílies amb major nivell d'ingressos i la porció de què disposa el 10% que viu en famílies amb menor nivell ha disminuït clarament: a Barcelona era de 15 a 1 l'any 1984 i és d'11 a 1 l'any 1994, a la primera corona era de 12 a 1 i és ara de 7 a 1. Pel que fa als darrers cinc anys, podem dir que s'ha donat una reducció de les diferències de renda entre els grups extrems del 15% a la primera corona, del 8% a la segona i del 6% a Barcelona. El càlcul dels índexs de concentració confirma aquesta tendència, tant per al conjunt de la Regió Metropolitana com per a la ciutat de Barcelona i la primera corona.

PAPERS. REGIÓ METROPOLITANA DE BARCELONA
núm. 25, setembre 1996, pàgs. 69-73

ÍNDEX DE TAULES I FIGURES. ABSTRACTS

ÍNDEX DE TAULES I FIGURES

Taules

0. Enquesta Metropolitana de Barcelona

0.1. Àmbits territorials de referència (pàg. 12)

1. Mobilitat territorial de la població per raons de treball, compres i lleure

1.1. Localització del lloc de treball. Evolució 1990-1995 (pàg. 13)
1.2. Mitjà de transport utilitzat per anar al treball. Evolució 1990-1995 (pàg. 15)
1.3. Mitjà de transport utilitzat en la mobilitat per treball segons l'origen i la destinació dels desplaçaments. Evolució 1990-1995 (pàg. 16)
1.4. Temps invertit en l'anada al treball. Evolució 1990-1995 (pàg. 18)
1.5. Temps mitjà de desplaçament al treball de la població resident a la Regió I segons el mitjà de transport utilitzat (en minuts). Evolució 1990-1995 (pàg. 18)
1.6. Lloc on els membres de la llar compren habitualment els aliments envasats. Evolució 1990-1995 (pàg. 20)
1.7. Lloc on els membres de la llar compren habitualment els vestits i el calçat. Evolució 1990-1995 (pàg. 21)
1.8. Lloc on es va a mirar botigues. Evolució 1990-1995 (pàg. 22)
1.9. Lloc on es va a restaurants. Any 1995 (pàg. 23)
1.10. Lloc on es va al cinema. Any 1995 (pàg. 23)
1.11. Lloc on es va al teatre. Any 1995 (pàg. 23)
1.12. Lloc on es va a bars i discoteques. Any 1995 (pàg. 23)
1.13. Lloc on es va a museus o exposicions. Any 1995 (pàg. 24)
1.14. Lloc on es troba la consulta dels metges especialistes on s'acudeix més freqüentment. Any 1995 (pàg. 24)

2. Mobilitat residencial i distribució de la població sobre el territori

2.1. Període d'arribada al municipi i a l'habitatge de la població de la Regió I (pàg. 25)
2.2. Evolució de la mobilitat residencial a la Regió I en relació amb els llocs de destinació i d'origen i l'any d'arribada a l'habitatge. Barcelona i corones metropolitanes. 1980-1994 (pàg. 26)
2.3. Evolució de la mobilitat residencial intermunicipal a la Regió I en relació amb els llocs de destinació i d'origen i l'any d'arribada a l'habitatge. Barcelona i corones metropolitanes. 1980-1994 (pàg. 27)
2.4. Relació entre la població resident i la distribució de la destinació de la mobilitat residencial dels darrers quinze anys a la Regió I. Barcelona i corones metropolitanes (pàg. 28)
2.5. Relació entre la població resident i la distribució de la destinació de la mobilitat residencial dels darrers quinze anys a la Regió I. Grandària municipal (pàg. 29)
2.6. Motius de la mobilitat residencial amb destinació a la Regió I segons el període d'arribada a l'habitatge (pàg. 30)
2.7. Expectatives de canvi d'habitatge els propers cinc anys segons l'àmbit territorial de residència (pàg. 30)
2.8. Característiques de la població de la Regió I que té previst canviar d'habitatge els propers cinc anys (pàg. 31)
2.9. Població que té previst canviar d'habitatge els propers cinc anys segons l'àmbit actual de residència i la destinació prevista (pàg. 31)

3. Percepció del territori: el fenomen metropolità i els equipaments, les infraestructures i els serveis del barri

3.1. Percepció dels residents a la Regió I en relació amb l'existència d'infraestructures, equipaments i serveis al barri de residència (percentatges de respostes «no n'hi ha» i «insuficient»). Evolució 1990-1995 (pàg. 33)
3.2. Valoració dels residents a la Regió I de l'estat de les infraestructures, els equipaments i els serveis del barri de residència (percentatge de respostes «en bon estat»). Evolució 1990-1995 (pàg. 35)

3.3. Percepció dels residents a la Regió I en relació amb l'existència d'infraestructures, equipaments i serveis al barri de residència. Any 1995 (pàg. 37)
3.4. Valoració mitjana dels residents a la Regió I de l'estat de les infraestructures, els equipaments i els serveis del barri de residència. Any 1995 (pàg. 38)
3.5. Valoració dels residents a Barcelona pel que fa als efectes de la proximitat de grans nuclis de població sobre la seva ciutat. Evolució 1990-1995 (pàg. 42)
3.6. Valoració dels habitants de la Regió I pel que fa als efectes de la proximitat de la ciutat de Barcelona sobre els seus municipis de residència. Evolució 1990-1995 (pàg. 43)
3.7. Motius de la valoració dels residents a Barcelona i a les corones metropolitanes pel que fa als efectes que té el fenomen metropolità sobre els seus municipis de residència. Any 1995 (pàg. 43)
3.8. Opinió sobre el lloc on es viu millor. Evolució 1990-1995 (pàg. 45)
3.9. Principals llocs mostrats pels entrevistats a les persones de fora que els visiten. Evolució 1990-1995 (pàg. 46)

4. Mercat de treball, estructura econòmica i localització de l'ocupació

4.1. Distribució dels llocs de treball localitzats a cada àmbit territorial de la Regió I, en funció del sector d'activitat al qual pertanyen. Evolució 1990-1995 (pàg. 47)
4.2. Distribució dels llocs de treball de cada sector d'activitat segons el territori de la Regió I on es localitzen. Evolució 1990-1995 (pàg. 48)
4.3. Distribució de la població ocupada segons el lloc de residència i el sector d'activitat de l'empresa on treballa. Any 1995 (pàg. 49)
4.4. Grandària de l'empresa on treballa la població ocupada resident a la Regió I segons sector d'activitat. Evolució 1990-1995 (pàg. 50)
4.5. Grandària de l'empresa on treballa la població ocupada resident a la Regió I segons el territori on es localitza. Evolució 1990-1995 (pàg. 51)
4.6. Distribució de la població ocupada segons el tipus de relació contractual i el seu lloc de residència. Evolució 1990-1995 (pàg. 51)
4.7. Situació contractual de la població ocupada resident a la Regió I segons el sector d'activitat de l'empresa on treballa. Evolució 1990-1995 (pàg. 52)
4.8. Situació contractual de la població ocupada resident a la Regió I segons la seva edat. Evolució 1990-1995 (pàg. 52)
4.9. Situació contractual de la població ocupada resident a la Regió I segons el seu sexe. Evolució 1990-1995 (pàg. 53)
4.10. Situació contractual de la població ocupada resident a la Regió I segons la seva categoria socioprofessional. Evolució 1990-1995 (pàg. 53)
4.11 Situació contractual de la població ocupada resident a la Regió I segons el seu nivell d'estudis. Evolució 1990-1995 (pàg. 53)
4.12. Índexs mitjans dels ingressos individuals nets mensuals a la Regió I. Per sectors d'activitat i àmbits territorials. Evolució 1989-1994 (pàg. 54)
4.13. Coeficient de variació dels ingressos individuals nets mensuals a la Regió I. Per sectors d'activitat i àmbits territorials. Evolució 1989-1994 (pàg. 55)

5. Distribució dels ingressos familiars

5.1. Mitjana dels ingressos familiars en pessetes corrents (Barcelona=100). Evolució 1984-1989-1994 (pàg. 57)
5.2. Distribució dels ingressos de les famílies. Evolució 1984-1989-1994 (pàg. 58)

Figures

0. Enquesta Metropolitana de Barcelona

0.1. Regió I: Barcelona i corones metropolitanes (pàg. 12)

1. Mobilitat territorial de la població per raons de treball, compres i lleure

1.1. Mitjà de transport utilitzat per anar al treball per la població resident a la Regió I. Evolució 1990-1995 (pàg. 15)
1.2. Temps mitjà de desplaçament al treball de la població resident a la Regió I segons el mitjà de transport utilitzat. Evolució 1990-1995 (pàg. 19)

2. Mobilitat residencial i distribució de la població sobre el territori

2.1. Període d'arribada al municipi i a l'habitatge de la població de la Regió I (pàg. 25)
2.2. Relació entre la població resident i la distribució de la destinació de la mobilitat residencial dels darrers quinze anys a la Regió I. Barcelona i corones metropolitanes (pàg. 28)
2.3. Relació entre la població resident i la distribució de la destinació de la mobilitat residencial dels darrers quinze anys a la Regió I. Grandària municipal (pàg. 29)

3. Percepció del territori: el fenomen metropolità i els equipaments, les infraestructures i els serveis del barri

3.1. Percepció dels residents a la Regió I en relació amb l'existència d'infraestructures, equipaments i serveis al barri de residència (percentatge de respostes «no n'hi ha»). Evolució 1990-1995 (pàg. 36)
3.2. Valoració mitjana dels residents a la Regió I de l'estat de les infraestructures, els equipaments i els serveis del barri de residència. Any 1995 (pàg. 41)
3.3. Valoració dels habitants de la primera i segona corones metropolitanes pel que fa als efectes de la proximitat de la ciutat de Barcelona sobre els seus municipis de residència. Evolució 1990-1995 (pàg. 44)

4. Mercat de treball, estructura econòmica i localització de l'ocupació

4.1. Participació de la indústria i els serveis en el conjunt dels llocs de treball de cada àmbit territorial de la Regió I. Evolució 1990-1995 (pàg. 48)
4.2. Índexs mitjans dels ingressos individuals nets mensuals a la Regió I. Per sectors d'activitat i àmbits territorials. Evolució 1989-1994 (pàg. 54)
4.3. Ingressos individuals nets mensuals per àmbits territorials i sectors d'activitat. Evolució 1989-1994 (pàg. 56)

5. Distribució dels ingressos familiars

5.1. Distribució dels ingressos de les famílies. Regió I. Any 1994 (pàg. 58)
5.2. Distribució dels ingressos de les famílies. Distància primer-últim decil. Evolució 1984-1994 (pàg. 59)
5.3. Distribució dels ingressos de les famílies. Regió I. Evolució 1989-1994 (pàg. 59)
5.4. Distribució dels ingressos de les famílies. Barcelona i corones metropolitanes. Evolució 1984-1994 (pàg. 60)

ABSTRACTS

Es presenta en aquesta monografia un avanç de l'explotació de l'*Enquesta sobre els hàbits i les condicions de vida de la població a la regió metropolitana de Barcelona*. Les dades corresponen a la tercera edició de l'Enquesta (1995) i permeten observar l'evolució de les dinàmiques metropolitanes en cinc camps: la mobilitat quotidiana de la població; el poblament i l'habitatge; l'ocupació i l'estructura econòmica; la percepció de les transformacions territorials; i la distribució dels ingressos familiars. En conjunt, les dades mostren com la ciutat metropolitana creix i es fa més interdependent, tot integrant progressivament l'anomenada segona corona metropolitana. Això és perceptible en relació amb la mobilitat (descens general de les taxes d'autocontenció), el poblament (tendència dominant a la sortida de la població des de les àrees més denses i poblades cap a les de poblament més difús) i a l'ocupació (difusió d'ocupació sobre el territori metropolità). Com a resultes d'aquestes dinàmiques, l'espai metropolità, a més d'expandir-se, tendeix a homogeneïtzar-se en termes relatius pel que fa a les densitats, l'estructura econòmica, la dotació de serveis o els nivells de renda mitjana.

Se presenta en esta monografía un avance de la explotación de la *Enquesta sobre els hàbits i condicions de vida de la població a la regió metropolitana de Barcelona* (Encuesta sobre los hábitos y las condiciones de vida de la población en la región metropolitana de Barcelona). Los datos corresponden a la tercera edición de la Encuesta (1995) y permiten observar la evolución de las dinámicas metropolitanas en cinco campos: la movilidad cotidiana de la población; el poblamiento y la vivienda; el empleo y la estructura económica; la percepción de las transformaciones territoriales; y la distribución de los ingresos familiares. En conjunto, los datos muestran cómo la ciudad metropolitana crece y se hace más interdependiente integrando progresivamente la llamada segunda corona metropolitana. Esto es perceptible en relación con la movilidad (descenso general de las tasas de autocontención), el poblamiento (tendencia dominante a la salida de la población desde las áreas más densas y pobladas hacia las de poblamiento más difuso), o el empleo (difusión de la ocupación sobre el territorio metropolitano). Como resultado de estas dinámicas, el espacio metropolitano, además de expandirse, tiende a homogeneizarse en términos relativos, en lo que se refiere a las densidades, la estructura económica, la dotación de servicios o los niveles de renta media.

Cette monographie nous présente un avancement de l'exploitation de l'*Enquesta sobre els hàbits i les condicions de vida de la població a la regió metropolitana de Barcelona* (Enquête sur les modes et les conditions de vie de la population à la région métropolitaine de Barcelona). Les données correspondent a la troisième édition de l'Enquête (1995) et permettent d'observer l'évolution des dynamiques métropolitaines dans cinq domaines: la mobilité quotidienne de la population; le peuplement et le logement; l'occupation et la structure économique; la perception des transformations territoriales et la distribution des revenus. Dans l'ensemble, les données montrent comment la ville métropolitaine croît et devient plus interdépendante, tout en intégrant progressivement la dite deuxième couronne métropolitaine. Ceci est perceptible en relation avec la mobilité (chute générale des taxes d'autocontention), le peuplement (tendance dominante à la sortie de la population des aires plus denses et peuplées vers celles de peuplement plus diffus), ou l'emploi (diffusion de l'occupation sur le territoire métropolitain). Comme résultat de ces dynamiques, l'espace métropolitain, outre son expansion, tend à s'homogénéiser en termes relatifs, tant en ce qui concerne les densités, la structure économique, la dotation de service ou les niveaux des revenus moyens.

This monograph presents a preliminary report on the results of the *Enquesta sobre els hàbits i les condicions de vida de la població a la regió metropolitana de Barcelona* (Survey of the habits and living conditions of the inhabitants of the Barcelona metropolitan region). The data was taken from the third edition of the Survey (1995), making it possible to study the evolution of the metropolitan dynamic in five areas: the everyday travel patterns of the population; population settlement and housing; employment and economic structure; the inhabitants' perception of the changing metropolitan phenomenon; and the distribution of income groups. Overall, the data reveal that the metropolitan city is growing, and becoming more interdependent as the second metropolitan belt is gradually integrated into the whole. This can be seen in commuting patterns (general decline in the levels of self-containment), population settlement (the dominant trend being a shift from the larger, more densely populated nuclei towards more diffusely populated areas), and employment (wider distribution of jobs throughout the metropolitan area). As a result of these dynamics, metropolitan Barcelona, as well as expanding, is tending to become relatively more homogeneous in terms of population density, economic structure, infrastructure and amenities as well as average income levels.